15—30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1864. ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 42.

ΑΡΜΑΤΩΛΟΙ ΚΑΙ ΚΛΕΠΤΑΙ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε φυλλάδιον ΜΑ΄.)

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὰ πλάγια ὄρους. Πρὸς τὸ βάθος φαίνεται σπήλαιον φωτιζόμενον ὑπὸ ῥητίνης, καὶ φρουρούμενον ὑπὸ σκοποῦ. Ἔξωθεν χορὸς κλεπτῶν, οἵτινες ἔχουσιν ἐν τῷ μέσῳ ἀρνίον καὶ καθήμενοι κύκλῳ τρώγουν, ἡ δὲ πλώσκα περιέρχεται συνεχῶς.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

ΧΟΡΟΣ ΚΛΕΠΤΩΝ.

Α΄ Κ λ έ π τ η ς. — Αἴ, ἀδέλφια! πῶς σᾶς φαίνεται ὁ εὔμορφος Ἁρματωλός;

Β΄.—Κρῖμα 'ς τὰ χρυσοκεντημένα ῥοῦχά του, καὶ τὰ χρυσᾶ του ἅρματα!

Α΄.— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἂν ἤμουν 'ς τὸν τόπον του, ἔκοπτα τὸ λαρύγγι μου μὲ τὸ μαχαῖρι καλήτερα, παρὰ νὰ ῥίψω εὐθὺς κάτω τὰ ἅρματα.

Γ΄. — Μωρὲ, ὅπου βλέπεις εὔμορφα σπαθιὰ καὶ φουστανέλλα παστρικὴ καὶ φέσι χρυσωμένο, ἀπὸ ἐκεῖ τίποτε μὴν περιμένῃς.

Β΄.—Καὶ ποῖος ἀπὸ τὰ παλληκάριά μας τὸν ἔπιασε;

Α΄.—Ὁ Στράτος, ὁ Φῶτος, ὁ Λαμπρινὸς, νομίζω, καὶ ὁ Ζῆκος.

Γ΄.—Αἴ! δι' αὐτὸ δὰ ὁ Στράτος ἤργησε τόσαις 'μέραις!

Α΄.—Καὶ δὲν εἶδες χθὲς πρωΐ; ὁ ἀρχηγὸς ἐπῆρε κατὰ μέρος τὸν Φῶτο καὶ τοὺς δύο ἄλλους, καὶ τοὺς ὡμιλοῦσε μυστικά.

Β΄.—Ἀλήθεια· κύτταξε, ἀδελφέ! καὶ οὔτε εἰς τὸν νοῦν μας ἦλθε νὰ ἐρωτήσωμεν τί τοὺς ὡμίλησε.

Γ΄.—Στοιχηματίζω ὅτι καρτέρι ἔκαμαν καὶ ἔπιασαν τὸν αἰχμάλωτον. 'Σὰν νὰ μοῦ μυρίζῃ κἄτι· ὁ Στράτος ἴσως τοὺς τὸν ἐπρόδωκε· δὲν θὰ ἐπῆγε κάτω διὰ τὸν ἀρχηγὸν, ἀλλὰ δι' αὐτὸν καὶ μόνον.

Β΄.—Ἐγὼ νομίζω νὰ τὸν εἶδα αὐτὸν τὸν νέον καὶ ἄλλη φορά· θαῤῥῶ νὰ ἦνε ὁ ψυχογιὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἁρματωλῶν.

Γ΄. — Ἕνα τέτοιο πρᾶγμα· κάπου κ' ἐγὼ τὸν εἶδα. Ὁ ἀρχηγός μας Κίσσας θὰ εἶχε καμμίαν ἔχθραν μαζή του. Δὲν εἶδες τί μᾶς ἐμήνυσε μὲ τὸν Στράτον, ὅταν μᾶς ἐζήτησε νὰ τὸν δεχθῶμεν ἀρχηγόν;

Α΄.—Καὶ δὲν φωνάζομεν τὸν Φῶτον νὰ τὸν ἐρωτήσωμεν;

Β΄.—Ὁ Φῶτος καὶ οἱ ἄλλοι 'ς τὸν πρῶτον ὕπνον εὑρίσκονται τώρα. (*Πρὸς γέροντά τινα κλέπτην παρατηροῦντα τὸ ῥαχοκόκκαλον τοῦ ἀρνίου*). Αἴ, γερο-Θῶμο! τί παρατηρεῖς αὐτοῦ;

Γ ε ρ ο-Θ ῶ μ ο ς. — Τί νὰ παρατηρῶ, μωρὲ παιδιά· κακαῖς δουλιαῖς! Αἷμα θὰ τρέξῃ, βλέπω, καὶ φωτιὰ καὶ ταραχή! κύττα, κύτταξε.

Γ΄.—Μωρὲ, τί λές; λημέρι, 'σὰν αὐτὸ ἐδῶ ποῦ ἔχομεν, φόβο δὲν ἔχει.

Γ ε ρ ο - Θ ῶ μ ο ς. — Αἴ! μωρὲ παιδιά! Ἀκούσατε κ' ἐμένα, ὁποῦ ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μου μέσα 'ς τὰ βουνά.

Βρωμᾷ μπαροῦτι, καὶ φοβοῦμαι μήπως τώρα κοντὰ τὴν πάθωμεν.

Β΄.—Κοιμᾶσαι, γέρο, ἢ ξυπνητὸς εἶσαι; γύρισε νὰ ἰδῇς ἀπὸ ἐδῶ; ζαλίζεται τὸ 'μάτι νὰ σκύψῃς κάτω. Ἀπ' ἐπάνω ἐκεῖ, (*δεικνύων τὰ γονοσκεπῆ βουνὰ*) τὸ χιόνι στέκει καὶ σὲ χαιρετᾷ, καὶ ἀπ' ἐδῶ κλεισοῦρα καὶ τὰ δένδρα τὰ πυκνά. Ἢ μὴ θ' ἀνέβουν ἀπ' ἐκεῖ; πρέπει νὰ ἔχουν, μὰ τὸν οὐρανόν, ὀγδοῆντα πηχῶν σκάλα.

Γ ε ρ ο - Θ ῶ μ ο ς. — Αὐτὸ ὅπου σᾶς λέγει ὁ γερο-Θῶμος· αἷμα θὰ τρέξῃ, αἷμα!

Α΄.—Μωρ' συχώρα μας. (*Κτυπῶν τὰ ὅπλα του*). Αὐτὰ ἂς εἶν' καλά! ὅποιος θέλει νὰ τὰ δοκιμάσῃ, ἂς κοπιάσῃ!

Β΄.—Καὶ τί χαρὰ καλήτερη! ν' ἀκούῃ κανεὶς ἐκεῖνο τὸ νανουριτὸ ὅπου σοῦ κάμνουν τὰ τουφέκια, ὅταν πέφτουνε σειρὰ σειρά· τὰ βόλια νὰ σφυρίζουν γύρω σου καὶ νὰ περνοῦν 'σὰν σταφυλόρωγες ἀπὸ τ' αὐτιά σου!

Γ΄.—Γιά σου! καὶ ν' ἀκοῦς τὰ ᾳεφανώματα τῶν βουνῶν ν' ἀντιλαλοῦν, καὶ τὸ ἕνα μπουμ νὰ τὸ κάμουν ἑκατό.

Α΄.—Καὶ νὰ φωνάζῃς 'ς τὸν ἐχθρόν σου « πάρετο τὸ μολύβι μου!» καὶ νὰ τὸν βλέπῃς νὰ κατρακυλᾷ σωρός. Τουφέκι καὶ μολύβι, αἴ μωρὲ ζωή! Καὶ τὸ τραγοῦδι μας αὐτὸ δὲν λέγει; Δὲν τὸ λέμε, μωρὲ παιδιά!

Ὅ λ ο ι.—Ἀλήθεια. Καὶ ἂν ἦνε νὰ ἀποθάνωμεν, μὲ τὸ τραγοῦδι 'ς τὸ στόμα ἂς ἀποθάνωμεν ὡσὰν ἥρωες.

Α΄. — Ἔλα γερο-Θῶμο; μήπως τὰ χρειάσθηκες μὲ τὸ ῥαχοκόκκαλό σου;

Γ ε ρ ο - Θ ῶ μ ο ς. — Μὰ πῶς τὸ εἶπα, μωρὲ παιδιά, θαῤῥεῖτε πῶς μὲ μέλει κι' ὅλα; Σαράντα χρόνια κλέφτης 'ς τὰ βουνὰ τὸν θάνατον δὲν φοβᾶται. Ἐλεύθερος ἀέρας νὰ μὴ λείψῃ. Τὴν στιγμὴν ποῦ δὲν θὰ εἶμαι ἐλεύθερος, θὰ εἶμαι ἀποθαμμένος. Λέτε, τραγουδᾶτε! φόβος ἐγὼ τί θὰ εἰπῇ δὲν ἐγνώρισα ἀκόμα.

Α΄. (*πρὸς τὸν Γ΄.*)—Ἀρχίνα, Μιλλιόνη!

Ὅ λ ο ι.—Ἀρχίνα, Μιλλιόνη! σὲ βοηθᾶμε.

Ὁ Γ΄ *ᾄδει, οἱ δὲ λοιποὶ ὑποβοηθοῦν.*

Σ' τὰ λαγκάδια, 'ς τοὺς βράχους ἐπάνω
μὲ τουφέκι βαρὺ τριγυρνῶ,
καὶ 'σὰν ἄνδρας ποθῶ ν' ἀποθάνω
μὲ σπαθὶ μέσ' 'ς τὴν φούκτα γυμνό! (1)

Κάτω τάφος, σιγὴ καὶ μαυρίλα,
ἐδῶ δόξα, τιμὴ καὶ φωτιά·
ἐδῶ πράσινα χόρτα καὶ φύλλα,
κάτω μόνον θανάτου ἰτιά.

Γιὰ σινδόνι μου ἔχω τὸ χιόνι,
γιὰ κρεββάτι δαφνοῦλας κλαριά·
γιὰ νανούρισμα ἔχω τ' ἀηδόνι
καὶ τὸν βόγγο τοῦ κρύου βορειά.

Σ' τὰ χρυσὰ τ' ἅρματά μου τὸ χέρι
καὶ 'ς τὸ πλάγι μοσχάτο κρασί,
τραγουδῶ τῆς αὐγοῦλας τ' ἀστέρι
καὶ τὴν πούλια ποῦ βγαίνει χρυσή.

Εἶμαι κλέφτης! φωτιὰ καὶ τουφέκι
καὶ σπαθὶ καὶ κλαρὶ προσκυνῶ·
'ς τοὺς ἐχθρούς μου μολύβι, πελέκι,
καὶ 'ς τοὺς φίλους κρασάκι κερνῶ.

(1) Ἐπὶ τοῦ ἤχου «Μὲ τὸ κράνος βαρὺ 'ς τὸ σκοτάδι.»

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΣΤΡΑΤΟΣ καὶ ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ.

Σ τ ρ ά τ ο ς.—Σιωπᾶτε! ὁ ἀρχηγὸς τὸ θέλει. Ἡσυχία ἂς βασιλεύσῃ παντοῦ! Ὅλοι εἰς τὰς θέσεις των! ἀποσυρθῆτε!

Ὅ λ ο ι. — Ἀμέσως. Ἂς σηκώσωμεν αὐτὰ ἀπὸ ἐδῶ. (*Λαμβάνουσι μεθ' ἑαυτῶν τὰ τῆς τραπέζης*). Εἰς τὰ ὅπλα!

Σ τ ρ ά τ ο ς.—Σκοποί, εἰς τὰς θέσεις σας!

(Ὅλοι ἀποσύρονται, καὶ τινες φαίνονται εἰς τὸ βάθος λαμβάνοντες θέσεις σκοπῶν).

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

ΣΤΡΑΤΟΣ καὶ ΚΙΣΣΑΣ.

Κ ί σ σ α ς.—Ἄχ, Στράτε! διψῶ ἐκδίκησιν!

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Καὶ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐκδικήσεώς σου εἶνε δύο βήματα μακράν.

Κ ί σ σ α ς.—Θέλω, ἂν ἦνε τρόπος, νὰ πίω τὸ αἷμα τοῦ θύματός μου, διὰ νὰ χορτάσω τὴν τόσην μου δίψαν!

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Πίε τό· ἓν νεῦμά σου ἀπαιτεῖται διὰ νὰ χυθῇ.

Κ ί σ σ α ς.—Ναί, θὰ τὸ πίω· ἀλλὰ πρῶτον πρέπει νὰ ξεσχίσω, νὰ βασανίσω, νὰ βασανίσω τὸν ἐχθρόν μου, ἢ μᾶλλον τὸν αἰχμάλωτόν μου!

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Κάμε ὅπως θέλεις· τώρα εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν σου.

Κ ί σ σ α ς.— Τὰ βασανιστήρια ἕτοιμα εἶνε;

Σ τ ρ ά τ ο ς.—Ἕτοιμα ὅλα.

Κ ί σ σ α ς. — Τὰ εἶδε;

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Χωρὶς ἀμφιβολίαν.

Κ ί σ σ α ς. — Καὶ τί λέγει; δὲν ἐφοβήθη; δὲν ἔχυσεν οὔτε ἓν δάκρυ;

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Ἀταραξίαν δεικνύει, καθὼς πρῶτον.

Κ ί σ σ α ς. — Καὶ τὸν ὡμίλησες;

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Ναί· ἀλλὰ δὲν μὲ ἀπεκρίθη. Αὐτὸ μόνον μὲ εἶπεν, ὅτι μὲ δολοφόνους καὶ μὲ προδότας ἀχρείους δὲν θέλει νὰ λαλήσῃ.

Κ ί σ σ α ς. — Μὲ δολοφόνους!. . . . ἀτάραχος ! . . δὲν κλαίει!. . . Ὤ! μαρτύρια θὰ πάθῃ, Στράτε! μαρτύρια, χειρότερα ἀφ' ὅσα ἐδοκίμασεν ἄνθρωπος ἕως τώρα!. . . (*Περιπατεῖ τεταραγμένος*). Φέρετέ τον ἐδῶ, καὶ ἄφετέ μας μόνους. Θέλω καὶ ἐγὼ νὰ τῷ λαλήσω πρὶν τοῦ ξεσχίσω τὰ κρέατα.

(Ὁ Στράτος εἰσέρχεται εἰς τὸ σπήλαιον)

ΣΚΗΝΗ Δ΄.

ΚΙΣΣΑΣ μόνος.

Νὰ σχίσω, νὰ κόψω, τὸ αἷμά του νὰ πίω, ὅλα μηδέν!... Ἡ Δέσπω καὶ ἐκεῖνος μοῦ φαίνονται ὡς ἓν καὶ μόνον πρᾶγμα. Πρέπει τοὺς ἰδίους πόνους νὰ αἰσθανθοῦν καὶ οἱ δύο, πρέπει νὰ μαρτυρήσουν! ἀλλέως τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεώς μου ποτὲ δὲν θὰ κορεσθῇ. Ναί, πρέπει· εἶνε ἀνάγκη νὰ εὕρω τρόπον, ὥστε καὶ τοὺς δύο συγχρόνως νὰ τοὺς φονεύσω· καὶ θὰ τὸν εὕρω!

(Ἔρχεται ὁ Στράτος ὁδηγῶν τὸν Φλῶρον δεδεμένον ὀπισθάγκωνα).

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΚΙΣΣΑΣ, ΦΛΩΡΟΣ.

(Ὁ Κίσσας κάμνει σημεῖον εἰς τὸν Στράτον διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ· οὗτος δὲ ὑπακούει.)

Κ ί σ σ α ς.— Λοιπόν, παλληκαρᾶ μου, τὴν Δέσπω θέλεις; τὴν Δέσπω ζητεῖς νὰ μοῦ πάρῃς; Λοιπὸν μὲ δολοφόνους νὰ ὁμιλῇς δὲν θέλεις! Μήπως νομίζῃς ὅτι τὸ σπήλαιόν μου εἶνε ἡ αὐλὴ τοῦ Χρόνη; εἶσαι ἐδῶ δοῦλος τοῦ Κίσσα, αἰχμάλωτός του καὶ τῆς ὀρέξεώς του παιγνίδι! Τρίξε, ἂν θέλῃς, ἢ λάλησε! εἶμαι ὁ αὐθέντης σου, καὶ τὴν ζωήν σου ἐδῶ 'ς αὐτὰ τὰ χέρια κρατῶ καὶ παίζω. Εἰπέ με δὲν σὲ ἀρέσει ἡ ἐκδίκησίς μου; πῶς σὲ φαίνεται; δὲν εἶνε ἀξιοκαταφρόνητος, νομίζω.

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Λύσε με, σκύλε, ἂν θέλῃς νὰ σὲ μάθω πόσον βαρύνει αὐτὸ ἐδῶ τὸ χέρι. Λύσε με, κλέπτα, προδότα, δολοφόνε! λύσε με, λέγω, κ' ἐκεῖ 'ς τὸν κάμπον κάτω ἔλα νὰ μάθῃς νὰ πολεμᾷς μὲ στῆθος. Πρὸς τί μὲ κρατεῖς ἐδῶ δεμένον; ἢ ἀφοῦ τέλος τῆς ζωῆς μου ἐδῶ σκοπεύεις νὰ δώσῃς, μὴν ἀργήσῃς! ἰδού με· πράξε ὅ,τι θὰ πράξῃς. Ἄνανδρε Κίσσα! τὰ βάσανά σου ὅλα δὲν μὲ φοβίζουν! κτύπα, ζωντανὸν ἔκδαρέ με, καῦσέ με, ζεμάτισέ με, ἂν θέλῃς! τὸν Φλῶρον δὲν τὸν φοβίζεις· ὄχι! Ἐχόρτασα τοῦ νὰ βλέπω κινδύνους, ὅπως σύ, προδότα, ἐχόρτασες τοῦ δολοφόνου νὰ παίζῃς τὸ μαχαῖρι! Κτύπα ἢ λύσε με, ἂν δὲν φοβῆσαι, ἂν αἷμα ἔχῃς 'ς τὰς βρωμερὰς φλέβας σου! Τὴν Δέσπω τολμᾷς νὰ ὀνοματίσῃς! Ἐὰν εἶχα τὰς χεῖρας λυμένας, τώρα δευτέραν φορὰν ἴσως τὰ ἄτιμά σου χείλη δὲν ἤθελον προφθάσει νὰ μολύνουν τὸ ὄνομά της. Λύσε με, σκύλε!

Κ ί σ σ α ς. — Τίς ἡ ἀνάγκη τὰς χεῖράς σου νὰ λύσω! εὐχαριστήσου δεμένας μόνον αὐτὰς ὅτι ἔχεις. Ἢ μήπως θέλεις νὰ λύσω τὰς χεῖράς σου, διὰ νὰ περάσω εἰς αὐτὴν ἐκεῖ τὴν φοῦρκα τὸν τρυφερόν σου λαιμόν; Αὐτὴ γνωρίζει νὰ σοῦ κλείσῃ τὸ στόμα. Καὶ τί σὲ ὠφελοῦν αἱ χεῖρές σου λυμέναι; Ἀκούεις ἐκεῖ νὰ ζητῇ νὰ λύσω τὰς χεῖράς του! Μὲ τόσους κόπους τὰς ἔδεσα, καὶ τώρα μὲ λόγους θέλει ἡρωϊκοὺς νὰ κόψουν καὶ νὰ σκορπίσουν τὰ δυνατὰ δεσμά των. Κάθου ἐκεῖ δεμένος καὶ ἔλα εἰς τὰ λογικά σου, Φλῶρε.

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Σφάξε με λοιπὸν τότε, τελείωσον τὴν ἄκαρπον ζωήν μου. Ἐλεύθερος ὡς εἶμαι καὶ ἐλευθερίαν συνειθισμένος νὰ πνέω, ζωὴν μὲ τὰ δεσμά σου, ἄνανδρε, δὲν τὴν θέλω!

Κ ί σ σ α ς. — Δὲν σ' ἔφερα ἐμπρός μου νὰ σὲ ἀκούσω· σὲ ἔφερα νὰ σὲ ἐρωτήσω μόνον πῶς θέλεις νὰ ἀποθάνῃς. Τὴν ἐκλογήν σου ἀφίνω ἐλευθέραν. Εἰπὲ πῶς θέλεις νὰ ἀποθάνῃς· σφαγμένος, ἢ πνιγμένος, ἢ σταυρωμένος;

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Ἔχε τοῦ τόπου χάριν· τὴν θέσιν ὅπου εἶμαι· ἄλλως, καλῶς γνωρίζεις, ἂν ἤθελα σὲ ἀφήσει λέξιν ν' ἀρθρώσῃς.

Κ ί σ σ α ς. — Καὶ πῶς; πιστεύεις ὅτι ἂν ἦσουν λυμένος θὰ ἀντίκρυζες τοῦ Κίσσα τὸ φλογερὸ τουφέκι; Ὦ τὸν ἀνδρεῖον! μήπως νομίζεις ὅτι ἐδῶ ἡ Δέσπω εἶνε, τὴν φουστανέλλαν σου νὰ σείῃς ἔμπροσθέν της;

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Ἂν θέλῃς δοκιμάζεις!

Κ ί σ σ α ς. — Νὰ δοκιμάσω; ὄχι· θὰ ἀποθάνῃς!

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Δὲν θὰ ἀποθάνω τοὐλάχιστον ὡς ἄτιμος, ἀλλ' ὡς ἀνὴρ ἐντίμως προδομένος θὰ ξεψυχήσω ὑπὸ τὸ δολοφόνον μαχαῖρι ἀνάνδρου κακούργου.

Κ ί σ σ α ς. — Φθάνει! σιώπα, ἢ, μὰ τὸν ἅγιόν μου . . .

Φ λ ῶ ρ ο ς. —Ἂν οἱ κακοῦργοι ἔχουν ἅγιους.

Κ ί σ σ α ς. — Καλά, θὰ μουρμουρίσῃς ψημένος ἐντὸς ὀλίγου!

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Δὲν σὲ φοβοῦμαι σὲ εἶπα, δολοφόνε!

Κ ί σ σ α ς. — Παραίτησε τὴν Δέσπω, καὶ σοῦ χαρίζω τὴν ζωήν, Φλῶρε!

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Τὴν Δέσπω!

Κ ί σ σ α ς. — Τὴν γράφεις νὰ ἔλθῃ ἐδῶ μόνη, ἂν θέλῃ νὰ σὲ σώσῃ· μὲ τὴν ἀρίνεις καὶ φεύγεις. Στέργεις;

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Οὔτε τὸ ὄνομά της, προδότα, νὰ προφέρῃς ἄξιος εἶσαι. Σκύλε, σιώπα!

Κ ί σ σ α ς. — Σκύλε!

(Σύρει τὸ πιστόλιόν του).

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Κτύπα! δὲν τρέμω . . . ὁ θάνατος εἶνε ζωή μου.

Κ ί σ σ α ς. — Ὄχι! δὲν σὲ κτυπῶ· σὺ τὸ θεωρεῖς αὐτὸ ὡς ἀνανδρίαν. Φύγε ἀπ' ἐμπρός μου! Τώρα θέλεις ἰδεῖ ἂν ἀνδρὸς στήθη εἶνε αὐτὰ ἢ ὄχι! — Στράτε!

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Ἕτοιμος εἰς ὅ,τι θελήσῃς· ἀρκεῖ τοῦ δολοφόνου νὰ ῥίψῃς τὸ μαχαῖρι, καὶ νὰ μοῦ λύσῃς τὰ δεσμὰ ὅπου μὲ σφίγγουν τὰς χεῖρας.

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Τί προστάζεις, ἀρχηγέ;

Κ ί σ σ α ς. — Ὁδήγησέ τον αὐτὸν εἰς τοῦ σπηλαίου τὸ βάθος. Ἐλπίζω τώρα, παλληκάρι μου, νὰ σὲ ἀποδείξω τί εἶνε Κίσσας καὶ τί εἶνε Φλῶρος. Ἐμπρός! — Στράτε, ἄφες τον καὶ ἔλα ἐδῶ ἀμέσως.

Σ τ ρ ά τ ο ς.—Εἰς τοὺς ὁρισμούς σου. (*Πρὸς τὸν Φλῶρον*). Ἐμπρός!

Φ λ ῶ ρ ο ς (*εἰρωνικῶς*). — Λοιπὸν προσμένω, μὴ λησμονήσῃς.

(Ὁ Κίσσας μένει ἐπ' ὀλίγον σκεπτικός. Ὁ Στράτος ἐπανέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄.

ΣΤΡΑΤΟΣ καὶ ΚΙΣΣΑΣ.

Κ ί σ σ α ς (*μετά τινα σιωπήν*). — Ἄκουσε, Στράτε· μετέβαλα ἰδέαν. Ἐσυλλογίσθην κάτι τι ἄλλο. Ἂν τὸν φονεύσω, ἂν τὸν σουβλίσω, τὸν ἐκδικοῦμαι, ὄχι ὅμως καὶ ὅπως ἐπιθυμῶ. Θέλω νὰ κάμω κάτι τι ἄλλο καλήτερον. Θέλω ἡ ἐκδίκησίς μου νὰ ἀντιλαλήσῃ εἰς ὅλα τὰ χωρία τῆς Ἠπείρου . . . Τὴν σφραγίδα τοῦ Φλώρου τὴν ἐπῆρες;

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Ἰδού την· τὰ ὅπλα καὶ τὰ χρήματά του τὰ ἔχω μέσα.

Κ ί σ σ α ς. — Καλὰ λοιπόν. Ἰδοὺ τί ἐσκέφθην. Θὰ γράψω μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Χρόνην ἐκ μέρους δῆθεν τοῦ Φλώρου, θὰ τὴν σφραγίσω μὲ τὴν σφραγίδα αὐτήν, καὶ θὰ τὴν δώσω εἰς τὸν Φῶτον νὰ τὴν ὑπάγῃ ἀφοῦ μεταμφιεσθῇ εἰς χωρικόν. Ἡ ἐπιστολὴ θὰ περιέχῃ ὅτι αὔριον τὸ πρωὶ πρὶν ἀκόμη γλυκοχαράξῃ ὁ Κίσσας θὰ διαβῇ τάχα μόνος ἀπὸ τὸ ῥεῦμα τῶν Πλατάνων. Θὰ προσκαλέσω κατόπιν τὸν Φλῶρον, καὶ θὰ τὸν εἰπῶ ὅτι τοῦ χαρίζω τὴν ζωὴν καὶ τὸν ἀπολύω. Ὁ χωρικός μας Φῶτος θὰ δώσῃ τὸ γράμμα μου καὶ θὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως, καὶ

τότε ὅλοι οἱ Ἁρματωλοὶ θὰ ἔμβουν εἰς κίνησιν ποῖος πρῶτος νὰ κτυπήσῃ τὸν Κίσσαν. Ἐννοεῖς ὅτι ἀντὶ τοῦ Κίσσα θὰ πέσῃ ὁ Φλῶρος, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικημένος.

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Δὲν εἶνε ἄσχημος ἡ ἰδέα αὐτή, ἀρχηγέ· ἀλλ' ἐὰν τὸ σχέδιόν μας ἀποτύχῃ, φοβοῦμαι μήπως καταστραφῶμεν ὅλοι.

Κ ί σ σ α ς. — Ἡσύχασε· ὅπως ἐσκέφθην τὸ πρᾶγμα, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴν ἐπιτύχῃ. Τώρα πήγαινε νὰ εἰδοποιήσῃς τὸν Φῶτον νὰ ἑτοιμασθῇ, διότι καιρὸν δὲν ἔχομεν νὰ ἀργοπορῶμεν. Ἀπὸ ἐδῶ εἰς τοὺς Πλατάνους εἶνε τρεῖς ὧραι, καὶ πρέπει ὁ αἰχμάλωτος νὰ ἀπολυθῇ τέσσαρας ὥρας πρὶν ξημερώσῃ.

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Λοιπὸν ἑτοίμασε τὸ γράμμα, ἀρχηγὲ, καὶ ἐγὼ ὑπάγω νὰ εὕρω τὸν Φῶτον.

Κ ί σ σ α ς. — Οἱ σκοποὶ ὅλοι εἶνε εἰς τὰς θέσεις των;

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Ὅλοι.

Κ ί σ σ α ς. — Τότε πηγαίνω νὰ ἑτοιμάσω τὸ γράμμα. Σὺ πρόσεξε νὰ γίνουν ὅλα ὡς σὲ παρήγγειλα, καὶ ἐγὼ ἠξεύρω πῶς θὰ ὁμιλήσω τὸν αἰχμάλωτον.

Σ τ ρ ά τ ο ς. — Μεῖνε ἥσυχος, ἀρχηγέ!

(Ἀπέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

(Ἡ σκηνὴ παριστᾷ ἔνθεν μὲν προαύλιον παρεκκλησίου, ἀπέναντι δὲ ὁδὸν κατὰ μέρος δενδρόφυτον).

ΔΕΣΠΩ μόνη.

Δ έ σ π ω (*γονυκλινὴς πρὸ τῆς θύρας τοῦ μοναστηρίου*). — Ὕψιστε! ἐνώπιόν σου καίω τὴν λαμπάδα ταύτην· σὲ ἱκετεύω γονυκλινὴς, δέξαι τὴν ταπεινήν μου προσευχήν. Τὰ δάκρυά μου σιωπηλῶς ἂς σοὶ λαλήσουν, καὶ ἂς κάμψωσι σὲ, ὦ Πάτερ εὔσπλαγχνε! Τῶν δυστυχῶν σὺ εἶσαι ὁ μόνος Προστάτης, καὶ τῶν ἀθώων παρθένων ὁ θεῖος βοηθός. Οἱ ὀφθαλμοί μου δάκρυα πλέον δὲν ἔχουν· ἐξηράνθη ἀπὸ τοὺς θρήνους ἡ θολωμένη καὶ πικρὰ πηγή των. Ἐὰν ὁ ἔρως, ὁ ἔρως τῶν ἀγγέλων καταφλέγῃ τὴν ἁπαλήν μου καρδίαν, ἐὰν ὁ πόνος μοῦ κόπτῃ τὰς δυνάμεις καὶ μὲ μαραίνῃ, ἐὰν τοῦ Φλώρου ἡ σκληρὰ ἁρπαγὴ καὶ ἡ ἀνέλπιστος μὲ καταβάλλῃ θλίψις, σὺ μόνος, Πάτερ ἐπουράνιε, παρηγορίαν νὰ πέμψῃς δύνασαι, καὶ νὰ βαλσαμώσῃς τὴν τεθλιμμένην καὶ ἄπελπιν καρδίαν τῆς δυστυχοῦς καὶ ταπεινῆς δούλης σου!

ΣΚΗΝΗ Η'.

ΔΕΣΠΩ καὶ ΦΩΤΟΣ ὑπὸ σχῆμα χωρικοῦ.

Φ ῶ τ ο ς. — Συμπάθει, νέα κόρη.

Δ έ σ π ω. — Τί θέλεις, ξένε;

Φ ῶ τ ο ς. — Μήπως γνωρίζεις τὸν Χρόνην, τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἁρματωλῶν;

Δ έ σ π ω. — Πατήρ μου εἶνε· τί τὸν ζητεῖς; τί θέλεις;

Φ ῶ τ ο ς (*ἐξάγων ἔγγραφον*). — Τὸν φέρω ἐπιστολὴν ἀπὸ τοῦ Φλώρου τὰς χεῖρας.

Δ έ σ π ω. — Ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Φλώρου! ὦ Θεέ μου! Καὶ ποῦ τὸν εἶδες; πῶς ἔτυχε; . . . Ἀλλὰ τὸν εἶδες τῳόντι; εἰπέ μοι, ζῇ ὁ Φλῶρος; Ὁμίλει, λάλει, ὦ ξένε! δός μοι τὸ γράμμα· εἶνε αὐτό; Ὦ! δός μοι το.

Φ ῶ τ ο ς. — Ἀφοῦ μὲ λέγεις ὅτι εἶσαι θυγάτηρ τοῦ Χρόνη, λάβε το· μάθε ὅμως ὅτι εἶνε πολὺ σπουδαῖον. Ἀπαιτεῖται ἐνέργεια καὶ ταχύτης, ἀλλέως ὁ Φλῶρος ἴσως δὲν θὰ γλυτώσῃ· αὐτὰ μὲ παρήγγειλε νὰ σᾶς εἰπῶ ὁ ἴδιος.

Δ έ σ π ω (*λαμβάνουσα τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀποσφραγίζουσα αὐτήν*).—Εἶνε ἡ σφραγίς του!... Ἀλλὰ ποῦ τὸν εἶδες; πῶς κατώρθωσε νὰ σὲ λαλήσῃ;

Φ ῶ τ ο ς. — Κατὰ κακήν μου τύχην ἀπερνοῦσα ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου εἶχον τὸ λιμέρι τους οἱ κλέπται, καὶ μὲ συνέλαβον αἰχμάλωτον· ἐκεῖ ἐγνώρισα τὸν Φλῶρον. Χθὲς μὲ ἀπέλυσαν, πλὴν ἀρ' οπόρησα νὰ ἔλθω, ἂν καὶ ὁ Φλῶρος μὲ παρήγγειλε τὸ γράμμα του νὰ τὸ φέρω ὡσὰν τὸ πουλί. Τόσα σὲ φθάνουν. Φεύγω. Ὑγίαινε, κόρη!

(Ἀπέρχεται).

Δ έ σ π ω (*τρέχουσα κατόπιν του*).—Στάσου, ὦ ξένε, στάσου!

ΣΚΗΝΗ Θ'.

ΔΕΣΠΩ μόνη.

Ἔφυγε! καὶ δὲν ἐπρόφθασα κἂν νὰ τὸν ἐρωτήσω τὸ ὄνομά του καὶ νὰ τὸν ἀνταμείψω. . . Ἀλλὰ τί χάνω καιρόν; Πρέπει νὰ τρέξω νὰ δώσω καὶ τοῦ πατρός μου τὴν εἴδησιν. Καὶ οἱ Ἁρματωλοί μας ἐστάλησαν νὰ τρέχουν καὶ νὰ ζητοῦν τοῦ Φλώρου τοὺς μαύρους δολοφόνους. Ἄχ! ζῇ ὁ Φλῶρος! Ἀκόμη ἡ πνοή σου τὰ στήθη σου θερμαίνει, ἐρωτικέ μου κρῖνε! Ἂς ἴδω ἐν τούτοις τί μᾶς γράφει. (*Ἀναγινώσκει*).

« Χρόνη καὶ Δέσπω!

« Δεμένος εἰς τὸ λιμέρι τοῦ Κίσσα εἶμαι. Ἅμα χαράξῃ,
« ὁ Κίσσας θὰ ἀπεράσῃ ἀπὸ τὸ δάσος τῶν Πλατάνων
« μόνος. Φθάσε μὲ τοὺς Ἁρματωλοὺς σου καὶ περικυκλώ-
« σατέ τον. Ἅμα ὁ Κίσσας πέσῃ νεκρὸς, εἶμαι ἀμέσως
« ἐλεύθερος. Ἐκ τῶν κλεπτῶν οἱ περισσότεροι εἶνε ἰδικοί
« μου, καὶ ἕτοιμοι νὰ μὲ ἀπολύσουν ἂν φονευθῇ ὁ Κίσσας·
« τοὺς ὑπεσχέθην νὰ λάβουν ἀμνηστείαν, καὶ ὡς Ἁρματω-
« λούς μου νὰ τοὺς προσλάβω. Ταχύτης! Θάνατος εἰς τὸν
« Κίσσαν, καὶ σώζεται

ὁ Φλῶρος. »

Θεέ μου! ὁποία ἀνέλπιστος εὐτυχία! Εἶνε ἡ σφραγίς του αὐτή. Ὦ! τὴν γνωρίζω καλῶς . . . Πλὴν πῶς θὰ γίνῃ; τὸ δάσος τῶν Πλατάνων ἀπέχει τρεῖς ὥρας ἀπὸ ἐδῶ, καὶ οἱ Ἁρματωλοί μας ὅλοι σχεδὸν λείπουν. . . . καὶ ὅμως εἶνε χρέος μου νὰ σώσω τὸν ἐραστήν μου. Ἐγὼ μὲ αὐτὰς τὰς χεῖρας τοῦ Φλώρου τὸν ἅρπαγα θὰ στείλω εἰς τὸν τάφον! Αἰσθάνομαι δύναμιν νέαν καὶ ἀνδρικὴν τόλμην εἰς τὰ γυναικεῖά μου στήθη. . . . Σὲ εὐχαριστῶ καὶ πάλιν, Ὕψιστε! ἴσως τὸ φῶς τῆς αὐριανῆς ἡμέρας φωτίσῃ εὐδαίμονας τὰς ὥρας δύο ψυχῶν θερμῶς ἀγαπωμένων! . . . Φλῶρε, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου, ἐσώθης!

(Ἀναχωρεῖ, ἀσπαζομένη τὴν ἐπιστολήν.)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Δάσος πεπυκνωμένον. Ἐν τῷ βάθει παρίστανται τὰ κρημνώδη καὶ ἀπότομα πλάγια ὄρους. Εἶνε ὄρθρος, καὶ ἡ ἠὼς ὑποφώσκει.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΧΡΟΝΗΣ καὶ ΔΕΣΠΩ, ἐνδεδυμένη Ἁρματωλοῦ στολὴν, μὲ ξίφος καὶ πιστόλια εἰς τὴν ζώνην.

Δ έ σ π ω. — Νὰ περιμείνωμεν ἐδῶ, πάτερ. Ὁ ἄτιμος ἐκεῖνος λῃστὴς, τοῦ Φλώρου μας ὁ ἅρπαξ, δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ φανῇ. Ἀμέριμνος θὰ ἔρχεται, χωρὶς νὰ ὑποπτεύῃ ὁποία μοῖρα τὸν περιμένει. Ὁ Φλῶρος πρέπει νὰ σωθῇ! Ὅταν ὁ Κίσσας πέσῃ, κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τοὺς κλέπτας προσωπικῶς δὲν μισεῖ τὸν Φλῶρον. Ἔπειτα καὶ οἱ Ἁρματωλοί μας ματαίως τώρα δὲν θὰ τρέχουν. Ἴσως ἐνταμώσουν τοὺς κλέπτας, καὶ τοὺς ἁρπάσουν τὸ πολύτιμον λάφυρόν των.

Χ ρ ό ν η ς.—Ναί! ἐδῶ, κόρη μου, ἂς κρυφθῶμεν, ὄπισθεν τῶν γηραιῶν τούτων πλατάνων. Ἐὰν ὁ Κίσσας ἐδῶθεν ἀπεράσῃ, καὶ δὲν τοῦ ἔλθῃ ἰδέα φόβου, καὶ δὲν μετανοήσῃ διὰ τὴν τόλμην του καὶ ἀλλάξῃ δρόμον, βεβαίως αὐτὸ τὸ ὅπλον θὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν μισητὴν ζωήν του.

Δ έ σ π ω. — Ἄ! ὄχι, πάτερ! ἄφες με νὰ κτυπήσω ἐγὼ πρώτη· ἐὰν βελόνην κρατῶ, γνωρίζω ὅμως καὶ τῶν ὅπλων τὴν χρῆσιν. Ἡ πατρίς μας πρέπει νὰ ἐγκαυχᾶται ὅτι καὶ τὰς γυναῖκας ἔχει μὲ ἀνδρικὴν καρδίαν. Καὶ πῶς ἀλλέως; ὅταν ἡ μήτηρ ἦνε δειλὴ καὶ μικρόνους, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ πλάσῃ ἄνδρας μεγάλους καὶ μεγαλωνύμους; Ἄφες, ὦ πάτερ· δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορὰ, καθ' ἣν θὰ μεταχειρισθῶ ὅπλον. Γνωρίζεις ὅτι σκοπεύω μὲ εὐστοχίαν.

Χ ρ ό ν η ς. — Τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πυροβολήσῃς μόνη; Σκοπεύομεν καὶ οἱ δύο, καὶ διπλαῖ σφαῖραι ἂς σχίσουν ὠργισμέναι τὰ στήθη τοῦ κακούργου.

Δ έ σ π ω. — Ὦ! πόσον ἡ ψυχή μου εἶνε τεταραγμένη! Ἀνήσυχος αἰσθάνομαι νὰ πάλλῃ ἡ καρδία μου. Τρέμω, ῥιγῶ, ἕως οὗ νὰ ἴδω καὶ νὰ μάθω τοῦ Φλώρου τὴν τύχην.

Χ ρ ό ν η ς. — Εἶνε Θεὸς ἐκεῖ ἐπάνω, κόρη μου, ὁ ὁποῖος τὰ πάντα ἐφορᾷ καὶ βλέπει. Σιώπα· τὰς ἐλπίδας σου ἀνάθες εἰς ἐκεῖνον.

Δ έ σ π ω.—Γονατισμένη πρὸ τῆς εἰκόνος τοῦ Θεανθρώπου ὥρας κατέτριψα ὁλοκλήρους, καὶ τὸν παρεκάλουν νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ τὸν δυστυχῆ Φλῶρον.

Χ ρ ό ν η ς. — Ἔλπιζε, κόρη! τῶν δολοφόνων, τῶν προδοτῶν ἡ τύχη εἶνε ἀθλία. Τοῦ ἀοράτου ὄντος αἱ χεῖρες γράφουσι τὴν καταδίκην των μὲ μαύρους χαρακτῆρας εἰς τὸ βιβλίον τῆς εἱμαρμένης. Μόλις ὀλίγας ὥρας τοὺς ἐπιτρέπει ἡ τύχη, καὶ ἔπειτα τάφος καὶ δυστυχία μαύρη τοὺς περιμένει. Κανεὶς, κανεὶς ποτὲ ἂς μὴν ἐλπίζῃ ὅτι προδότης καὶ ἄτιμος κακοῦργος, χωρὶς καρδίαν ἢ αἴσθημα ἀνθρώπου, θὰ διαφύγῃ τὴν ὡρισμένην διὰ τοὺς φαύλους μοῖραν.

Δ έ σ π ω. — Ἐλπίζω, πάτερ μου, καὶ τὸ πιστεύω. Θεία νομίζω εὐδοκία ἤτο ὁ χωρικὸς ἐκεῖνος νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ μᾶς φέρῃ ἐπιστολὴν τοῦ Φλώρου. Ἐὰν ἀλλέως συνέβαινε τὸ πρᾶγμα, ὁ Κίσσας τώρα ἀπείρακτος θὰ διήρχετο τὸν δρόμον τοῦτον.

Χ ρ ό ν η ς. — Ὑπομονὴν καὶ φρόνησιν, καὶ δὲν θέλει προφθάσει οὔτε συγγνώμην παρὰ Θεοῦ νὰ λάβῃ ὁ κακοῦργος. Μαύρη καὶ πλήρης ἐγκλημάτων ἡ βδελυρά του ψυχὴ θὰ χαιρετίσῃ τὴν γῆν αὐτήν, διὰ νὰ κρούσῃ τὰς πύλας τοῦ Ἅδου. Ἀμετανόητον στιγμὴ καιρία εἰς τὸν σκοτεινὸν τάφον θὰ τὸν στείλῃ. Ψυχρὰ ἡ αὔρα ἡ πρωϊνὴ ἤρχησε τώρα νὰ σαλεύῃ τὰ δένδρα. Ἐγγίζει ἡ περιμενομένη στιγμή· τοῦ δάσους ἡ πυκνότης μᾶς εὐνοεῖ, καὶ ἐλπίζω νὰ μὴ μᾶς διαφύγῃ!

Δ έ σ π ω. — Ἄ! στάσου! Βημάτων κρότον ἀκούω μεμακρυσμένον.

Χ ρ ό ν η ς. — Καὶ ἐγὼ ἀκούω τὰς πέτρας νὰ κυλίωνται. Παρατήρησον· μὲ φαίνεται ὡς νὰ κινῆται ἐκεῖ κάτω σκιά τις· βλέπεις;

Δ έ σ π ω. —Ναί· ἰδοὺ, τὸ βῆμα μᾶς πλησιάζει. Εἶνε ἄνθρωπος ἐκεῖνο τὸ μελανὸν σημεῖον. Ἰδοὺ, ἐκρύβη ὄπισθεν τοῦ πλατάνου.

Χ ρ ό ν η ς.—Τὸν βλέπω· πάλιν ἐξῆλθε καὶ ἀνεφάνη... Βαδίζει..! διακρίνω τῆς φουστανέλλας του τοὺς γύρους... Ἂς κρυφθῶμεν!

Δ έ σ π ω. — Ἐδῶ νομίζω ὅτι εἴμεθα καλά· καθὼς προβαίνει, δὲν θὰ προφθάσῃ νὰ μᾶς παρατηρήσῃ. Ἂς κλίνωμεν ὀλίγον.

Χ ρ ό ν η ς. — Δὲν εἶνε πλέον ἀμφιβολία· εἶνε αὐτὸς ὁ ἴδιος Κίσσας. Πλησίασε, κακοῦργε! μαῦρος Ἅδης σὲ περιμένει. Προχώρει!

Δ έ σ π ω. — Ἰδοὺ αὐτός! Ἂς λάβῃ τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας του.

Χ ρ ό ν η ς. — Περίμεινον, Δέσπω, ἕως οὗ πλησιάσῃ.

Δ έ σ π ω. — Τὸ βόλι γνωρίζει καλῶς νὰ τρέχῃ.

Χ ρ ό ν η ς. — Περίμεινον σὲ λέγω, ἕως νὰ ἐξέλθῃ τοὐλάχιστον ἀπὸ τὰ πυκνὰ ἐκεῖνα δένδρα.

Δ έ σ π ω. — Ἰδοὺ ἐξῆλθε· δρομαῖος τρέχει· νομίζεις ὅτι σπεύδει εἰς χαράν... Ἄ! κακοῦργε!

Χ ρ ό ν η ς. — Ἂς παραμερίσωμεν ὀλίγον.

Δ έ σ π ω. — Καιρὸς εἶνε.

Χ ρ ό ν η ς. — Ἑτοιμάσου. Ὕψωσον τὴν σκανδάλην τοῦ ὅπλου σου.

Δ έ σ π ω (*πυροβολοῦσα*). —Κίσσα, τοῦ Φλώρου δολοφόνε, λάβε!

Χ ρ ό ν η ς (*πυροβολῶν ὁμοίως*).—Κίσσα, τὸν Φλῶρον τί τὸν ἔκαμες;... Ἀλλὰ βλέπω καὶ ὁλονὲν προβαίνει. Ἄ! ἔπεσε. Ἰδοὺ, ἀνεσηκώθη πάλιν! ... Ἔρχεται! τί συμβαίνει;

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΟΙ ΑΥΤΟΙ καὶ ΦΛΩΡΟΣ.

Φ λ ῶ ρ ο ς (*ἐκ τοῦ βάθους*). — Εἶμαι ὁ Φλῶρος! ὦ Δέσπω μου, ὦ Χρόνη! ὁ Φλῶρος!... Ἄχ! ἐφονεύθην!... Ἄ! μαῦρε Κίσσα! φρικτὴ δολοπλοκία!

(Ἔρχεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ πίπτει).

Δ έ σ π ω (*ἔκπληκτος*). — Πάτερ!...

Χ ρ ό ν η ς. — Τί ἤκουσα, Δέσπω; εἶνε ὁ Φλῶρος!... Ἰδού τον! ὦ ἀπάτη! ὦ φρίκη! ὦ πλεκτάνη!

Δ έ σ π ω. — Πάτερ, βοήθει!

(Λειποθυμεῖ.)

Χ ρ ό ν η ς (*τρέχων πρὸς αὐτήν.*)—Κόρη μου Δέσπω!

Δ έ σ π ω. — Ἄχ! Φλῶρε!

(Πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Χρόνη ἀναισθητοῦσα).

Φ λ ῶ ρ ο ς (*αἱμοσταγὴς καὶ μάλις περιπατῶν*). — Ὦ πάτερ!... ὦ Δέσπω!... σεῖς μὲ ἐφονεύσατε... Ἄχ!... ἐκπνέω!

(Πίπτει κατὰ γῆς).

Χ ρ ό ν η ς. — Θεέ μου! εἰς ποῖον νὰ τρέξω; τί νὰ πράξω; ὦ μοῖρα, σκληρῶς μὲ βασανίζεις!

Φ λ ῶ ρ ο ς (*ἀνοίγων τοὺς ὀφθαλμούς*). — Δολοφλοκία αἰσχρά!... Δέσπω!... ἐλθὲ νὰ περιπτυχθῇς... τὸν ἀτυχῆ Φλῶρον!

Δ έ σ π ω (*συνερχομένη καὶ στρέφουσα πέριξ αὐτῆς βλέμματα παραφροσύνης.*) — Ποῦ εἶμαι; ... ποίαν φωνὴν ἀκούω; ...

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Τὴν φωνὴν ἀκούεις.... τοῦ ἐραστοῦ σου!... Δέσπω, τὸ πεπρωμένον... δὲν ἤθελε νὰ γίνω... σύζυγός σου...

Δ έ σ π ω (*ῥιπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Φλώρου, ἐνῷ ὁ Χρόνης ὑποστηρίζει τὴν κεφαλήν του*).—Ὦ ἐρωμένε Φλῶρε, ἡρωϊκὴ καὶ ἐνάρετος καρδία, σὺ εἶσαι;... Ἄχ! ἡ ἀθλία ἐγώ! τί ἔπραξα, ὦ Θεέ μου! ...

(Συμπλέκει τὰς χεῖρας ἐν ἀπελπισίᾳ καὶ θρηνεῖ).

Χ ρ ό ν η ς. — Υἱέ μου, ποῦ εἶσαι πληγωμένος;

Φ λ ῶ ρ ο ς.—Πληγωμένος δὲν εἶμαι ... εἶπὲ ἀποθαμμένος ... Ὦ ἀτυχής μου Δέσπω... ἄμοιρον ἄνθος ... ἀγνὴ Ἑλληνοποῦλα ... σὲ ἀφίνω!... Τρεῖς κρίνους... ἀδροὺς ὡς σέ... ῥίψε ἐπάνω εἰς τὸ πτῶμα... τοῦ ἐραστοῦ σου Φλώρου! ... Αὐτὸ τοῦ γάμου ἂς ἦνε τὸ στεφάνι... Φέρε τὴν χεῖρά σου ἐκείνην ... τὴν τρυφερὰν ... νὰ τὴν ἀσπασθῶ!... Ἂν ἐν φίλημά σου ὁπόταν ἔζων... μὲ ἠρνήθης... ἄφες με τώρα... τὸν ἀσπασμὸν νὰ δώσω πρὸς σὲ... ὦ κόρη ... τὸν τελευταῖον! ...

(Ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τῆς Δέσπως.)

Δ έ σ π ω. — Τὴν χεῖρά μου νὰ ἀσπασθῇς, τὴν δολοφόνον; Ὤ! ὄχι ποτέ!

Φ λ ῶ ρ ο ς. — Σιώπα, Δέσπω!... δὲν εἶσαι σὺ ἡ αἰτία τοῦ θανάτου μου ... Ἄλλον ἀντ' ἄλλου ἐφόνευσες ... Δύστηνε γέρων!... ἀγαπητέ μου Χρόνη ... Λάβε διὰ τελευταίαν φορὰν... τὴν χεῖρα τοῦ Φλώρου!... Τὸν δολοφόνον μου ... τὸν Κίσσαν ... μὴ λησμονήσῃς... Οἴμοι! ... ἐκπνέω!... Δέσπω... εὐτύχει!

(Ἐκπνέει.)

Δ έ σ π ω (*σύρουσα μετὰ παραφορᾶς ἐγχειρίδιον ἐκ τῆς ζώνης της.*) — Ἡ χεὶρ ἐκείνη, ἥτις σὲ ἐφόνευσεν, ὦ Φλώρε, αὐτὴ ἂς θανατώσῃ καὶ ἐμὲ τὴν δολοφόνον!... Πάτερ, συγχώρει!...

(Ἐμπήγει τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὸ στῆθός της. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀκούονται ἀκατάπαυστοι πυροβολισμοί.)

Χ ρ ό ν η ς. — Τί ἔκαμες, ὦ κόρη;...

Δ έ σ π ω—Τὸν ἑαυτόν μου... ἐξεδικήθην ... πάτερ! ... Ἠγάπων.... ἀποθνήσκω!... Φλῶρε!... σιμά σου... ἡ δύστηνος... ἐκπνέω!...

(Οἱ πυροβολισμοὶ ἀκούονται πλησιέστερον.)

Χ ρ ό ν η ς. — Ποῖον νὰ κλαύσω! φεῦ! ποῖον νὰ θρηνήσω! Θεέ μου! τί ἔπραξα καὶ μὲ τιμωρεῖς οὕτως εἰς τὸ γῆράς μου;... Ὀνειρεύομαι, ἢ εἶμαι ἔξυπνος; Ποῦ ὁ νοῦς μου πλανᾶται;

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΟΙ ΑΥΤΟΙ, εἶτα ΔΗΜΑΡΑΣ μετὰ τῶν ΑΡΜΑΤΩΛΩΝ, καὶ ΚΙΣΣΑΣ μετὰ τῶν ΚΛΕΠΤΩΝ.

Φ ω ν α ὶ (*ἔσωθεν μετὰ πυροβολισμῶν*).—Τὸν Κίσσαν κτυπᾶτε! Κάτω τὰ ὅπλα! Παραδοθῆτε, κλέπται!

Χ ρ ό ν η ς. — Ὁ Κίσσας!... Εἶνε ἐδῶ λοιπὸν ὁ Κίσσας; αὐτὸ τὸ θηρίον;... Αἴ, τουφέκι, ἀρχαῖε σύντροφέ μου! τώρα σὲ θέλω.

(Ἐνῷ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἔρχονται οἱ Ἀρματωλοὶ καὶ οἱ κλέπται εἰς συμπλοκήν, ὁ Χρόνης ἀποσύρεται καὶ κρύπτεται ὄπισθεν τῶν δένδρων.)

Κ ί σ σ α ς (*ξιφήρης*). —Κτυπᾶτε, ἀνδρεῖοί μου, κτυπᾶτε! Ὅλοι χαρένοι εἴμεθα, ἂν κανεὶς αὐτὴν τὴν ὥραν δειλιάσῃ.

(Προσκόπτει ἐπὶ τῶν πτωμάτων τοῦ Φλώρου καὶ τῆς Δέσπως.)

Χ ρ ό ν η ς (*ἐκ τῆς ἐνέδρας του*). — Μαῦρον θηρίον, πέσε! ἡ χεὶρ μου πρέπει νὰ σὲ φονεύσῃ!

(Πυροβολεῖ κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν πληγώνει.)

Κ ί σ σ α ς (*πίπτων αἱματόφυρτος*). — Ἄχ!....

Δ η μ α ρ ᾶ ς (*ἐπερχόμενος*). — Κάτω τὰ ὅπλα, κακοῦργοι! παραδοθῆτε!

(Οἱ πλεῖστοι τῶν κλεπτῶν πίπτουσι φονευμένοι, οἱ δὲ ἐπιζῶντες καταθέτουσι τὰ ὅπλα).

Κ ί σ σ α ς. — Ἐκπνέω!... ἀλλ' ἐξεδικήθην... Νεκρὸς καὶ αὐτὸς καὶ ἐκείνη... ἐδῶ σιμά μου...

Δ η μ α ρ ᾶ ς (*παρατηρῶν τὰ πτώματα.*)— Ὦ φρικτὴ θέα! Ἡ Δέσπω καὶ ὁ Φλῶρος νεκροί! ἄ θηρίον!

Φ ω ν ὴ (*ἔσωθεν*). — Κίσσα, ἰδοὺ τὰ σχέδιά σου!... Ἀποθνήσκω!... σὺ εἶσαι ἡ αἰτία!

Κ ί σ σ α ς. — Εἶν' ἡ φωνὴ τοῦ Στράτου...

Χ ρ ό ν η ς (*ἐπερχόμενος*). — Ὦ Δημαρᾶ! τέκνον μου!

Δ η μ α ρ ᾶ ς. — Πλὴν τί συμβαίνει; πόθεν αὐτοὶ οἱ φόνοι;

Χ ρ ό ν η ς. — Τεχνάσματα αὐτοῦ τοῦ θηρίου.

(Ἀπωθεῖ διὰ τοῦ ποδὸς τὸ πτῶμα τοῦ Κίσσα.)

Κ ί σ σ α ς. —Ἀπήλαυσα ὅ,τι ἐπεθύμουν...Μετὰ τοῦ Φλώρου... καὶ τῆς παρθένου Δέσπως... τοῦ τάφου μερίζομαι... τὸ κρυερὸν κρεββάτι!

Χ ρ ό ν η ς. — Ἀκόμη ζῇς, θηρίον; λάβε!

(Ἐξάγει πιστόλιον καὶ πυροβολεῖ κατ' αὐτοῦ.)

Δ η μ α ρ ᾶ ς. — Ὦ τύχη! ὦ θέα! ὦ ἡμέρα φρικώδης! Τώρα ἐννόησα. Ἠπατήθητε! τὸν Φλῶρον ἀντὶ τοῦ Κίσσα ἐῤῥίψατε νεκρόν.

Χ ρ ό ν η ς (*ῥιπτόμενος ἐπὶ τῶν πτωμάτων καὶ θρηνῶν*).—Ὦ Δέσπω, κόρη μου προσφιλής!... Ὦ Φλῶρε! Δυστυχὴς ἐγώ! πῶς θὰ ζήσω μὲ τὴν στέρησίν σας; ... Ἄχ!

Δ η μ α ρ ᾶ ς. — Πικρὸν τὸ φῶς του ὁ ἥλιος θὰ χύσῃ εἰς ὅλην τὴν Ἤπειρον, πικρὰ καὶ πένθιμος ἡμέρα θὰ ἀνατείλῃ. — Ῥίψατε ἄνθη νεκρώσιμα ἐπάνω εἰς τὰ πτώματα τῆς κόρης καὶ τοῦ δυστύχου Φλώρου, ἀνδρεῖοι Ἀρματωλοί, καὶ ἀπόδοτε τὸ ἀνῆκον σέβας εἰς τοὺς κειμένους νεκρούς. Ἂς φέρωμεν ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν ἐραστῶν τὰ λείψανα μέχρι τοῦ πύργου, διὰ νὰ ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὰ τὰς νενομισμένας τιμάς· οἱ δὲ λοιποὶ δέσατε τοὺς ἁλιτηρίους αὐτούς, καὶ φέρετέ τους εἰς τὸν πύργον.—Ἄγωμεν, Χρόνη, δυστυχισμένε πάτερ! Ὁ κόσμος εἶνε παλαίστρα δυστυχίας· εὐτυχὴς ὅστις μίαν στιγμὴν γελάσῃ. Τοὺς ὀφθαλμούς σου στρέψον ἐκεῖ ἐπάνω, καὶ ἔλπιζε καὶ παρηγοροῦ.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΤΟ ΒΕΣΟΥΒΙΟΝ.

Ὁ Ὅμηρος εἰς τὰ φαντασιώδη ποιήματά του περιγράφει τὸ τρομερὸν τοῦτο ἡφαίστειον τῆς Νεαπόλεως ὡς μέγα κύπελλον, πλῆρες εὐφλογίστων ὑλῶν. Τὸ πρὸς ἀνατολὰς μέρος τοῦ ὄρους τούτου, ὅπερ τόσον συχνὰ κοιμᾶται καὶ ἐξυπνᾷ, εἶνε κεκαλυμμένον σχεδὸν ἀπὸ μύδρους, τοὺς ὁποίους ἐξήμεσε κατὰ καιροὺς ὁ πυρφόρος κρατήρ. Τοσαύτη δὲ εἶνε ἡ πλησίον τούτου ἐπικεχυμένη τέφρα, ὥστε ὁσάκις ὁδοιπόρος τις φθάσῃ μέχρις αὐτοῦ, βυθίζονται εἰς αὐτὴν οἱ πόδες του σχεδὸν ὑπεράνω τοῦ ἀστραγάλου· πολλάκις δὲ ἡ τέφρα αὕτη εἶνε θερμοτάτη, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ψήνουσιν ὠὰ οἱ περιηγηταί.

Τὸ Βεσούβιον, ἀνῆκον εἰς τὴν σειρὰν τῶν Ἀπεννίνων ἀπέχον δὲ τῆς Νεαπόλεως δύο ὡς ἔγγιστα λεύγας, ὑψοῦται ἐν μέσῳ πεδιάδος, ἥτις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ὀρέων Σόμμα καὶ Ὀττωγιάννο σχηματίζει δύο εὐρυχώρους κοιλάδας, πεπληρωμένας ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1794 γενομένης ἐκρήξεως. Ἔχει δὲ τὸ ἡφαίστειον τοῦτο σχῆμα πυραμιδοειδές, καὶ ὕψος 1650 ποδῶν· εἰς τὴν κορυφήν του, ἔχουσαν σχῆμα κώνου ἠκρωτηριασμένου, ἀνοίγεται ἐν μέσῳ ὁ κρατήρ, ἀεννάως ἐξερευγόμενος καπνούς. Τὰ πλευρὰ τοῦ ὄρους εἰσὶ γυμνὰ καὶ κατάξηρα, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν μερῶν, ὅπου παρατηροῦνται τῇδε κἀκεῖσε σπάνιαί τινες ἀμπελοφυτεῖαι· οἱ πρόποδές του ὅμως καλύπτονται ὑπὸ χλοερωτάτων φυτειῶν καὶ ἐπαύλεων, παρ' ὅλον τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην ἔκρηξιν ἐξερευγομένων ἐκ τοῦ κρατῆρος χειμάῤῥων λάβας, οἱ ὁποῖοι καταῤῥέουσι μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ ὄρους, λαμβάνοντες πολλάκις πλάτος χιλίων καὶ ἐπέκεινα βημάτων. Ἡ εὐφορία δὲ τοῦ τόπου αὐτόθι ἀποδίδεται εἰς τὴν τέφραν, τὴν ἐκ τοῦ κρατῆρος ἐκπεμπομένην. Ἐκ τῶν ἀμπέλων, τῶν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ἡφαιστείου, ἐξάγεται ὁ περίφημος ἐκεῖνος οἶνος, ὁ λεγόμενος Lacryma Cristi, ἤτοι δάκρυ τοῦ Χριστοῦ.

Πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους φέρουσι τρεῖς ὁδοί, ἡ μὲν ἐκ τοῦ πρὸς ἄρκτον μέρους, ἡ δὲ ἐκ τοῦ Ὀττωγιάννου καὶ ἡ τρίτη ἐκ Ῥεζίνας· ἡ ἀνάβασις ὅμως εἶνε ἐπιπονωτάτη διὰ τὸ τραχὺ καὶ κρημνῶδες τοῦ ὄρους. Ἐκ τῶν τριῶν δὲ τούτων ὁδῶν, ἡ μᾶλλον συχναζομένη εἶνε ἡ τελευταία· ἐπ' αὐτῆς δὲ κεῖται καὶ ἡ Πορτικὴ, πόλις μικρὰ ἐπὶ τοὺς πρόποδας αὐτοὺς τοῦ ἡφαιστείου. Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀναβαίνοντες ἀπαντᾷ τὸ ἐρημητήριον, ὅπου ὑπάρχουσιν αὐτοσχέδιά τινα καφφενεῖα καὶ ξενοδοχεῖα, καὶ ὅθεν ἡ ἔποψις εἶνε μαγευτική· αὐτόθεν δὲ πρὸς τὰ ἄνω παύει πᾶσα βλάστησις. Ἐκεῖθεν φθάνει τις μετ' ὀλίγον ἀπέναντι τοῦ κώνου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ ἀναῤῥιχᾶται κατ' εὐθεῖαν γραμμήν. Καθ' ὅσον δὲ ἀναβαίνει, ἡ αὔξουσα θερμότης τῶν λαβῶν, οἱ θυώδεις ἀτμοί, ὁ καπνὸς ὁ διαφεύγων ἐκ σχισμάδων τῇδε κἀκεῖσε ἠνεῳγμένων καὶ οἱ ἀκουόμενοι κατὰ χρονικὰ διαλείμματα φοβεροὶ ὑποχθόνιοι βρόντοι, προαγγέλλουσι τὴν πρὸς τὸν φοβερὸν κρατῆρα προσέγγισιν. Φθάνων δὲ εἰς τὴν κορυφήν, βλέπεις αὐτὸν ὑπὸ τοὺς πόδας σου ἐν μέσῳ τοῦ κώνου ἠνεῳγμένον εἰς βάθος 350 ποδῶν, καὶ περίμετρον ἔχοντα ὡς ἡμισείας λεύγης.

Ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης μέχρι τοῦ πρώτου αἰῶνος τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως τὸ Βεσούβιον ἦτο ἡφαίστειον ἄνευ φλογός. Κατακορύφως τοῦ ὄρους τούτου δὲν ἦσαν ἐσχηματισμένοι, ὡς ὑπάρχουσι τὴν σήμερον, δύο κῶνοι ὀξεῖς, ἀλλ' εἷς καὶ μόνος, ἡ κορυφὴ τοῦ ὁποίου περιελάμβανεν ὁμαλήν τινα κοίλην ἐπιφάνειαν, δεικνύουσαν ἴχνη τοῦ παλαιοῦ κρατῆρος, ἐνῷ τὸ βάθος τῆς κοίλης αὐτῆς κορυφῆς παρουσίαζεν ἓν ἄκαρπον πεδίον. Αἱ πλευραὶ δὲ τοῦ ὄρους τούτου ἐκαλύπτοντο ἀπὸ εὐφόρους ἀγρούς, ἐπιδεξίως καλλιεργημένους, κάτωθεν τῶν ὁποίων ὑψοῦντο δύο πολυάνθρωποι πόλεις, τὸ Ἡράκλειον καὶ ἡ Πομπηΐα.

Κατὰ τὸ ἔτος 63 μ. Χρ. σφοδρότατος σεισμὸς προανήγγειλε τὴν ἔκρηξιν τοῦ κρατῆρος, ὡς καὶ κατὰ τὰ ἑπόμενα ἔτη συνέβησαν ἐλαφροὶ κλονισμοί. Περὶ τὸν Αὔγουστον δὲ μῆνα τοῦ 79, οἱ κλονισμοὶ οὗτοι ἐπηύξησαν μᾶλλον, καὶ ἀπέληξαν εἰς τὴν τρομερὰν ἐκείνην ἔκρηξιν, τὴν ἐξαφανίσασαν τὸ Ἡράκλειον καὶ τὴν Πομπηΐαν. Ἡ καταβύθισις ὅμως αὕτη δὲν ἐγένετο ἀφ' ἑνὸς κατακλυσμοῦ τέφρας, ὡς οἱ χυδαῖοι λέγουσιν. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ στακτώδης βροχὴ συνήργησε πολὺ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν πόλεων τούτων, ἀλλὰ μεμιγμένη μὲ σωρείαν βορβόρου, προελθούσης ἀπὸ τὴν ἔκρηξιν.

Τὸ Βεσούβιον δὲν ἐξήμει τότε εἰμὴ κυανολεύκους χάλικας, σποδὸν καὶ ἡφαιστείους ἄμμους. Φαίνεται δὲ ὅτι παρόμοιαι ἐκρήξεις ἐγένοντο κατὰ τὸ διάστημα ἐννέα αἰώνων, μολονότι κατὰ τὸ 512, ὁ κρατὴρ οὗτος, κατὰ τὰ φαινόμενα, ἤρχησε νὰ ἐξάγῃ χειμάῤῥους λάβας. Κατὰ τὸ 1036 πρέπει νὰ ἐξήμεσε τοιαύτας, καθότι τὸ βασιλικὸν φρούριον τῶν Πορτίκων ὑψοῦτο ἀκριβῶς μέχρι τῆς ῥοῆς τῆς λάβας, ἣν ἐπροξένησεν ἡ ἔκρηξις αὕτη. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ ἐκροὴ τῆς λάβας ἀκολουθεῖ πάντοτε τὰς ἐκρήξεις τοῦ κρατῆρος.

Τὸ σχῆμα τοῦ ἡφαιστείου τούτου ὑπέστη διαφόρους μεταβολὰς ἕνεκα τῶν μεγάλων ἐκρήξεων, αἵτινες συνέβησαν εἰς αὐτό. Τὸ ἑπόμενον χωρίον τοῦ Βρακίνη περιγράφει τὴν ὄψιν τοῦ Βεσουβίου πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς 16 Δεκεμβρίου τοῦ 1631, καὶ τὰ κύρια συγχρόνως φαινόμενα τοῦ τρομεροῦ τούτου κλονισμοῦ:

« Ὁ κρατὴρ (λέγει) εἶχε πέντε μιλίων περιφέρειαν, καὶ χιλίων περίπου βημάτων βάθος. Αἱ πλευραί του ἦσαν δεν-

δρόφυτοι, καὶ εἰς τὸ βάθος ὑπῆρχε πεδιάς, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔβοσκον ποίμνια, καθότι ὁ κρατὴρ πρὸ 130 ἐτῶν δὲν εἶχεν ἔκρηξίν τινα. Πρὸς τὸ δασῶδες δὲ τοῦ ὄρους μέρος ἔβοσκον καὶ διέμενον ἀγριόχοιροι· εἴς τι δὲ μέρος τῆς κεκαλυμμένης ἀπὸ τέφραν πεδιάδος ὑπῆρχον τρεῖς μικραὶ πηγαί, ὧν ἡ μία ἀνέδιδεν ὕδωρ θερμὸν καὶ πικρόν, ἡ ἄλλη ἐπίσης ἁλμυρόν, καὶ ἡ τρίτη τέλος ὕδωρ θερμὸν μὲν ἀλλ' ἄνευ γεύσεώς τινος. »

Τὸ Βεσούβιον εἶνε τὸ δεύτερον καὶ τελευταῖον ἐν τῇ ἠπείρῳ τῆς Εὐρώπης καῖον ἡφαίστειον. Μνημονεύεται ὑπὸ τῆς ἱστορίας ὅτι ἐσβέσθη πολλάκις καὶ πάλιν ἀνήφθη μετὰ μεγάλης ἐνεργείας. Αἱ μᾶλλον ἀξιοσημείωτοι ἐκρήξεις τοῦ Βεσουβίου εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

Ἡ τοῦ ἔτους 79 μετὰ Χρ. ἀξία αἰωνίου μνήμης διὰ τὸν θάνατον Πλινίου τοῦ ἀρχαίου, καὶ διὰ τὴν κατάχωσιν τῶν πόλεων Ἡρακλείου, Σταβίας καὶ Πομπηΐας.—Αἱ τοῦ 203 καὶ 472, ὅτε ἡ τέφρα ἐσφενδονίσθη, ὡς διηγοῦνται, μέχρι Κωνσταντινουπόλεως.—Αἱ τοῦ 512, 685 καὶ 983 ἔτους.—Ἡ τῶν 1036, ὅτε πρώτην φορὰν, κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, συνωδεύθη ἡ ἔκρηξις ὑπὸ μύδρων.—Αἱ τῶν 1049, 1138, 1306, 1500 καὶ ἡ τοῦ 1631, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ δεινοτέρα μετὰ τὴν τοῦ 79.—Ἡ τοῦ 1730, ὅτε ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους, ὑψωθεῖσα σημαντικῶς, ἔλαβε κωνικὸν σχῆμα.—Ἡ τοῦ 1776, 1779 καὶ 1794. Ἕκτοτε δὲ ἔτος δὲν παρῆλθε χωρὶς νὰ συμβῶσιν ἐκρήξεις τοῦ ἡφαιστείου τούτου, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον σφοδραί. Τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1822 ἄφθονος βροχὴ τέφρας ἐσκότισε τὴν ἡμέραν ἐν Νεαπόλει, ἡ ἐνέργεια δὲ τῆς ἐκρήξεως ταύτης ἐπεξετάθη εἰς ἀπόστασιν 105 Ἰταλικῶν μιλίων, συγχρόνως δὲ ποταμὸς λάβας, 12 ποδῶν βάθος ἔχων καὶ ἑνὸς μιλίου πλάτος, κατέκλυσε πᾶν τὸ προστυχόν. Ἔτι δὲ φοβερώτεραι μνημονεύονται αἱ κατὰ τὰ ἔτη 1833 καὶ 1834 συμβᾶσαι ἐκρήξεις.

Μ' ὅλας τὰς καταστροφὰς, τὰς ὁποίας ἐπιφέρουσιν αἱ ἀλλεπάλληλοι αὗται ἐκρήξεις, μ' ὅλον τὸν τρόμον, τὸν ὁποῖον προξενεῖ ἡ πυρίκαυστος ἐκείνη γῆ, τὸ βουνὸν, ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀποκαλοῦσι τὸ Βεσούβιον οἱ Νεαπολῖται, ἀγαπᾶται μᾶλλον ὑπ' αὐτῶν, καὶ θεωροῦσιν αὐτὸ ὡς προσφιλές των κτῆμα χωρὶς νὰ τὸ φοβοῦνται. Τὸ πυρίκαυστον τοῦτο ὄρος εἶνε ὁ ὡραιότερος στολισμὸς τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἀμφιθεάτρου τῆς Νεαπόλεως· διὰ τῶν μύδρων του κατασκευάζονται τῆς πόλεως αἱ ὁδοὶ, καὶ ἡ τέφρα, τὴν ὁποίαν βρέχει, οὕτως εἰπεῖν, λιπαίνει τὴν γῆν καὶ καθιστᾷ τοὺς καρποὺς γλυκυτάτους. Ἰταλός τις περιηγητὴς εἶπε πάνυ εὐστόχως περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς: «Τὸ Βεσούβιον φαίνεται ὅτι δὲν κατεπόντισε τὴν Πομπηΐαν, παρὰ διὰ νὰ διαφυλάξῃ τεραστίως αὐτὴν πρὸς θαυμασμὸν τῶν μεταγενεστέρων.»

Τὸ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τούτου θέαμα εἶνε ἓν τῶν λαμπροτέρων γραφικῶν πανοραμάτων, ἀφ' ὅσα μυθιστοριογράφου κάλαμος περιέγραψέ ποτε. Ὑπόθες, ἀναγνῶστα, ὅτι τὴν στιγμὴν ταύτην ἱστάμεθα ἐπὶ τοῦ κατακορύφου μέρους τοῦ Βεσουβίου καὶ θεώμεθα τὴν περὶ ἡμᾶς κειμένην χώραν. Ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν θὰ ἴδωμεν τὸν ὅρμον τῆς Νεαπόλεως, ὅστις ἐστὶ, καθ' ἃ οἱ περιηγηταὶ λέγουσι, μία τῶν ὡραιοτέρων θέσεων ἀφ' ὅσας εὑρίσκονται ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν. Ὀλίγον δὲ πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν κεῖται ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, οὖσα μία τῶν λαμπροτέρων πόλεων τοῦ κόσμου, τῆς ὁποίας οὔτε σεισμοὶ, οὔτε ἐκρήξεις εὐτυχῶς ἄχρι τοῦδε ἐπετράπησαν νὰ μειώσωσι τὰ φυσικὰ κάλλη. Κατ' εὐθεῖαν σχεδὸν πρὸς δυσμὰς καὶ ἓξ περίπου μίλια ὑφ' ἡμᾶς κεῖται τὸ Πόρτικον, ἡ Ῥεζίνα καὶ τὸ Ἡράκλειον, πόλεις κείμεναι ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης, καὶ ἅπασαι κατὰ διαφόρους καιροὺς ὑποστᾶσαι τὴν μῆνιν τοῦ ἡφαιστείου. Κατ' εὐθεῖαν δὲ γραμμὴν διευθυνόμενος ὁ ὀφθαλμὸς πρὸς τὸ μεσημβρινοανατολικὸν ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως, πίπτει ἐπὶ τοῦ Πύργου τοῦ Ἕλληνος. Καμαλδόνη, μικρὸς παράδεισος, ἐν τῷ μέσῳ τῆς δυστυχοῦς ταύτης περιφερείας, κεῖται σχεδὸν πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἐφ' ἑνὸς τῶν χαμηλοτάτων πτερνιστήρων τοῦ ὄρους. Πρὸς τὸ μεσημβρινοανατολικὸν δὲ, κατ' εὐθεῖαν μόνον ἓν μίλιον ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ἡφαιστείου, εἶνε τὰ ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντα ἐρείπια τῆς Πομπηΐας, ἥτις ἦν μεταξὺ τῶν πρώτων θυμάτων τῆς πρώτης ἐκρήξεως τοῦ Βεσουβίου.

Ἡ τελευταία ἔκρηξις τοῦ ὄρους τούτου συνέβη τὴν 8 Δεκεμβρίου τοῦ 1861, ἡμέραν Κυριακήν. Ὀλίγα σημεῖα τῆς προσεγγιζούσης καταστροφῆς ἐδόθησαν, ὅτε αἰφνιδίως περὶ τὴν 1 ὥραν ἡ γῆ ὑψώθη, τὸ πυρίπνεον ὄρος ἐξέλαβε καπνὸν, καὶ ὁ Πύργος τοῦ Ἕλληνος, πόλις περιέχουσα 22,000 κατοίκων, ἐγένετο ἐντελῶς ἐρείπιον. Μεγάλα ῥήγματα ἠνεῴχθησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἰκίαι διεσχίσθησαν ἀπὸ τῆς ὀροφῆς μέχρι τῶν θεμελίων καί τινες κατεκόπησαν οὕτως, ὥστε τὰ διαχωρίσματα ἔμεινον ἀνέπαφα, διατηρήσαντα τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν διευθέτησιν. Θάλαμοι ἔπεσαν κατὰ γῆς σῶοι μετὰ τῶν κλινῶν, αἴθουσαι μετὰ τῶν πέριξ ἑδρῶν καὶ πολυθρόνων καὶ μετὰ τῶν εἰκόνων καὶ ἄλλων κοσμημάτων ἐπὶ τῶν τοίχων. Ἡ θάλασσα ἀπεσύρθη 20 πόδας, ἤ, νὰ εἴπωμεν ὀρθότερον, ἡ γῆ ὑψώθη 20 πόδας. Μακρόθεν τὸ θέαμα ἦτο μεγαλοπρεπέστατον. Ἐκ τοῦ κρατῆρος ὑψώθη μεγαλοπρεπῶς στήλη καπνοῦ, ἁπλουμένη ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὡς πελώριον ἀλεξίβροχον, 5,000 ποδῶν ὑψηλὸν, ἐκ δὲ τῶν χαμηλοτέρων στομάτων ὑπὲρ τὸν πύργον τοῦ Ἕλληνος ὑψοῦτο ἕτερον παρόμοιον ἀλεξίβροχον καπνοῦ, οὗτινος ἡ λαβὴ εἶχεν ὕψος οὐχὶ μικρότερον τῶν 10,000 ποδῶν. Ὄμβρος αἰθάλης, ὑπὸ τοῦ ἀνέμου φερόμενος, ἐκάλυψε πᾶσαν τὴν πέριξ χώραν· πορτοκάλλια καὶ τριαντάφυλλα ἔλαβον ἓν καὶ τὸ αὐτὸ χρῶμα, τὸ δὲ ἔδαφος τοῦ Πύργου τοῦ Ἕλληνος ἐκαλύφθη 4 1]2 δακτύλων τὸ βάθος ἐκ τῆς ἐξερευχθείσης αἰθάλης, ἥτις πᾶν χόρτον καὶ φυτὸν ἐμόλυνεν ἐν τοῖς περιβολίοις καὶ κήποις. Εὐτυχῶς ὀλίγοι ἄνθρωποι ἀπωλέσθησαν, ἀλλ' ἡ ἀπολεσθεῖσα περιουσία ἦτο μεγάλη.

Μετ' οὐ πολὺ πάντα ταῦτα λησμονηθήσονται, καὶ νέος Πύργος τοῦ Ἕλληνος ἀνοικοδομηθήσεται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ καταστραφέντος, ἡ δὲ ματαιότης τῶν ἀνθρώπων πάλιν θὰ ἐπανελάβῃ τὴν πορείαν αὐτῆς, ζητοῦσα εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν καὶ οὐδαμοῦ εὑρίσκουσα αὐτὴν, μέχρις οὗ νέον ῥεῦμα λάβας ἐνταφιάσῃ πάλιν τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἴσως, οἵτινες δὲν ἠθέλησαν νὰ λάβωσιν ὡς μαθήματα τὰ παθήματα τῶν προγόνων αὐτῶν.

ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.

ΠΡΟΣΩΠΙΣ.

Ἡ προσωπὶς ἐφευρέθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Θέσπιδος, ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς ἀνάγεται εἰς τοὺς μετημφιεσμένους τῶν ἑορτῶν τοῦ Βάκχου, καὶ εἶνε σύγχρονος μὲ τὴν γένεσιν τῆς τραγῳδίας. Ὅλοι οἱ ἐπὶ σκηνῆς ἀναβαίνοντες ἀρχαῖοι ἠθοποιοὶ Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον μὲ προσωπίδα, τὰ πάντα δὲ, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν μυθολογικῶν προσώπων, θεῶν, ἡρώων, κλπ. παριστάνοντο διὰ προσωπίδος μὲ μερικάς τινας ἰδιότητας. Οὕτως, αἱ Εὐμενίδες εἶχον ἐπὶ τοῦ προσωπείου των κόμην ἐν πλέγματι ὄφεων, ὁ Ἀκταίων τὰ ἐλαφοκέρατά του καὶ ὁ Ἄργος τοὺς ἑκατὸν ὀφθαλμούς του. Ὁ Κικέρων κακίζει ὡς ἀπαράδειγμάτιστον αὐθάδειαν τὴν τόλμην τοῦ περιφήμου Ῥοσκίου, ἀναβάντος ἐπὶ σκηνῆς ἄνευ προσωπείου.

Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἡ προσωπὶς δὲν ἐπενοήθη διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐλατήριον τῶν ἀσωτειῶν τῆς ἀποκρέω, ἀλλ' ἀπετέλει μέρος ἀχώριστον τῶν θρησκευτικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν θεατρικῶν διασκεδάσεων τῶν ἀρχαίων. Αἱ πρῶται προσωπίδες κατεσκευάζοντο ἐκ φλοιοῦ δένδρων, ἀκολούθως ἐκ δέρματος κεκαλυμμένου ὑπὸ ὑφάσματος, καὶ τέλος ἐκ ξύλου, χαλκοῦ ἢ ἄλλου τινὸς ἠχητικοῦ μετάλλου· πάντοτε ὅμως περὶ τὸ στόμα ἦτο ἀναγκαῖον ἓν φύλλον μετάλλου, διὰ νὰ παρέχῃ περισσοτέραν δύναμιν καὶ ζωηρότητα εἰς τὸν λόγον. Οὐ μόνον δὲ τὸ πρόσωπον ἐκάλυπτεν ἡ ἀρχαία προσωπὶς, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὴν κεφαλὴν, μέχρι τῶν κοσμημάτων τοῦ ςήθους τῶν γυναικῶν, πολλαὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν λαμπρῶς χρωματισμέναι.

Αἱ προσωπίδες φαίνεται ὅτι ἦσαν ἄγνωστοι παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, καί τοι τινὲς διατείνονται ὅτι μετημφιέζοντο κατὰ τὴν ἑορτὴν, καθ' ἣν ἐτέλουν τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀπελευθερώσεώς των ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀμὰν, ὅστις ἠπείλησεν ὅτι θέλει καταστρέψει τὴν γενεὰν αὐτῶν.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἤρχησαν νὰ μεταχειρίζωνται τὰς προσωπίδας εἴς τινας ἑορτὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος. Οἱ δὲ ἱστορικοὶ διηγοῦνται ὅτι, ἀγομένων τῶν ἑορτῶν τῆς εἰσόδου Ἰσαβέλλης τῆς ἐκ Βαυαρίας εἰς Παρισίους, πάντες οἱ αὐλικοὶ, Πρίγκηπες, Μαρκεσίαι, Κυρίαι τῆς τιμῆς καὶ Ἄρχοντες, παρεδίδοντο εἰς μεγάλας διασκεδάσεις, κεκαλυμμένα ἔχοντες τὰ πρόσωπα διὰ προσωπείων. Πρὸ δὲ τῆς ἐποχῆς ταύτης, αἱ γυναῖκες συνήθως ἐζωγράφουν τὸ πρόσωπόν των μὲ διάφορα χρώματα καὶ ἕφερον ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλας φενάκας. Ὁ Κάρολος ΣΤ', κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀσθενείας του καὶ πρὶν ἔτι προσβληθῇ ὁλοτελῶς ὑπὸ τῆς νόσου τῆς μανίας, ἠγάπα περιπαθῶς τὰς ζωηρὰς διασκεδάσεις καὶ τὰς ἑορτὰς, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐπενοήθησαν οἱ μετημφιεσμένοι χοροί. Ὡς ἐκ τῆς ἀκρατήτου δὲ μανίας του πρὸς τὰς τοιούτου εἴδους διασκεδάσεις, ὀλίγον ἔλειψε μίαν ἑσπέραν νὰ γίνῃ θῦμα τῆς ἐκβακχεύσεώς του καὶ νὰ καῇ ὁλοζώντανος. Ἰδοὺ πῶς ἀφηγοῦνται τὸ πρᾶγμα οἱ Γάλλοι ἱστορικοί:

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἀσθενείας του, ὁ Κάρολος ᾐσθάνθη ἐξαίφνης ἀπρόοπτόν τινα ἀνακούφισιν, ἥτις οὐ μόνον αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐνέπλησε χαρᾶς ἀλλ' ἅπασαν τὴν αὐλὴν, διὸ καὶ αἱ λαμπρότεραι τῶν ἡμερησίων καὶ νυκτερινῶν διασκεδάσεων ἐλάμβανον χώραν τότε εἰς τὰ παλάτια. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἑορτῶν τούτων μία παρ' ὀλίγον ἐλάμβανεν ὀλεθριώτατον καὶ δεινὸν τέλος. Ἦτο ἡ νὺξ τῆς 29 Ἰανουαρίου 1393, καθ' ἣν ἑώρταζον εἰς τὴν αὐλὴν τοὺς γάμους χήρας τινὸς, ἐκ τῶν ἀμφιπόλων τῆς βασιλίσσης, μετά τινος νέου Ἱππότου, ἐκ τῶν τῆς συνοδίας τοῦ βασιλέως· οἱ τοιούτου εἴδους γάμοι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐλογίζοντο ὡς ἀφορμαὶ μεγίστης παραλυσίας καὶ γενικῆς ἀσωτείας. Ὁ βασιλεὺς, μετὰ πέντε ἐκ τῶν αὐλικῶν του, φορῶν ἐνδύματα σατύρου, εἰσῆλθεν ἀγνώριστος εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ συμποσίου, καὶ ἐνῷ οἱ σύντροφοί του ἐβασάνιζον τὴν νεόνυμφον, ὁ βασιλεὺς ὑπῆγε νὰ περιράξῃ τὴν θείαν του Δούκισσαν τοῦ Βερρὺ, νέαν πριγκήπισσαν νυμφευμένην μετά τινος γέροντος. Ὁ Δοὺξ τοῦ Ὀρλεάνς, θέλων νὰ ἀστεϊσθῇ, λαμβάνει λαθραίως μίαν τῶν λαμπάδων καὶ θέτει τὸ πῦρ εἰς τὰς ἀφθονούσας βαμβακίων ἐνδυμασίας τῶν σατύρων, οἵτινες ὅλοι ἦσαν συνδεδεμένοι δι' ἁλύσσεων. Αἱ φλόγες διεδόθησαν ἐν ἀκαρεῖ εἰς τοὺς ταλαιπώρους αὐλικοὺς, μὴ δυναμένους νὰ ἀπαλλαχθῶσιν οὔτε τῶν ἐνδυμάτων οὔτε τῆς ἁλύσσου· τὸ συμπόσιον μετεσχηματίσθη εἰς τόπον συμφορᾶς, καὶ αὐτὸς ὁ μεταμφιεσθεὶς βασιλεὺς θὰ ἐχάνετο ἀναμφιβόλως, ἂν ἡ θεία του δὲν ἐπρολάμβανε νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ τῶν φλογῶν, περιτυλίξασα αὐτὸν διὰ τῆς μακρᾶς ἐσθῆτός της. Ἐκ τῶν πέντε συνεταίρων τοῦ βασιλέως εἷς μόνος ἀπέφυγε τὸν θάνατον, κατορθώσας νὰ συντρίψῃ τὴν ἄλυσσον καὶ τρέξας εἰς τὸ μαγειρεῖον, ὅπου ἐρρίφθη ἐντὸς δεξαμενῆς πλήρους ὕδατος, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπέθανον ἐν μέσῳ τῶν φρικτοτέρων ὀδυνῶν καὶ βασάνων. Τὸ τρομερὸν τοῦτο συμβὰν ἐπηύξησε τὴν μελαγχολίαν τοῦ βασιλέως, καὶ ἡ ἀσθένειά του ἐπανῆλθε βραδυτέρα. Λέγουσι δὲ ὅτι ὁ Δοὺξ τοῦ Ὀρλεάνς εἶχε γνωρίσει τὸν οὕτω μετημφιεσμένον ἀδελφόν του, καὶ ὅτι ἤθελε νὰ ὠφεληθῇ τῆς περιστάσεως διὰ νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸν Ἅδην ὅπως εὕρῃ ἐκεῖ τὸν θεὸν τῶν Σατύρων, τὸν Πᾶνα.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἐρρίκου τοῦ Γ' καὶ Ἐρρίκου τοῦ Δ' ἀκολούθως αἱ προσωπίδες ἦσαν εἰς μεγίστην χρῆσιν· αὐτὸς ὁ ἴδιος βασιλεὺς, μετημφιεσμένος καὶ φέρων προσωπίδα, διέτρεχεν ἔφιππος τὰς ὁδοὺς ὅλην τὴν νύκτα τῆς τελευταίας κυριακῆς τῆς ἀποκρέω, ἀκολουθούμενος ὑπὸ πλήθους αὐλικῶν καὶ εὐνοουμένων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, οἵτινες, μετημφιεσμένοι εἰς ἐμπόρους, ζωγράφους, σατύρους καὶ σειρῆνας, κατεβασάνιζον τοὺς διαβάτας καὶ αὐτὴν τὴν ἑπομένην ἀκόμη ἡμέραν, τοὺς μὲν τύπτοντες διὰ ῥοπάλων, τοὺς δὲ καταπατοῦντες, καὶ μάλιστα ὅσους ἀπήντων προσωπιδοφοροῦντας· διότι τὴν ἡμέραν ἐκείνην μόνος ὁ βασιλεὺς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διασκεδάζῃ μὲ προσωπίδα. Ὁ σοβαρὸς καὶ μελαγχολικὸς Λουδοβῖκος ΙΓ' κατήργησε τὴν παρατράγῳδον ταύτην συνήθειαν, καὶ ἡ προσωπὶς κατήντησε σχεδὸν ἄχρηστος, ἕως οὗ ἐμφανίζεται πάλιν κατὰ τὴν ἐποχὴν Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', ὅστις ἀνενέωσε τὴν χρῆσιν τῶν προσωπιδοφοριῶν ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον καὶ μυθολογικώτερον. Καὶ ἔκτοτε, μὲ μικρὰς διακοπὰς, ἡ προσωπιδοφορία κατήντησεν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, θεωρουμένη σχεδὸν σήμερον ὡς θρησκευτικὴ συνήθεια.

ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΑΒΥΣΣΙΝΙΑΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε φυλλάδ. ΜΑ΄.)

Δεσπόζουσα τῆς Ἀβυσσινίας θρησκεία ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολική, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἡ τῶν Μονοφυσιτῶν Κοπτῶν αἵρεσις, κλάδος καὶ οὗτος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κατὰ καιρὸν Ὀρθόδοξος Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας ἔπεμπεν εἰς Ἀβυσσινίαν Ἀρχιεπίσκοπον, ὅστις εἶχε πᾶσαν πνευματικὴν ἐξουσίαν, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ γνωμοδότησις ἐν πολιτικαῖς περιστάσεσιν ἦτο ἡ κατακύρωσις τῶν ἀποφάσεων τοῦτε βασιλέως καὶ τῶν πολιτικῶν συμβούλων αὐτοῦ. Πᾶν, ὅ,τι ἐν ὁποιαδήποτε περιστάσει ἐνέκρινεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος οὗτος, ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τοῦ λαοῦ σεβαστόν, καὶ αὐτὸς διώριζεν Ἐπισκόπους καὶ ἱερεῖς καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς ἐκ τῶν αὐτοχθόνων Ἀβυσσινῶν. Ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ θρόνος τῶν Κοπτῶν ἔστελλε καὶ αὐτὸς πάντοτε ἕνα Ἐπίσκοπον, τοῦ ὁποίου ἡ πνευματικὴ ἐξουσία περιωρίζετο εἰς μόνους τοὺς ἐν Ἀβυσσινίᾳ ὁμοθρήσκους αὐτοῦ, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ παντάπασι μέρος εἰς τὰ δημόσια πράγματα. Μέχρι τῆς Πατριαρχείας τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου ἐστέλλετο ὁ Ὀρθόδοξος Ἀρχιεπίσκοπος· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι καὶ οἱ ἀποστελλόμενοι ἐξ Ἀλεξανδρείας Ὀρθόδοξοι Ἀρχιεπίσκοποι εἶχον μικρὰν προκοπὴν καὶ ἱκανότητα, διότι οὐδὲν ἀφῆκαν ἴχνος τῆς πολυχρονίου αὐτῶν διατριβῆς, ἐκτὸς βιβλίων τινῶν, ἅτινα φυλάττονται ὡς ἱερὰ κειμήλια ἐν ταῖς μητροπόλεσι τῆς Ἀβυσσινίας, καὶ τῶν τάφων αὐτῶν, οἵτινες ἰδιαιτέρας τιμῆς ἀξιοῦνται.

Πατριαρχεύοντος τοῦ Ἱεροθέου, οἱ Ἀβυσσινοὶ ἡγεμόνες ἔπεμψαν ἐπισήμως πρὸς τὸ Ὀρθόδοξον Πατριαρχεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπεσταλμένους, ὅπως ζητήσωσι καὶ λάβωσιν Ἀρχιεπίσκοπον· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ὁ Ὀρθόδοξος τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνος ἐθυσίασεν ἐν γνώσει 3 ἑκατομμύρια Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, καὶ διὰ τῆς ἀσυγγνώστου αὐτοῦ ἀδιαφορίας ἀπέκοψε σημαντικώτατον μέλος τοῦ Ὀρθοδόξου σώματος. Τότε ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ θρόνος τῶν Κοπτῶν ἔστειλεν Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐνισχύθη καὶ ἐξηπλώθη ἡ θρησκεία τῶν Μονοφυσιτῶν Κοπτῶν καθ' ὅλην τὴν Ἀβυσσινίαν, καὶ κατέστη δεσπόζουσα τοῦ τόπου θρησκεία σήμερον. Ἀλλὰ σὺν πᾶσι τούτοις τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν θρησκείαν προσβεύει μέγα μέρος τῆς Ἀβυσσινίας μέχρι σήμερον· διὰ δὲ τὴν ἔλλειψιν τῆς πνευματικῆς ἀρχῆς, καὶ διὰ τὴν ταὐτότητα τῆς γλώσσης, τῶν ἐθίμων, καὶ πρὸ πάντων τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν, συγχέεται ἡ διάκρισις, καὶ δὲν εἶνε μακρὰν ἡ παντελὴς συγχώνευσις αὐτῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὀρθοδόξων φαίνεται σήμερον μικρότερος, παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν Κοπτῶν· ἐξέχουσιν ὅμως οἱ πρῶτοι τῶν δευτέρων κατά τε τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρος, καὶ ἕνεκα τῶν προτερημάτων τούτων προτιμῶνται ὑπὸ τοῦ νῦν αὐτοκρατορεύοντος Θεοδώρου. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Θεόδωρος δὲν γνωρίζεται εἰς ὁποτέραν τῶν δύο τούτων θρησκειῶν ἀνήκει, μᾶλλον δὲ φαίνεται συγχέων καὶ ταὐτίζων τὴν Ὀρθόδοξον καὶ Κοπτικὴν Ἐκκλησίαν. Ἄλλως τε ὅμως εἶνε ἀνὴρ μεγαλεπήβολος, ἐλευθερόφρων καὶ κέκτηται μεγάλην εὐφυΐαν καὶ πολιτικὸν νοῦν.

Τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν προσβεύουσι πολλοὶ ὑπήκοοι τῆς Ἀβυσσινίας, Γκιβῖρται ὀνομαζόμενοι, καὶ μηδεμίαν ἄλλην γνωρίζοντες γλῶσσαν ἢ τὴν Ἀβυσσινήν. Παρεκτὸς δὲ τούτων, οἵτινες κατοικοῦσι τὰ μεσόγεια τῆς Ἀβυσσινίας καὶ κατέχουσιν ὅλον τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ὑπάρχουσι καὶ διάφοροι ἄλλαι Μωαμεθανικαὶ φυλαί, ἰδίαν ἔχουσαι γλῶσσαν καὶ ὁλοκλήρους κατοικοῦσαι ἐπαρχίας παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Σουδάν, καὶ ἄλλοι εἰδωλολάτραι.

Τὴν Ἀβυσσινίαν κατοικοῦσι καὶ πολυάριθμοι Ἑβραῖοι. Τούτων πολλοὶ διϊσχυρίζονται, ὅτι ἐγκατεστάθησαν εἰς Ἀβυσσινίαν, καὶ μάλιστα εἰς τὰ ἀνατολικὰ μέρη τῆς Σαμὲν, ἀπὸ τῆς ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ Αἰγύπτου. Ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ τούτου οὐδὲν ἀναφέρει ἡ παλαιὰ Διαθήκη, οἱ δὲ Ἀβυσσινοὶ οὗτοι Ἑβραῖοι προσβεύουσι τὴν Μωσαϊκὴν θρησκείαν ἀπαραλλάκτως ὡς ἐκηρύχθη μετὰ τὴν διάβασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, φαίνεται ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἐγκατεστάθησαν βραδύτερον εἰς Ἀβυσσινίαν μετὰ τὴν ἁ καὶ β' αὐτῶν αἰχμαλωσίαν. Τοὐλάχιστον ἐπὶ Χριστοῦ ὑπῆρχεν ἐν Ἀβυσσινίᾳ ἀκμάζον Ἑβραϊκὸν βασίλειον, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων (Κεφ. Η΄. ἐδ. 26—40). Οὗτοι οἱ ἐν Ἀβυσσινίᾳ Ἑβραῖοι διετήρησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν καὶ τὴν βασιλείαν μέχρι τοῦ τέλους τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, κυβερνώμενοι ὑπὸ ἰδίων βασιλέων, οἵτινες ἐκαυχῶντο ὅτι ἐγενεαλογοῦντο ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Δαβίδ, συγκροτοῦντες ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης στρατὸν ἐκ 50 χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ ἐπέκεινα, καὶ φυλάττοντες ἀκριβῶς τὰ πάτρια ἔθιμα, τοὺς νόμους, τὴν Μωσαϊκὴν θρησκείαν, καὶ αὐτὴν τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν! Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ΙΘ΄ αἰῶνος ἀπώλεσαν τὴν βασιλικὴν αὐτῶν γενεάν, καὶ ὑπέκυψαν εἰς τοὺς Ἀβυσσινοὺς Χριστιανοὺς ἡγεμόνας, ἤδη δὲ ὑπάρχουσι διεσπαρμένοι καθ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀβυσσινίας, μετερχόμενοι τὴν ξυλουργίαν καὶ σιδηρουργίαν.

Ἐκτὸς τῆς Ἑβραϊκῆς καὶ Μωαμεθανικῆς, πᾶσα ἄλλη θρησκεία εἶνε ἀνεκτὴ κατὰ τὴν Ἀβυσσινίαν, καὶ προστατεύεται ὑπὸ τοῦ ἀστυκοῦ δικαίου· τὰ δὲ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ δικαιώματα ἔχουσι μόνον οἱ ὀπαδοὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἀνεξαιρέτως. Ἀπαγορεύεται δὲ αὐστηρῶς καὶ καταδιώκεται ὁ προσηλυτισμὸς τῶν Χριστιανῶν.

Τοὺς λαοὺς τῆς Ἀβυσσινίας οὐδέποτε κατέθλιψε δεσποτισμός. Φύσει φιλελεύθεροι καὶ ἀνδρεῖοι, προστατεύουσι μετ' ἀπαραδειγματίστου ἐπιμονῆς τὴν ἐλευθερίαν καὶ θρησκείαν. Οὐδόλως εἰσὶν ἄγριοι, ὡς φανταζόμεθα βεβαίως ἡμεῖς αὐτούς, συγχέοντες μετὰ τῶν λοιπῶν περιοίκων ἀγρίων φυλῶν τῆς Ἀφρικῆς, μήτε δόλιοι, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἥμεροι, ἠπιώτατοι, ἐπιδεκτικοὶ μαθήσεως καὶ προαγωγῆς καὶ λίαν φιλόξενοι. Ὁ μὴ περιηγηθεὶς τὴν Ἀβυσσινίαν ἀδύνατον εἶνε νὰ φαντασθῇ μεθ' ὁποίας θρησκευτικῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἀκριβείας τηρεῖται ἐν αὐτῇ τὸ καθῆκον τοῦτο. Ὅπως ἀποδείξωμεν τὰ ὄντως πατριαρχικὰ ἤθη τοῦ λαοῦ τούτου ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ πρὸς τοὺς ξένους ἀπευθυνόμενος χαιρετισμὸς ἐν ἁπάσῃ τῇ Ἀβυσσινίᾳ, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ἐνδοτέροις διαμενουσῶν ἀγρίων λεγομένων φυλῶν συγκριτικῶς ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς, ἄρχεται διὰ τῆς εὐχῆς ταύτης: «Εὐλογημένος νὰ ἦνε, ὦ ξένε, ὁ τόπος, ἐφ' οὗ πατεῖς!»

Ὁ λαὸς τῆς Ἀβυσσινίας εἶνε ὡς χρυσὸς ἐρριμμένος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀπαιτεῖται καλὸς τεχνίτης ἵνα καθαρίσῃ καὶ διαπλάσῃ αὐτὸν, καὶ κατασκευάσῃ δι' αὐτοῦ ὅ,τι πολύτιμον θέλει. Ἂν οἱ Ἀβυσσινοὶ δὲν ἔκαμον σημαντικὴν πρόοδον εἰς τὸν πολιτισμὸν, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ χώρα αὐτῶν περικλείεται ὑπὸ τῶν βαρβαρωτέρων καὶ σκοτεινοτέρων ἀγρίων ἐθνῶν, ἐν οἷς ἐξέχουσιν ἐπὶ ἀγριότητι αἱ ἀπολίτιστοι φυλαὶ τοῦ Σομαύλη, τῆς Σουδὰν ἢ Νουβίας καὶ αἱ ἔτι ἀγριώτεραι τῶν Γάλλα, καθ' ὧν ὁ νῦν Αὐτοκρατορεύων Θεόδωρος εὑρίσκεται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς διηνεκῆ πόλεμον, καὶ αἱ πλεῖσται τῶν ὁποίων ὀλίγον κατ' ὀλίγον κλίνουσι τὸν αὐχένα εἰς τὸν Ἀβυσσινὸν ἡμιπολιτισμόν.

Καίτοι ὅμως μὴ λαβοῦσα ἡ Ἀβυσσινία σχέσιν μετὰ πεπολιτισμένων, (διότι μόλις ἐπ' ἐσχάτων ἤρξαντο ἐπισκεπτόμενοι αὐτὴν Εὐρωπαῖοι, ἐκ τῶν δεσποζουσῶν γειτονικῶν Τουρκικῶν χωρῶν ὁρμώμενοι μὲ κίνδυνον πολλάκις τῆς ζωῆς των), οὐχ ἧττον ὅμως δύναται νὰ θεωρηθῇ δικαίως τὸ ῥόδον καὶ ἡ βασιλὶς πάντων τῶν τῆς μεσογείου Ἀφρικῆς βασιλείων κατά τε τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἀνδρίαν. Οὐχὶ εὐκαταφρόνητοι εἰσὶν ἡ γεωργία, ἡ ὑφαντικὴ, καὶ πᾶσα βιομηχανία. Ἡ κτηνοτροφία ὑπάρχει αὐτόθι εἰς ἄκρον περιποιημένη, διότι ὁ πτωχότερος τῶν χωρικῶν εἶνε κάτοχος πεντακοσίων τοὐλάχιστον ἢ καὶ πλειοτέρων θρεμμάτων, πρὸ πάντων δὲ βοῶν. Ἐκ τῶν σιτηρῶν καλλιεργεῖται ἐν Ἀβυσσινίᾳ ὁ ἀραβόσιτος καὶ τὸ νούγκους, ἐλαιόσπορος παρέχων τὸ καλήτερον καὶ νοστιμώτερον ἔλαιον. Ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Εὐρώπῃ γνωστῶν σιτηρῶν καὶ ὀσπρίων, καλλιεργοῦνται καὶ ἄλλα εἴδη δημητριακῶν, γλυκύτατα τὴν γεῦσιν καὶ θρεπτικά, ὅλως δὲ ἄγνωστα ἡμῖν· οἷον, αἱ ἐν εἴδει σταφυλῆς ἔκ τινος ἀειθαλοῦς ἀναδενδράδος φυόμεναι ὀπῶραι, αἵτινες χορηγοῦσι τὸν καλήτερον σάπωνα, ὅστις ἔχει ἰδιότητα νὰ λευκαίνῃ καὶ νὰ καθαρίζῃ τὰ ἐξ ἐλαίου ἢ λίπους ἐσιγματισμένα ὑφάσματα κτλ. Ἡ τυροποιΐα εἶνε ἄγνωστος τοῖς Ἀβυσσινοῖς, τὸ δὲ ἄφθονον γάλα τῶν ζώων αὐτῶν μεταχειρίζονται εἰς τὴν ζύμωσιν τοῦ ἄρτου, ὅστις διὰ τοῦτο εἶνε ἀπαλώτερος καὶ ὡραιότερος τοῦ παρ' ἡμῖν Ἱσπανικοῦ ἄρτου (pain d' Espagne).

Ἐκτὸς τῶν ἐν Εὐρώπῃ γνωστῶν ἀνθέων, ὑπάρχουσιν εἰς τὰς εὐδαίμονας χώρας τῆς Ἀβυσσινίας λειμῶνες καὶ παράδεισοι πλήρεις ποικίλων καὶ εὐόσμων διαφόρου εἴδους ἀνθέων, τὰ δὲ δάση τῶν ὀρέων καὶ τῶν κοιλάδων ἀφθονοῦσιν εἰς ὀπωροφόρα δένδρα, οἷον λεμονέας, ῥοδακινέας, καὶ ἄλλα ἄγνωστα ἐν Εὐρώπῃ. Αἱ πεδιάδες καὶ αἱ κοιλάδες εἰσὶ καρποφορώταται, διαβρεχόμεναι πανταχοῦ ὑπὸ ποταμῶν καὶ ῥυακίων, διάφορα δὲ ἥμερα καὶ ἄγρια ζῶα καὶ ἄλλα ποικιλόχροα πτηνὰ διαιτῶνται εἰς πλῆθος καθ' ἅπαντα τὸν ἐπίγειον τοῦτον παράδεισον, οὗτινος πᾶσα σπιθαμὴ γῆς, μηδ' αὐτῶν τῶν ἀποτομωτάτων καὶ ἀποκέντρων ὀρέων ἐξαιρουμένων, ἐστὶ καλλιεργήσιμος καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ ἀμπέλων. Ἀξία δὲ σημειώσεως ἐστὶν ἰδίως ἡ πλείστας ὅσας παρέχουσα τὰς εὐκολίας τῆς μετακομίσεως καὶ τῆς ταχυδρομίας στρουθοκάμηλος ἢ γοργοκάμηλος, τὸ τοῖς Ἀβυσσινοῖς προσφιλὲς τοῦτο πτηνὸν, καθὸ ἐκτελοῦν ὑπηρεσίαν ἵππου καὶ καμήλου.

Τὸ βασίλειον τῶν ὀρυκτῶν ἐπίσης ἐστὶ πλουσιώτατον ἐν Ἀβυσσινίᾳ, καί τοι μὴ μεταλλευόμενον, ἐκτὸς τοῦ σιδήρου, ὅστις εἶνε ὑπέρτερος τοῦ Ῥωσσικοῦ καὶ τοῦ Γερμανικοῦ. Οἱ Ἀβυσσινοὶ ἀποτελοῦσι τὴν μοναδικὴν καὶ σπανίαν ἐξαίρεσιν ἐν μέσῳ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν τῆς ὑφηλίου, τῶν λατρευόντων τὸ χρυσοῦν τοῦ Βαὰλ ἄγαλμα. Ὁ χρυσὸς, τὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀνησυχίας πρόξενον μέταλλον τοῦτο, περιφρονεῖται καὶ καταδιώκεται μάλιστα ἐν Ἀβυσσινίᾳ, περιοριζομένης τὸ πολὺ τῆς χρήσεως αὐτοῦ ὡς κοσμήματος ἐν τοῖς οἴκοις καὶ τοῖς ναοῖς. (1) Ὡς νομίσματα δὲ συναλλαγῆς εἰσὶ παρ' αὐτοῖς ἐν χρήσει τὰ Μεξικανικὰ καὶ Γερμανικὰ τάλληρα, ἕκαστος δὲ βοῦς, τιμώμενος ἑνὸς ταλλήρου, χρησιμεύει πολλάκις καὶ ὡς μονὰς ἀνταλλαγῆς. Ἀντὶ δὲ μικρῶν νομισμάτων μεταχειρίζονται εἶδός τι μεταλλικοῦ ἅλατος. Τοσαύτη δὲ ἐστὶν ἡ ἀποστροφὴ τῶν Ἀβυσσινῶν πρὸς τὸ ἐμπόριον τῶν νομισμάτων, ὥστε τὸ παρ' αὐτοῖς περιφρονητικὸν ἐπάγγελμα τοῦ ἀργυραμοιβοῦ ἢ κολλυβιστοῦ μετέρχονται μόνον οἱ Μωαμεθανοὶ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, Χριστιανὸς δὲ οὐδείς.

Νομοθεσίαν ἔχουσιν, ὡς εἴρηται, οἱ Ἀβυσσινοὶ τοὺς κώδικας τῶν Χριστιανῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων. Ἀρκετοὶ διέπρεψαν καὶ διαπρέπουσιν ἐν αὐτοῖς σοφοὶ, οἷον, συγγραφεῖς ἱστορίας, ποιήσεως, ῥητορικῆς, ἀστρονομίας, κτλ. κτλ. Ἀλλ' ἡ ἔλλειψις δυστυχῶς ἄχρι σήμερον τυπογραφίας ἐνταφιάζει πολλὰ ἀξιοσπούδαστα τῳόντι πονήματα, καὶ ὁ χρόνος δείξει εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ καὶ ἀπίστευτα πράγματα. Οἱ πατέρες τοῦ περιφήμου Ἑλληνικοῦ ναοῦ τῆς Ἀζοὺμ διατηροῦσι τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ἱστορίαν τῆς Ἀβυσσινίας, καὶ προάγουσιν αὐτὰς ὁσημέραι τελειοποιοῦντες. Ἡ Ἀζοὺμ ἦτο ἡ ἕδρα τῆς Αὐτοκρατορίας, ἔνθα ἤκμασεν ἡ Αἰθιοπικὴ φιλοσοφία ἡνωμένη μετὰ τῆς ὑψηλῆς Ἑλληνικῆς παιδείας.

Ὁ ναὸς τῆς Ἀζοὺμ σώζεται ἄχρι τῆς σήμερον ἀκέραιος, διάφοροι δὲ Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐν αὐτῷ, δύο ὀβελίσκοι καὶ ἄλλα Ἑλληνικὰ λείψανα, ἐν τῇ πόλει σωζόμενα καὶ μετὰ θρησκευτικῆς προσοχῆς περιποιούμενα, μαρτυροῦσι τὸν Ἑλληνοαιθιοπικὸν πολιτισμὸν τῆς Ἀβυσσινίας. Ὁ πρὸς τὰ λείψανα δὲ ταῦτα σεβασμὸς τῶν Ἀβυσσινῶν ἀποδεικνύει ὅτι ὑπὸ τὴν τέφραν διατηρεῖται ἄσβεστος ὁ σπινθὴρ τοῦ Ἀβυσσινιακοῦ αἰσθήματος.

Ἡ Ἀβυσσινία ἔχει συνθήκας μεθ' ὅλων σχεδὸν τῶν Καλιφῶν, ὡς καὶ μετὰ τῶν Σουλτάνων Σελὴμ καὶ Μωάμεθ, ὅτε οὗτοι στρατεύσαντες πρὸς κατάκτησιν τῆς χώρας ἐπανῆλθον ἄπρακτοι, διὰ τὸ ὅλως ἀπόρθητον αὐτῆς, καθὸ κειμένης ἐπὶ φυσικοῦ ὀχυροῦ ὀροπεδίου ἐκ γρανίτου. Οἱ πολιτικοὶ τῆς Ἀβυσσινίας γνωρίζουσι κάλλιστα τὴν δύναμιν τῶν συνθηκῶν, τὸ διεθνὲς δίκαιον κτλ. Οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἔχουσιν αὐστηροτάτας διαταγὰς ὅπως καταδιώκωσι τὸ δουλεμπόριον. Ὅτε ὁ νῦν αὐτοκρατορεύων Θεόδωρος (πρότερον γενικὸς Διοικητὴς τῆς συνορευούσης τῇ Σουδὰν ἐπαρχίας Κόῤῥας, καλούμενος Κάσσας, γαμβρὸς δὲ ἐκ θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Γονδά-

(1) Οἱ πολύκροτοι κωδωνίσκοι ἢ σήμαντρα τῶν ἐκκλησιῶν, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἴρηται, εἰσὶ συνήθως κατεσκευασμένοι ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ χαλκοῦ, διδόμενοι ἑκάστῳ τῶν ἐκκλησιαζομένων κατὰ τὸν βαθμὸν αὐτοῦ. Οἱ ξένοι ἀεὶ τιμῶνται διὰ χρυσοῦ ὀργάνου καὶ ἐλεφαντίνης ῥάβδου (πατερίτσας). Αἱ Μητροπολιτικαὶ ἐκκλησίαι εἰσὶν ἐστρωμέναι διὰ πολυτελῶν Περσικῶν ταπήτων, τὰ δὲ ἱερὰ ἄμφια συνίστανται ἐκ βαρυτίμων χρυσοϋφάντων Ἰνδικῶν καὶ Εὐρωπαϊκῶν ὑφασμάτων (στόφων).

ρης Ῥασσάλη), μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἐπονείδιστον διαγωγὴν τοῦ πενθεροῦ του, ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ μετὰ διαφόρους εὐτυχεῖς μάχας εἰσήλασεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ὀροπεδίου τῆς Γονδάρης, μετὰ τοῦ Ῥασσάλη συνέλαβεν αἰχμάλωτον καὶ τὸν Ὀμὲρ-βέην, ἀπεσταλμένον τοῦ Ἀβδὰς-πασσᾶ, μεθ' ὅλων τὸν πρὸς αὐτὸν δῶρον. Καὶ τῷ μὲν πεπτωκότι Ῥασσάλῃ, ἀφοῦ ἀνεγνωρίσθη βασιλεὺς παρὰ τῶν λοιπῶν ἡγεμόνων τοῦ Τιγραίου καὶ τῆς Σχόας, ἐχορήγησεν ὁλόκληρον ἐπαρχίαν λίαν προσοδοφόρον· τὸν δὲ Ὀμὲρ-βέην παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ, μετεχειρίζετο ἀξιοπρεπῶς, καὶ, τῶν κατὰ τὰ μεθόρια ὁδῶν ἐξασφαλισθεισῶν, ἔπεμψεν εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ, δοὺς καὶ δισχίλια τάλληρα ἀντίτιμον τῶν εἰκοσιπέντε αἰχμαλώτων παίδων καὶ κορασίων, πεμπομένων ὡς δῶρον παρὰ τοῦ Ῥασσάλη πρὸς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου, εἰπὼν ἵνα ἀγοράσῃ ἕτερα ἀντ' αὐτῶν ἐκ τῶν Τουρκικῶν ἐπαρχιῶν, ὡς κωλυομένης τῆς δουλείας ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἀβυσσινίᾳ.

Ὁ στρατὸς τῆς Ἀβυσσινίας εἶνε ἀρκετὰ καλῶς διωργανωμένος, διαφέρων τῶν λοιπῶν πολιτῶν μόνον κατὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς κόμης καὶ τὴν ὁπλοφορίαν· τὸ ἔνδυμα εἶνε σχεδὸν τὸ αὐτό. Οἱ ἀξιωματικοί, καὶ ἰδίως οἱ τοῦ Αὐτοκράτορος ὑπασπισταί, ἔχουσιν, ὡς εἴρηται, τὸ ἀξίωμα ἐκκλησιαστικοῦ διακόνου. Ἐν γένει δὲ ὁ Ἀβυσσινὸς λαὸς εἶνε εὔχαρις, διάγων συνήθως τὰς νύκτας μετὰ μουσικῶν ὀργάνων, καὶ χορῶν καὶ ᾀσμάτων· ταῦτα δὲ συνήθως εἰσὶν ἡρωϊκά, ἐγκώμια κυρίως τῶν ἀνδραγαθημάτων διαφόρων βασιλέων. Διότι οἱ Ἀβυσσινοὶ πλεῖστον σέβας καὶ ἀγάπην τρέφουσι πρὸς τοὺς κατὰ καιροὺς βασιλεῖς αὐτῶν, πᾶσα δὲ πρᾶξις τελειόνει μεθ' ὅρκου εἰς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἀγοροπωλησία· ὁ Ἀβυσσινὸς ἐπικυρόνει πᾶσαν πρᾶξιν, ἐπιφωνῶν «Ἰμοὺτ Νοῦγκος!» ὅ ἐστιν, ἐν ὀνόματι τοῦ Αὐτοκράτορος! Πρὸς τούτοις ὁ τῆς Ἀβυσσινίας λαὸς εἶνε φύσει νοήμων, διὸ καὶ γνωρίζει κάλλιστα τοὺς κηφῆνας καὶ λαοπλάνους, καὶ δὲν ἀνέχεταί ποτε νὰ ἀπατηθῇ ὑπ' αὐτῶν.

Ἀπὸ τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος πολλὰς προσπαθείας κατέβαλον οἵ τε Πορτογάλλοι καὶ τὰ καλογηρικὰ τάγματα τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ Φραγκισκανῶν ὅπως καθυποτάξωσι τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην εἰς τὴν τῆς Ῥώμης. Πορτογάλλος τις Ἰησουΐτης μάλιστα, Μανδέζιος ὀνόματι, κατώρθωσε νὰ ἀναγνωρισθῇ Μητροπολίτης ὑπὸ τῶν Ἀβυσσινῶν τῷ 1624. Θελήσας ὅμως νὰ εἰσαγάγῃ καινοτομίας περὶ τὴν λατρείαν καὶ τὴν εἰθισμένην Ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, ἐδιώχθη κακῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀβυσσινῶν Βασιλείδου, ὀκτὼ μόνα ἔτη ἀρχιερατεύσας· ὁ δὲ παροξυνθεὶς διὰ τὰς καινοτομίας ταύτας λαὸς ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰ ἀρχαῖά του ἔθιμα. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς συμβιβασμὸν ὑπῆρξεν ἀδύνατος, καὶ τόσον οἱ Ἀβυσσινοὶ διετήρησαν ἄσπονδον μῖσος πρὸς τοὺς Λατίνους μοναχούς, ὥστε πολλοὺς ἱερεῖς, ἀποσταλέντας ἐκεῖσε ὑπὸ τῆς Παπικῆς Προπαγάνδας, ἐφόνευσαν ἀπηνῶς. Τόσην δὲ ἀπέχθειαν ἔχουσιν ἔτι καὶ νῦν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Φράγκου διὰ τοὺς προσηλυτομανεῖς Ἱεραποστόλους, ὥστε νομίζουσιν ὅτι ὁ τυχὼν Εὐρωπαῖος μόνον χάριν προσηλυτισμοῦ μεταβαίνει εἰς Ἀβυσσινίαν καὶ οὐχὶ δι' ἄλλο τι.

Ἀλλ' οἱ ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν ἀνενδότως ἐξασκοῦντες τὴν προσηλυτομανίαν Δυτικοὶ Ἱεραπόστολοι, καί τοι μηδὲν κατορθώσαντες μέχρι τοῦδε μεθ' ὅλας τὰς πολυειδεῖς δολοπλοκίας αὐτῶν καὶ τὰς ἀναριθμήτους πανουργίας, δὲν παύουσιν ὅμως ἔτι καὶ νῦν ἐπιμόνως ἐπιδιώκοντες τὸ προσφιλὲς αὐτοῖς ἔργον τῆς διαδόσεως τῆς Παπικῆς Προπαγάνδας καὶ τῆς καθυποτάξεως τῆς Ἀβυσσινικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκήν. Ἔχουσι δὲ ὡς ὁρμητήριον ἐν δεινᾶς περιστάσεσι τὴν παράλιον πόλιν Μουσσάβαν, ὑποκειμένην εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς Αἰγύπτου, εἰς ἣν καὶ καταφεύγουσι καταδιωκόμενοι, καιροφυλακτοῦντες ὅπως νέας ποιήσωσιν ἐκδρομάς, καὶ ὠφελούμενοι ἰδίως ἐκ τῶν συνεχῶν ἐμφυλίων πολέμων τῆς Ἀβυσσινίας.

Ἃς ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ἀπαλλαγεῖσα μίαν ἡμέραν τῶν ἐπ' ἐσχάτων καταπολιορκησάντων αὐτὴν πολυειδῶν περισπασμῶν, θέλει ἀναλάβει δραστηριώτερον τὸ μέγα ἔργον τοῦ τῶν Ἀβυσσινῶν προσηλυτισμοῦ. Ὅπως δὲ ἐπιτύχῃ τοῦ τοιούτου, οὐδενὸς ἐκ τῶν βιαίων ἢ πανούργων μέσων τῆς Δυτικῆς Προπαγάνδας ὑπάρχει ἀνάγκη, καθόσον ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ἀνέκαθεν ὑπόληψιν καὶ κλίσιν τῶν Ἀβυσσινῶν πρὸς τὸ ἡμέτερον δόγμα, καὶ τὴν ἰσχυρὰν ἀρωγὴν τοῦ μεγαλεπηβόλου ἡγεμόνος αὐτῶν, ὅστις, ὡς ἄλλος Πέτρος τῆς Ῥωσσίας, συμπράξει βεβαίως εἰς τὸ ποθητὸν τοῦτο ἔργον, ὅπερ θέλει παγιώσει τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐνομίαν τοῦ μεγάλου καὶ εὐδαίμονος Κράτους του. Ἀρκεῖ μόνον νὰ κατορθωθῇ ὅπως ἀποσταλῶσιν εἰς Ἑλλάδα νέοι τινὲς Ἀβυσσινοὶ διὰ νὰ σπουδάσωσι τὴν Θεολογίαν, καὶ χειροτονηθέντες ἀκολούθως ἱερεῖς, νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, διαδίδοντες τοῖς ὁμογενέσιν αὐτῶν ἀνόθευτα τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Εἴθε ὁ νῦν ἐπαξίως διέπων τὸν Ἀλεξανδρινὸν θρόνον Ποιμενάρχης ἐπανορθώσοι τὰς ἐλλείψεις τῶν προκατόχων αὐτοῦ, ἐπιλαμβανόμενος ἐν καιρῷ εὐθέτῳ τοῦ σπουδαιοτάτου καὶ τὰ μάλα ἐνδιαφέροντος τὸ Ὀρθόδοξον πλήρωμα ἀντικειμένου τούτου, καὶ ἀναγράψοι οὕτω τὸ σεβαστὸν αὐτοῦ ὄνομα εἰς τὰς πλάκας τῆς ἀθανασίας διὰ κατορθώματος, ὅπερ αἱ ἐπελευσόμεναι γενεαὶ θέλουν ἀναφέρει πάντοτε μετ' εὐγνωμοσύνης.

ΦΥΣΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.

Ὑπὸ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΩΓΟΥ, ἰατροῦ.

ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΕΡΩΝ ΠΑΡΑΣΙΤΩΝ ΖΩΫΦΙΩΝ.

Τὰ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἐνδιαιτώμενα καὶ πολυειδῶς τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐνοχλοῦντα ζωΰφια εἰσὶ πολλὰ καὶ διάφορα ὡς γνωστόν. Διήρηνται δὲ ταῦτα εἰς δερματόζωα καὶ ἐπίζωα· ἀλλ' ἡμεῖς μόνον περὶ τῶν δευτέρων ποιησόμεθα τὸν λόγον, τοῦτο μὲν διότι ταῦτα εἰσὶ τὰ συνηθέστατα παρ' ἡμῖν, (διὰ τοῦτο καί τις τῶν Βαυαρῶν ἔλεγεν ὅτι ἀποτελοῦσι τὸν μεγαλήτερον ἡμῶν ἐθνικὸν πλοῦτον,) τοῦτο δὲ διότι ἡ περιγραφὴ καὶ κατανόησις αὐτῶν δὲν εἶνε μακρὰ καὶ δύσκολος.

ΠΕΡΙ ΨΥΛΛΟΥ.

Ὁ κοινὸς ψύλλος, ὅστις ἐκτὸς τῆς Νέας Ὁλλανδίας εἰς ὅλον τὸν ἄλλον κόσμον εἶνε γνωστός, ἔχει χρῶμα ἐρυθρωπὸν μᾶλλον, καὶ ἀνάγεται εἰς τὴν τῶν ἀπτέρων κλάσιν. Τὸ ἔντομον τοῦτο, ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον τιθέμενον, παρίστησι φοβερὰν καὶ ἀγρίαν μορφήν. Χαρακτηρίζεται δὲ διὰ τοῦ ἐπιμήκους καὶ ὀξυτάτου ρύγχους (προβοσκίδος), τὸ ὁποῖον φέρει ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς του, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ἀπομυζᾷ τοὺς χυμούς, ἐξ ὧν τρέφεται, ὡς καὶ διὰ τῶν ἓξ ποδῶν του. Ὁ ἄρρην ψύλλος εἶνε συνήθως πολλῷ μικρότερος τοῦ θήλεος, καὶ ἔχει τὴν ἄκραν τῆς κοιλίας ὀξυτέραν ἢ ὁ δεύτερος. Ἕτερος χαρακτὴρ τοῦ ψύλλου εἶνε οἱ μεγάλοι καὶ ὑψηλοὶ ὀπίσθιοι πόδες του, διὰ τοῦτο καὶ πηδᾷ τόσῳ εὐκόλως, ἀκρίδος δίκην· αἱ κινήσεις ἑπομένως τοῦ ἐν λόγῳ ζώου ἀναλογοῦσι πρὸς τὸ βάρος καὶ τὸν διοργανισμὸν αὐτοῦ. Ὑπελογίσθη ὅτι εἷς ψύλλος δύναται νὰ πηδήσῃ ἀπόστασιν ἑκατονταπλασίως μεγαλητέραν τοῦ μήκους τοῦ σώματός του. Τὸ ἀξιοπεριεργότερον ὅμως ἁπάντων εἶνε τὸ ἑξῆς. Πλεῖστοι τῶν ἀναγνωστῶν γνωρίζουσιν ἴσως ὅτι πάντα τὰ ἔντομα, τὰ ἀποτελοῦντα τὴν κλάσιν τῶν Ἀπτέρων ἢ Ἀφανοπτέρων λεγομένων, δὲν ὑπόκεινται εἰς τὰ στάδια ἢ τὰς μεταμορφώσεις ἐκείνας, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὴν διάφορον ἡλικίαν καὶ τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν τῶν ἄλλων ἐντόμων· καὶ ὅμως ὁ ψύλλος, καίτοι ἀνήκων εἰς τὴν αὐτὴν κλάσιν, ἐξαιρεῖται τοῦ κανόνος τούτου. Ὁ ψύλλος εἶνε ὠοτόκον ζῶον, καὶ διατρέχει διάφορα στάδια, ἤτοι ἀπὸ τοῦ ὠοῦ μεταμορφοῦται εἰς κάμπην ἢ σκώληκα, ἀπὸ τούτου εἰς νύμφην ἢ χρυσαλίδα, καὶ ἀπὸ ταύτης τέλος εἰς τέλειον ἔντομον, ὅμοιον τῷ παραγαγόντι. Πᾶσαι δ' αὗται αἱ μεταμορφώσεις τελοῦνται ἐντὸς 18—20 ἡμερῶν. Τὰ ὠὰ τοῦ ψύλλου εἰσὶ λευκά, ἱκανῶς εὐμεγέθη (1]3 ‴), πιθοειδῆ, καὶ ἐναποτίθενται πρὸς ἀνάπτυξιν ἢ ἐντὸς σκυβάλων καὶ κόνεως, ἢ ἐντὸς τῶν πτυχῶν τῶν ῥωμνῶν ἡμῶν κτλ.

Ὁ ψύλλος, ὡς γνωστόν, ἐνδιαιτᾶται καὶ παρ' ἀνθρώποις καὶ παρὰ ζώοις· πρὸ πάντων ὅμως ἀγαπᾷ τὸ γυναικεῖον σῶμα, ὅπερ, ὡς φαίνεται, καθὸ εὔσαρκον καὶ τρυφερώτερον, ἀρέσκει παραπολὺ εἰς τὸ ζωΰφιον τοῦτο.

ΠΕΡΙ ΦΘΕΙΡΩΝ.

Ὑπάρχουσι 32 εἴδη φθειρῶν. Ἐκ τούτων ὅμως μόνον τρία ἐπισκέπτονται τὸν ἄνθρωπον, καὶ αὐτὰ κυρίως θέλω περιγράψει ἐνταῦθα. Εἰσὶ δὲ ταῦτα: οἱ τῆς κεφαλῆς λεγόμενοι φθεῖρες, οἱ τοῦ σώματος ἢ τῶν ἱματίων, καὶ οἱ τοῦ τριχωτοῦ μέρους τοῦ ὑπογαστρίου ἢ τῆς ἡβικῆς χώρας. Ἀλλὰ πρὶν ἐξετάσω ἓν ἕκαστον εἶδος, ἐπιτραπήτω μοι ἵνα εἴπω ὀλίγα τινὰ περὶ ὅλων ἐν γένει.

Οἱ φθεῖρες ζῶσι μόνον παρὰ τοῖς διαφόροις ζώοις· εἷς μόνος μεταξὺ αὐτῶν, ὁ ξυλόφθειρ, ὁ κοινῶς λεγόμενος σανιδόψειρα, ἐξαιρεῖται τοῦ κανόνος τούτου· πάντες οἱ ἄλλοι τρέφονται ἐκ τῶν χυμῶν καὶ τοῦ αἵματος τῶν ζώων. Πρὸς κατόρθωσιν δὲ τούτου ἔχουσι πρὸς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς κεφαλῆς των ἱκανῶς ὀξὺ ρύγχος, διὰ τοῦ ὁποίου διατρυπῶσι τὸ δέρμα τοῦ ζώου καὶ ἀπορροφῶσιν οὕτω τὴν ἐξαρκοῦσαν τροφήν. Ἀξιοπαρατήρητον δὲ συνέμα ὅτι τὰ πλειότερα τῶν ζώων καταβασανίζονται ὑπὸ ἰδιαιτέρου τινὸς φθειρός· οὐχ ἧττον ὅμως ὑπάρχουσι καί τινα, ὡς π. χ. οἱ βόες, αἱ ἀλεκτορίδες, οἱ χαραδριοί, αἱ ἔλαφοι κτλ. παρ' οἷς πολλὰ εἴδη ἐνδιαιτῶνται.

Οἱ φθεῖρες γεννῶσιν, ὡς γνωστὸν, ὡσαύτως ὠὰ, ἱκανῶς μάλιστα εὐμεγέθη (1]4 ‴), καὶ τὰ ὁποῖα ἡμεῖς κόνιν ἢ κόνιδα ὀνομάζομεν· ἡ ἐναπόθεσις δὲ τούτων γίνεται ἐπὶ τῶν τριχῶν, ἢ ἐντὸς τῶν πτυχῶν τῶν ἱματίων. Πρὸς ἐντελῆ αὐτῶν γονιμοποίησιν ἀπαιτοῦνται [illegible] μόνον ἡμέραι. Ἑκάστη θήλεια φθεὶρ γεννᾷ διὰ μιᾶς [illegible] περίπου ὠάρια, αἱ δὲ ἐξ αὐτῶν παραγόμεναι νέαι φθεῖρες ἐντὸς 13 ἡμερῶν ἀποβαίνουσιν ὡσαύτως μητέρες.

Οἱ φθεῖρες τοῦ ἀνθρώπου διαιροῦνται, ὡς εἶπον, εἰς τρία εἴδη. Οἱ τῆς κεφαλῆς ἔχουσιν ὡς ἑξῆς. Ὁ θώραξ αὐτῶν εἶνε στενότερος τῆς κοιλίας καὶ τετραγωνικὸς μᾶλλον, τὸ χρῶμα ὁτὲ μὲν ἐλαιόχρουν ὁτὲ δὲ λευκωπὸν, οἱ πόδες ἐξ τὸν ἀριθμὸν καὶ ὁμοιόμορφοι. Τὰ θήλεα εἰσὶ καὶ μεγαλήτερα καὶ πολυπληθέστερα τῶν ἀρρένων.

Τὸ δεύτερον εἶδος, ἤτοι οἱ τοῦ σώματος ἢ τῶν ἱματίων φθεῖρες, διαφέρουσι τῶν προγραφεισῶν κατὰ τὰ ἑξῆς: α) εἰσὶ μεγαλήτεροι· β) οἱ πόδες αὐτῶν, ἐξ ὡσαύτως τὸν ἀριθμὸν, εἰσὶ λεπτότεροι μὲν ἀλλ' ἐπιμηκέστεροι· γ) ἔχουσι τὸ ρύγχος πολλῷ μεῖζον· καὶ δ) τὸ χρῶμά των εἶνε λευκότερον.

Οἱ τῆς ἥβης τέλος φθεῖρες διαφέρουσι κατὰ πολλὰ τῶν δύο πρώτων. Τὰ ὠὰ αὐτῶν εἰσὶ μικρότερα, τὸ σῶμα βραχύτερον, ἀλλὰ πλατύτερον καὶ ἰσχυρότερον τῶν ἄλλων, τὸ δὲ χρῶμα βαθύτερον. Τὰ ζωΰφια ταῦτα, τῶν ὁποίων τὸ κοινὸν ὄνομα πάντες βεβαίως γνωρίζομεν, ζῶσι κυρίως περὶ τὰ γεννητικὰ μόρια ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἀλλ' ἅμα πληθυνθῇ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μεταβαίνουσι καὶ εἰς ἄλλα τριχωτὰ μέρη τοῦ σώματος, μηδ' αὐτῶν τῶν ὀφρύων ἐξαιρουμένων· μόνον εἰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς δὲν μεταβαίνουσι ποτέ. Δάκνουσι δὲ βαθύτατα, προξενοῦσιν ἰσχυρὸν κνισμὸν, καὶ τρέφονται ὡσαύτως ἐξ αἵματος. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ τὰ ζωΰφια ταῦτα ἀγαπῶσι τὰς γυναῖκας μᾶλλον, ἢ τοὺς ἄνδρας.

Ὅτι οἱ φθεῖρες εἰσὶ δυσώδεις, ἐνίοτε δὲ καὶ θανατηφόροι εἰς τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο πασίγνωστον. Τὸ ἐξ αὐτῶν πάθος καλεῖται φθειρίασις. Ἐκ τούτου ἀπέθανον, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης, νομίζω, ἀναφέρει, Φερεκύδης ὁ Σύριος καὶ ἄλλοι μεταγενέστεροι, οἷον ὁ Ἡρώδης, ὁ Σύλλας, Φίλιππος ὁ Β' κλπ.

ΠΕΡΙ ΚΟΡΕΩΝ.

Ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τὰ ἐννενήκοντα εἴδη κορεῶν, καὶ διακρίνονται ἢ ἐκ τοῦ διαφόρου σχήματος, χρώματος, μεγέθους καὶ κατασκευῆς τοῦ σώματος αὐτῶν, ἢ ἐκ τῶν διαφόρων τόπων καὶ φυτῶν, ἐφ' ὧν ζῶσιν. Ἡμεῖς δὲν θέλομεν ἀναφέρει ἐνταῦθα εἰμὴ μόνον τοὺς κορεοὺς, τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἡμῶν ἐνδιαιτωμένους, καὶ οἱ ὁποῖοι τόσῳ ἀσπλάγχνως, ἐν ὥρᾳ θέρους μάλιστα, διαταράττουσι τὸν γλυκὺν ὕπνον καὶ ἐνοχλοῦσι τὸ σῶμα ἡμῶν. Οἱ κορεοὶ οὗτοι ἔχουσι καὶ τοῦτο τὸ περίεργον ὅτι στεροῦνται πτερῶν, ἐνῷ ὅλα τὰ ἄλλα εἴδη εἰσὶ πτερωτά. Πόσῳ ὅμως καλὸν καὶ ὠφέλιμον εἶνε τοῦτο δι' ἡμᾶς, πᾶς τις κατανοεῖ· διότι ἀλλοίμονον ἂν τὰ δυσώδη καὶ ἄπληστα ταῦτα ζωΰφια εἶχον καὶ πτερά! τότε ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως πολὺ δυσκολώτερον νὰ ἀποφύγωμεν τὰ δυσάρεστα αὐτῶν δήγματα. Ὁ ἐρεθισμὸς, ὃν προξενεῖ τὸ δῆγμα τῶν ἐντόμων

τούτων, ἀποδίδεται εἰς ὑγρόν τι διαβρωτικόν, ἐκκρινόμενον ἐκ τῶν σιελογόνων ἀδένων των.

Τὸ σῶμα τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος κορεῶν εἶνε ἐρυθρωπὸν καὶ ὀλίγον τι τριχωτόν. Τὰ ὠὰ αὐτῶν, θεωρούμενα διὰ τοῦ μικροσκοπίου, φαίνονται κυλινδρικὰ μᾶλλον, καὶ ἔχουσι μέγεθος ἡμισείας ὡς ἔγγιστα γραμμῆς.

Τινὲς εἶπον ὅτι καὶ οὗτοι ἐξ Ἀμερικῆς τὸ πρῶτον μετεφέρθησαν εἰς Εὐρώπην· τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε ἀληθὲς, διότι σώζεται βιβλίον τι, κατὰ τὸν ΙΑ΄ αἰῶνα ἐν Στρασβούργῃ γραφὲν, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ κορεῶν. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν ζωϋφίων, τῶν καταβασανιζόντων τὸν ἄνθρωπον, οἱ κορεοὶ μόνοι δὲν καταστρέφονται τόσον εὐκόλως, διότι καὶ πολυχρόνιον πεῖναν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι, καὶ κατὰ τοῦ ψύχους ὑπέρπολυ ἀνθίστανται, καὶ λίαν γόνιμοι εἰσί.

ΚΑΖΙΜΗΡΟΣ ΔΕΛΑΒΙΝ.

Ὁ Μάϊος ἔχει τὸ ἐξαιρετικόν του ἄνθος, τὸ ῥόδον· καὶ ἡ Γαλλία ἔχει τὸ ῥόδον της, τὸν Καζιμῆρον Δελαβίν. Ἀναμίξατε τὴν εὐφυΐαν, τὸ πῦρ τῆς καρδίας, τὴν ἀκμαιότητα τοῦ νοὸς μετὰ δακρύων, καὶ ἐκ τῆς ζύμης αὐτῆς θέλετε ἔχει τὸν Καζιμῆρον. Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος δύο στάδια ἠνεῴχθησαν ἐν Γαλλίᾳ· τὸ μὲν ἐζετείνετο ἐφ᾽ ἅπασαν τὴν Γαλλικὴν γῆν, καὶ θιασώτας εἶχε τὴν Γαλλίαν, καὶ τοῦτο ἦν ἡ ἐπανάστασις· τὸ δὲ, ἐφ᾽ ὅλου τοῦ οὐρανοῦ τῆς Γαλλίας, ὀπαδοὺς ἔχων τοὺς Ὀλυμπιονίκας ἐκείνους, τοὺς συνήθως καλουμένους ποιητάς, καὶ τοῦτο ἦν ἡ ποίησις. Ἔσχισεν ἡ ἐπανάστασις τὰ παλαιὰ καὶ τιμαριωτικὰ δικαιώματα, βρέξασα μὲ αἷμα τὸ πάτριον ἔδαφος· ἡ ποίησις τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος πρὸς τὸν ΙΘ΄ ἄφησεν ὀπίσω τὸν δύοντα ἥλιον τῶν ἀρχαίων τῆς Γαλλίας ποιητῶν, καὶ ἔῤῥανε μὲ πρωτοφανῆ ῥοδόχροα ἄνθη τὴν εὐγενῆ τῆς ἰδέας κονίστραν. Οἱ βραχίονες τῆς Γαλλίας, τότε ἰσχυροὶ, ἐπάλαιον πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ὅλον τὸν κόσμον. Τὰ οἰστρήλατα πνεύματα ῥωμαλέα ἐπάλαιον πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ παλαιὸν, ζητοῦντα τὴν νέαν ἐποχὴν τῆς ποιήσεως, ὅπως οἱ βραχίονες ἐζήτουν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν ἐθνικοτήτων. Καὶ εὗρον ἀμφότεραι.

Εἷς τῶν μεγάλων διαπλαστῶν τῆς νεωτέρας Γαλλικῆς ποιήσεως, εἷς τῶν εἰς τὸ στάδιον τῶν πνευματικῶν Ὀλυμπιονικῶν κατελθόντων καὶ τῶν δρεψάντων τὸν ἐπίφθονον τῆς νίκης στέφανον, εἶνε καὶ ὁ Καζιμῆρος Δελαβὶν, οὗτινος τὴν εἰκόνα προσφέρομεν τοῖς ἀναγνώσταις.

Ἐγεννήθη ὁ περίδοξος οὗτος ἀνὴρ εἰς Χάβρην (Havre) τῷ 1794, βλαστὸς ἐντίμου οἰκογενείας. Νέος ἔτι εἰσήχθη εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Ναπολεόντειον Λύκειον, ὅπου ἔσχε συμμαθητὴν καὶ ἀχώριστον φίλον τὸν Εὐγένιον Σκρήβ. Κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν ὁ Καζιμῆρος δὲν ὑπῆρξεν ἐκ τῶν μικροσκοπικῶν ἐκείνων θαυμάτων, ὧν ἡ φήμη προηγεῖται τῶν ἔργων. Μ᾽ ὅλην ὅμως τὴν ἐξωτερικήν του ἀταραξίαν εἶχεν ἐνίοτε ὁρμὰς ζωηρότητος, καὶ τότε ἀνεπτύσσετο ἐν αὐτῷ τὸ ποιητικὸν προτέρημα, ὁ οἶστρος. Δωδεκαετὴς ἦν ὅτε συνέγραψεν ἀστείαν τινὰ σάτυραν κατὰ τοῦ οἰκονόμου τοῦ Λυκείου, ἧς ἐθαυμάσθη ἡ ἐπιτυχὴς καὶ ἀβίαστος στιχουργία. Μετὰ δύο ἔτη ἡ διάνοιά του ἐξυπνίσθη ὑπὸ τῶν παλμῶν τῆς καρδίας του, καὶ ἀνέτειλεν ἐν αὐτῇ ἡ ἠὼς τῆς ποιήσεως. Ἐχαιρέτισε λοιπὸν τὴν Μοῦσαν διὰ τοῦ Διθυράμβου του ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ βασιλέως τῆς Ῥώμης, καὶ τοὐντεῦθεν ἑκάστη ἡμέρα τοῦ βίου του ἦν ἐν σπουδαῖον βῆμα πρὸς τὴν ποίησιν. Τοσούτῳ δὲ προώδευσεν ἔκτοτε, ὥστε μετά τινα ἔτη σπουδῆς καὶ ἀόκνου μελέτης ὁ μαθητὴς ἀπέβη τὸ μαντεῖον τῶν διδασκάλων του. Ὁ κωμικὸς Πικάρδος καθυπέβαλε συνεχῶς ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Καζιμήρου τὰ πονήματά του, ἐξαιτούμενος τὴν γνώμην του καὶ ἀπεκδεχόμενος τὰς παρατηρήσεις του.

Ἀπὸ τοῦ 1813 μέχρι τοῦ 1817 ἐγένετο ἔντιμος μνεία μετ᾽ ἐπαίνων περὶ τοῦ νέου ποιητοῦ ἐν τοῖς ποιητικοῖς διαγωνισμοῖς τοῦ Πανεπιστημείου, τῷ δὲ 1820 τέλος πάντων ἠξιώθη τοῦ βραβείου. Εἶχεν ἤδη δημοσιεύσει τὰ πρῶτα Μεσσηνιακά του ἐλεγεῖα, ἅτινα ἔσχον μεγίστην ἐπιτυχίαν καὶ ὧν ἡ ἐμφάνισις ὑπῆρξε συμβεβηκὸς ἐν τῇ φιλολογίᾳ καὶ σχεδὸν ἐν τῇ πολιτικῇ. Πλουτισμένα μὲ τὰς ὡραιοτέρας εἰκόνας τῆς λυρικῆς ποιήσεως καὶ ἐστολισμένα μὲ τὰ λαμπρότερα χρώματα, περιῆλθον κατ᾽ ἀρχὰς ἐν χειρογράφῳ, εἶτα δὲ εἶδον τὸ φῶς μετὰ θαυμαστῆς ἐπιτυχίας. Ἡ Γαλλικὴ νεολαία εὗρεν ἐν αὐτοῖς τὴν εὔγλωττον καὶ ἁρμονικὴν ἔκφρασιν τῶν ἐθνικῶν της δεινῶν καὶ θλίψεων, τῶν προσδοκιῶν καὶ τῶν εὐχῶν της. « Ποιητὴς καὶ Γάλλος, κράζει ὁ ἀμίμητος ποιητὴς,

Ποιητὴς καὶ Γάλλος ἅμα, τὴν Γαλλίαν θὰ ὑμνήσω,
καὶ τὸν φόρον τῆς στοργῆς μου πρὸς ἐκείνην θ᾽ ἀποτίσω!
Δυστυχὴς ὁπόταν πάσχῃ, εὐτυχὴς ὁπόταν χαίρῃ,
ἡ ψυχή μου πρὸς ἐκείνην τὰς δυνάμεις της προσφέρει·
ἔχει δύναμιν νὰ ψάλλῃ τὰς ἐνδόξους της σελίδας,
ἔχει δάκρυα νὰ κλαύσῃ τὰς ψευσθείσας της ἐλπίδας.

Ἀδύνατον νὰ εὕρῃ τις λογικώτερον καὶ ἀμεμπτότερον ἀντιπρόσωπον μιᾶς πολιτικῆς ἰδέας. Λουδοβίκος ὁ ΙΗ΄, ἀναγνοὺς τὰ ἐναρμόνια ταῦτα ᾄσματα, ἐφάνη λίαν συγκινηθεὶς, καὶ τῇ ἐπαύριον ὠνόμασε τὸν Καζιμῆρον Βιβλιοφύλακα τῆς Καγκελλαρίας, καίτοι μὴ ὑπαρχούσης εἰσέτι αὐτόθι βιβλιοθήκης.

Τὸ αἴσθημα τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ διεθνοῦς δικαίου ἐνέπνευσεν εἰς τὸν ποιητὴν τὴν τοσούτῳ ἀκανθώδη ὑπόθεσιν τοῦ Σικελικοῦ Ἑσπερινοῦ. Ποτὲ δὲν προσεφέρθη ὡς σκηνικὸν θέμα τοσούτῳ ἀντεθνικὴ καὶ τοσούτων λυπηρῶν ἀναμνήσεων πρόξενος ὑπόθεσις. Καὶ ὅμως οἱ Γάλλοι ἔπαθον ὅ,τι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σοφοκλέους, θέσαντος ἐπὶ σκηνῆς τὴν οἰκτρὰν τύχην τῆς Μιλήτου, καταςραφείσης ὑπὸ τῶν ἰδίων συμπατριωτῶν του· ἐχειροκρότουν λοιπὸν καὶ οὗτοι τὸ θέαμα τῆς ὠμότητος τῶν προγόνων των. Ἡ πρώτη αὕτη ἐν θεάτρῳ ἐπιτυχία ἦν ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ πρώτου ὀνείρου τοῦ νέου ποιητοῦ, ὅστις, τέως ἀφανὴς, πτωχὸς καὶ ἄσημος, ἐξῆλθεν ἤδη θριαμβεύων καὶ ἔχων ἐσχηματισμένον τὸ μέλλον του.

Ἡ κατασκευὴ τοῦ Ὠδείου συνεπληρώθη ἤδη, καὶ τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ ἐτελέσθησαν τὴν 30 Σεπτεμβρίου, καὶ ὁ Καζιμῆρος, ὅστις ἦν τότε εἰκοσιεξαετὴς, κατήρξατο ἐν τῷ θεάτρῳ αὐτοῦ διὰ θαυμασίου στιχουργήματος, ὅπερ κατέστησεν αὐτὸν θαυμαστὸν εἰς τοὺς ἀκροατὰς καὶ ἀνέδειξεν ὡς τὴν μέλλουσαν τῆς σκηνῆς πρόνοιαν. Τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθιδρύματος τούτου εἶχεν ὁ φίλος καὶ προστάτης τοῦ Καζιμήρου Πικάρδος.

ΚΑΖΙΜΗΡΟΣ ΔΕΛΑΒΙΝ.

Τὸ Ὠδεῖον ἀντήχει εἰσέτι ἀπὸ τὰς χειροκροτήσεις τοῦ Σικελικοῦ ἑσπερινοῦ, ὅταν ἔργον νέου εἴδους, πάντῃ διάφορον καὶ ὑπερτέρας ἀξίας, ἀνέδειξε τὴν ἐλαστικότητα τοῦ πνεύματος τοῦ ποιητοῦ· τοῦτο δὲ ἦν οἱ Κωμῳδοὶ, κωμῳδία εἰς πράξεις πέντε, πλήρης θελκτικῶν ἐπεισοδίων καὶ διὰ λαμπροτάτης ἐξυφασμένη στιχουργίας. Βεβαίως ἀπορεῖ τις πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ διασκεδάσῃ τὸ κοινὸν ἐν κωμῳδίᾳ τοσούτῳ ἐκτεταμένῃ καὶ καθαρῶς φιλολογικὸν σκοπὸν ἐχούσῃ· καὶ ὅμως τὸ ἀπίστευτον τοῦτο κατώρθωσεν ὁ ποιητὴς, καὶ ἐπέτυχε θαυμασίως.

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1821 νέα τραγῳδία τοῦ Καζιμήρου ἐδιδάχθη εἰς τὸ Ὠδεῖον, ὁ Παρίας· ὕφος θαυμάσιον, στιχουργία λαμπρὰ, ἀβίαστος, χαρίεσσα ἐν τῇ ἀφελείᾳ καὶ νωχελὴς ἐν τῇ ἐνεργητικότητι, εἰσὶ τὰ κύρια χαρακτηριςικὰ τῆς τραγῳδίας ταύτης, καίτοι ἡ ὑπόθεσις ἦν ὅλως ξένη, Ἰνδική. Μένει εἰσέτι τὸ Σχολεῖον τῶν Γερόντων, κωμῳδία εἰς πέντε πράξεις, περὶ ἧς οὐδεὶς διεφιλονείκησεν ὅτι δὲν ἦν ἀριστούργημα ἐξόχου εὐφυΐας· ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἐδιδάχθη πεντηκοντάκις.

Τῷ 1825 ὁ Καζιμῆρος εἰσήρχετο εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν, ἐκλεχθεὶς μέλος αὐτῆς, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτόθι θαυμασιώτατον λόγον.

Ἤδη ὁ Καζιμῆρος ἀπέβη τὸ εἴδωλον τῶν συμπολιτῶν του πάσης τάξεως· ὅλαι αἱ γνῶμαι ἔκλινον ἐνώπιον τῶν

προτερημάτων του, πανταχόθεν δὲ ἐλάμβανε συγχαρητηρίους ἐπιστολὰς μεγάλης ἀξίας. Ἀλλ' ἀπό τινος ἤρχησε νὰ αἰσθάνηται τὴν φυσικὴν ἀδυναμίαν καὶ κόπωσιν, ἀποτέλεσμα ἀναπόφευκτον τοσοῦτον ἐργώδους βίου, διὸ καὶ τῷ ὑπηγόρευσαν τὴν ἀλλαγὴν ἀέρος. Τότε ἐπεχειρίσθη τὸ εἰς Ἰταλίαν ταξείδιον, καὶ ὑπὸ τὸν ὡραῖον οὐρανὸν τῆς μαγικῆς ταύτης χώρας προσήγγισε περιπλέον εἰς τὴν φύσιν καὶ ἠρύσθη τὰς ὑποθέσεις του ἐν τῇ πραγματικότητι. Κατὰ τὴν ἐν Ἰταλίᾳ διαμονήν του συνέταξε σειρὰν μικρῶν οἰκογενειακῶν δραμάτων καὶ ᾠδῶν, ἐν οἷς παρατηρεῖται ἐκλογή, βαθεῖα μελέτη, καλαισθησία, φιλοκαλία καὶ ἁρμονία· αὐτόθι δὲ συνήντησε καὶ ἐκείνην, ἥτις ἦν προωρισμένη δι' αὐτόν, μεθ' ἧς καὶ ἔσπευσε νὰ συνδέσῃ τὸ μέλλον του.

Κατὰ τὴν εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπάνοδον τοῦ Καζιμήρου ἡ φιλολογία ὑπέστη ἀληθῆ μεταμόρφωσιν· μὴ ὢν λοιπὸν προητοιμασμένος δι' αὐτὴν, ἐξεπλάγη διὰ τὴν ψυχρὰν ὑποδοχὴν, ἧς ἔτυχεν ἡ νέα του κωμῳδία Πριγκήπισσα τῆς Αὐρηλίας, διδαχθεῖσα ἐν τῷ Γαλλικῷ θεάτρῳ τὴν 6 Μαρτίου 1828. Ἡ πρώτη αὕτη σύμπτωσις τῆς ψυχρότητος τοῦ κοινοῦ τῷ ἐπροξένησε βαθυτάτην ἐντύπωσιν, διὸ καὶ ἀπὸ τοῦδε μέχρι τοῦ θανάτου του εἰς ὅλα του τὰ πονήματα κατέβαλε προσοχὴν καὶ ἰδίαν σπουδὴν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, ἐπέφερε δὲ καὶ σημαντικὰς τροποποιήσεις εἰς τὴν πορείαν τοῦ δράματος ἐν γένει, συμβουλευόμενος τὴν ἐποχὴν καὶ ἀρυόμενος τὰ ὑποκείμενά του ἐκ τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας. Οὕτω λοιπὸν ὁ Μαρῖνος Φαλιέρος, παιχθεὶς τῷ 1829, ἐθεωρήθη ὡς ἐντελὴς τροποποίησις καὶ ἀριστούργημα τῆς δραματικῆς τέχνης.

Ἐπελθούσης τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1830, τὸ πρῶτον αἴσθημα, ὅπερ συνεκίνησε τὴν καρδίαν τοῦ Καζιμήρου ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ, ὁ ἔρως τῆς πατρίδος, διηγέρθη ζωηρότερον ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ κινδύνου. Ἤδη ὁ κρότος τοῦ τηλεβόλου διέκοψε τὰς ποιητικὰς καὶ δραματικὰς συγγραφάς του· ὁ ἐχθρὸς ἦτο εἰς τὰ πρόθυρα τῶν Παρισίων, καὶ ὁ δεινότερος τῶν ἐχθρῶν, ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτῶν. Ὁ Καζιμῆρος νὐτοσχεδίασε τὸ δημοτικὸν ᾆσμα ἡ Παρισινὴ, ἀριστούργημα τέχνης, ὅπερ προσῆψε τῷ ποιητῇ μεγίστην φήμην. Ἐνῷ δὲ ὅλοι σχεδὸν οἱ φίλοι του ἐγκατεστάθησαν εἰς δημοσίας λειτουργίας καὶ τὸν παρεκίνουν νὰ δεχθῇ καὶ οὗτος θέσιν τινὰ, ὁ Καζιμῆρος ἠρνήθη, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ ἀνταλλάξῃ τὴν οἰκιακήν του εὐδαιμονίαν μὲ τὰ λαμπρότερα ἀξιώματα. Ἦτο ἄλλως τε φειδωλὸς τοῦ χρόνου, καὶ διὰ τοῦτο εἶχεν ἀνάγκην μελέτης ἐν τῇ μονώσει.

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ὁ Καζιμῆρος ἐδημοσίευσε καὶ παρέστησε πληθὺν ἑτέρων δραμάτων, πεζῶν τε καὶ ἐμμέτρων, ἐν οἷς ἐξέχουσιν ὁ Λουδοβῖκος ΙΑ' καὶ ὁ Δὸν Ζουὰν τῆς Αὐστρίας, ἀμφότερα μεγίστην σχόντα ἐπιτυχίαν, ἁπλήστως χειροκροτηθέντα καὶ ἑξηκοντάκις σχεδὸν παρασταθέντα.

Ἀλλ' ἡ ὑγεία τοῦ ποιητοῦ προσεβάλλετο ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου· ἑκάστη ἑσπέρα εὕρισκεν αὐτὸν κατηφῆ καὶ καταβεβλημένον. Ἡ ὡραία ἐξοχική του οἰκία, ἣν ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς οἰκογενειακάς τινας ἀνάγκας, ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν θλίψιν ἄληστον· ἀρκεῖ νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο ὁ τρυφερὸς ἀποχαιρετισμὸς, ὃν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὴν ἐν τοῖς ἑξῆς περιπαθέσι στίχοις:

Εἰς τὸ παράθυρον αὐτὸ πολλάκις ὑποκάτω
ἦλθες, ὦ φίλη χελιδὼν, τὴν φωλεὰν νὰ στήσῃς,
ἅμα τὸ ἔαρ ἤρχετο τὸ ἔαρ νὰ ὑμνήσῃς,
χωρίς ποτε ὁ δύστηνος νὰ σὲ διαταράττω.

Τὸ φύλλον ἅμα ἔπιπτεν ὠχρὸν καὶ μαραμμένον,
σὺ τότε πρώτη ἔφευγες. Καὶ φεύγω πρῶτος ἤδη·
ἀλλ' ἄράγε τὸν οἶκόν μου αὐτὸν θὰ ἐπανίδῃ
τὸ δακρυόεν ὄμμα μου, πτηνὸν ἠγαπημένον;

Τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ διαπερατικὴ φωνή του ἐξητμίζετο εἰς τοιαῦτα συγκινητικὰ παράπονα, ἦτο ἤδη θανατηφόρως προσβεβλημένος. Εὑρίσκετο ὁδοιπορῶν πρὸς τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας, ὅτε, φθὰς εἰς Λυὸν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα τὴν 12 Δεκεμβρίου 1843. Ἡ φήμη τῆς ἀσθενείας καὶ τοῦ θανάτου του διεδόθη ταυτοχρόνως πανταχοῦ, καὶ μεγάλη κραυγὴ θλίψεως ἦν τὸ ἀποτέλεσμα. Ἕκαστος ἠρώτα μετ' ἀπορίας πῶς ὁ νέος ἐκεῖνος ποιητὴς, ὁ πλήρης ζωῆς καὶ χειροκροτούμενος τὴν προτεραίαν, κατῆλθεν οὕτως αἰφνιδίως εἰς τὸν σκοτεινὸν τάφον. Ὁ Καζιμῆρος εἶχεν ἤδη ἀποβῆ δι' ὅλους ἓν ἐξ ἐκείνων τῶν φιλτάτων κειμηλίων, οὗ τινος τὴν ἀξίαν πλειότερον αἰσθανόμεθα ὅταν τὸ ἀπολέσωμεν. Ἡ γενέθλιος αὐτοῦ χώρα Χάβρη, πρώτη τῷ ἀνήγειρεν ἀνδριάντα τῷ 1852, οἱ δὲ συμπατριῶταί του διετήρησαν καὶ διατηρήσουσι τὴν μνήμην αὐτοῦ ἐς ἀεὶ ἐγκεχαραγμένην ἐν ταῖς πτυχαῖς τῶν καρδιῶν των.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΑΥΤΟΥ, ὑπὸ Ξαυερίου Μαρμιέρου. Μετάφρασις Ν. Δεστουνιάνου. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις τῶν Μοϊκανῶν τῶν Παρισίων, 1864.

Λίαν αὐστηροί εἰσιν οἱ λέγοντες, ὅτι ἡ μυθιστορία ἀπώλεσε καθ' ὁλοκληρίαν σήμερον τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς σκοπὸν καὶ τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἀξίαν. Ὁμοιάζουσιν οὗτοι τοὺς προληπτικῶς καταδικάζοντας τὴν πρόοδον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς, καὶ προτιμῶντας τὸν τυχόντα ἄτεχνον ζωγράφον τοῦ Ῥαφαήλου. Ἡ μυθιστορία, κράζουσι, τῆς ἐποχῆς ἡμῶν εἶνε ἡ γέφυρα ἡ ἄγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν· οἱ σήμερον γράφοντες ἐχάραξαν νέαν ὁδὸν πέραν, ἢ μᾶλλον ἀντίθετον τῆς πρώτης. Ἡ σήμερον μυθιστορία οὐκ ἔστιν εἰκὼν ἠθῶν καταλλήλως παρεμβεβλημένων καὶ ἀρυομένων ἐκ τοῦ πραγματικοῦ βίου, ἀλλ' εἰκὼν ὅλως ὑποκειμενικῶν ἠθῶν, ἀπορρεόντων ἐκ τῆς μεγάλης ἢ μικρᾶς τοῦ γράφοντος κεφαλῆς, καὶ σκοπὸν ἐχόντων τὴν διαφθοράν. Ὁμοιάζει τὰς ἀρχαίας Σειρῆνας, κραυγάζουσιν ἄλλοι, καὶ τοὺς μαγικοὺς πύργους τῶν Ἀραβικῶν μύθων, ἐντὸς τῶν ὁποίων οἱ τῆς καταστροφῆς ἐνήδρευον δράκοντες, καὶ πλεῖστα ὅσα.

Εἴτε εἰς τὴν πρώτην εἴτε εἰς τὴν δευτέραν σχολὴν ἀνήκει, ἡμεῖς τοὐλάχιστον ἀπορρίπτομεν πᾶσαν μυθιστορίαν μακρὰν κειμένην τῆς ἠθικῆς, ἐκθηλύνουσαν, στρεβλοῦσαν τὰ ἤθη καὶ σκοπὸν μηδένα ἔχουσαν. Ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν νεωτέρων μυθιστοριῶν, τῶν ἐχουσῶν τέλος καὶ σκοπὸν τὴν μετάδοσιν ἰδεῶν ἀρχῆς, ἤθους καὶ προόδου,

ἀδιαφοροῦντες πόθεν αὗται ἀρύονται τὰ ἤθη καὶ τὰς εἰκόνας.

Οἱ νομιμόφρονες (εἰ δυνατὸν εἰπεῖν) οὗτοι Κύριοι ἂς ἀκούσωσι τὰς ὀλίγας αὐτὰς ἐρωτήσεις ἡμῶν: Ὁ Φειδίας παρέστησε τὴν καλλονὴν ὅπως ἐστὶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ὅπως ἔπρεπε νὰ ἦνε; Ὁ Σοφοκλῆς ἀνέπτυξε τὰ πάθη ἐπὶ τὸ θετικὸν, ἢ ἐπὶ τὸ ἰδανικόν; Ὁ Σωκράτης ἐδίδαξεν ἠθικὴν, ἐπὶ προϋπάρχοντος ἢ ἐπὶ ἰδανικοῦ καὶ ὑποκειμενικοῦ βασιζόμενος κόσμου; — Πάντες ἐπὶ τοῦ ἰδανικοῦ εἰργάσθησαν, ἀπέβλεπον δὲ εἰς τὸ τέλειον, ὅπερ ἐστὶν ὁ προορισμὸς τῶν γενεῶν.

Τὸ εἰκὼν ἠθῶν δὲν ἀναγκάζει τὸν μυθιστοριογράφον νὰ ἀρυσθῇ τὰ ἤθη ὅπως εἰσὶν, ἀλλ' ὁποῖα αὐτὸς νομίζει ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦνε. Οὐδ' εἶνε δίκαιον, χάριν μιᾶς ἢ δύω ἢ δέκα, νὰ καταδικάσωμεν πάσας τὰς μυθιστορίας, τὰς μὴ ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τὰ ἤθη ἀρυσθείσας, ἀλλ' ἐδραιουμένας ἐπὶ ἠθῶν καὶ ἐθίμων ἰδανικωτέρων καὶ ὑψηλοτέρων τῶν κοινῶν. Ἐνταῦθα δὲ τὰ γόνιμα τῶν πεζοτέρων διακρίνονται πνευμάτων.

Ἡ μυθιστορία ἐστὶν εἰκὼν ἠθῶν πάντοτε, ἀλλ' ἐδῶ μὲν θετικωτέρων, ἐκεῖ δὲ ἰδανικωτέρων. Θέσωμεν ἐνώπιον ἡμῶν, λόγου χάριν, τὸν Σύην ἐν τοῖς Ἀποκρύφοις καὶ τὸν Οὖγον ἐν τοῖς Ἀθλίοις. Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τὸ κακούργημα παρακολουθεῖ τὸ θῦμά του μέχρι τοῦ τάφου, ἐν δὲ τῷ ὑστέρῳ ἡ αὐταπάρνησις ἀποδιώκει μακρὰν τοῦ θύματος τὰ σκότη καὶ τὴν ζοφερότητα τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ἡ μνήμη ἐπὶ ψυχροῦ μαρμάρου θρηνεῖ τὸν ἁμαρτήσαντα ἀλλὰ θανόντα ἄγγελον. Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τῆς ὕλης οἱ ὀφθαλμοὶ ἀδύνατοι οὐδεμίαν βλέπουσιν ἀκτῖνα φωτὸς, ἐπὶ γηράσαντος κακούργου μετώπου ἀνατέλλουσαν· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ἔνθα τὸ ἦθος ἰδανικώτερον, ὑποφώσκουσαν βλέπουσιν ἄνωθεν λευκῆς κόμης ἐγκληματίου ἠὼ ἠθικισμοῦ καὶ ἥλιον ἐλπίδος. — Τίς τῶν δύω ψεκτέος; Οὐδείς. Καὶ οἱ δύω συγγραφεῖς ἰσοδυνάμῳ καλάμῳ ἔγραψαν εἰκόνα ἠθῶν.—Τίς τούτων ὑψηλότερος καὶ τείνων πρὸς τὸν προσδοκώμενον τῆς τελειοποιησιμότητος τοῦ πηλοῦ κόσμον; Ἡμεῖς τοὐλάχιστον νομίζομεν ὁ δεύτερος.

Καὶ ὅμως, προτιμῶντες τὴν ἐπὶ ἰδανικωτέρων ἠθῶν ζωριζομένην μυθιστορίαν, δὲν καταδικάζομεν τὴν μὴ τοιαύτην. Ἄπαγε! Δὲν ὁμοιάζομεν κατὰ τοῦτο τοὺς ἀντιπάλους ἡμῶν. Διατί; διότι ἐν μὲν τῇ θετικωτέρᾳ μυθιστορίᾳ εὑρίσκομεν τὴν ἀντανάκλασιν τῶν ἀθλιοτήτων ἡμῶν, ἐν δὲ τῇ ἰδανικωτέρᾳ ὀσφραινόμεθα τὸν κρῖνον τὸν εὐαγγελιζόμενον τὴν προσεγγίζουσαν ἡμέραν τῆς ἠθικῆς τελειοποιήσεως.

Ἤδη ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ἡ τοῦ Κ. Ξαυερίου Μαρμιέρου μυθιστορία τοῦ «Φιλαργύρου» οὐδ' εἰς τὸ πρῶτον οὐδ' εἰς τὸ δεύτερον εἶδος τῶν προρρηθέντων ἀποκλειστικῶς ἀνήκει· ἐπαμφοτερίζει. Ἐν τῇ μυθιστορίᾳ ταύτῃ ὁ Μαρμιέρος ἔχει τι τὸ εἰρηνικὸν καὶ τὸ ἀτάραχον. Αἱ εἰκόνες αὐτοῦ ἐνταῦθα δὲν ἔχουσι τὸν φωτοβόλον καὶ ἔξαλλον χρωματισμὸν, ὃν ἐν ἄλλοις αὐτοῦ ἔργοις βλέπομεν σπινθηροβολοῦντα. Ὁ χρωματισμὸς τῶν εἰκόνων εἶνε γλυκὺς, καὶ μόνον τῷ ἐκ τοῦ πλησίον σπουδαστῇ αὐτῶν ἀποκαλύπτουσι τὰ κάλλη των. Τὰς ἐμπνεύσεις τῆς μυθιστορίας του ἠρύσθη παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου, καὶ ἡ μυθιστορία του ὁμοιάζει τὸ εὔοσμον καὶ ταπεινὸν ἐκεῖνο ἄνθος, τὸ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου φυόμενον. Καὶ ναὶ μὲν ἡ πλοκὴ ἔστι πως χαλαρὰ καὶ λελυμένη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον διστάζει τίνα τῶν πολλῶν νὰ ὀνομάσῃ ἥρωα, ἀπορεῖ δὲ ὁ ἐμβριθῶς ἀναγινώσκων πόθεν ὁρμώμενος ὁ γράψας ἐπέγραψε τὸ ἔργον του ὁ Φιλάργυρος· ἀλλ' ὅμως εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο ἐστὶν ἄνθος ἄγριον, ὅπερ ὀσφραινόμεθα, μᾶς ἀρέσκει, τῷ δίδομεν ἓν ὄνομα ὁποιονδήποτε, καὶ ἀφίνομεν τὸν βοτανολόγον νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ ἐὰν ᾖ κατάλληλος.

Τώρα μὲν ἱστάμεθα κατανυκτικῶς μετὰ τοῦ Φριδερίκου ἐνώπιον τάφου τινὸς, ὅπως ἀναμνησθῶμεν τῆς ἀπούσης μητρὸς ἡμῶν· τώρα δὲ, τὰς ποιητικὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου διατρέχοντες, σκιαγραφοῦμεν τὰς μαγικὰς ἐπαύλεις, τοὺς βρυοσκεπεῖς βράχους, ὅπου οἱ δάκτυλοι τῶν Τιτάνων μένουσιν ἐντετυπωμένοι, καὶ τοὺς κατεστραμμένους τιμαριωτικοὺς πύργους, ὅπου ἔξωθεν μὲν ὁ χλοώδης ἑρπύζει κισσὸς, ἐντὸς δὲ τὸ ἐρημόλαλον πτηνὸν θρηνεῖ τὰς παρελθούσας γενεὰς τῶν γιγάντων. Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐν μέσῳ γαμηλίου ἑορτῆς μετ' εὐτυχῶν καὶ ἀγαθῶν γονέων ἐκφωνοῦμεν ὅτι τὰ συνοικέσια ἀποφασίζονται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τὴν ἄφατον καὶ εὐδαίμονα γαλήνην, ἣν ἀπολαύει τις ἐν μέσῳ πυκνοφύλλου κήπου πλησίον κελαρίζοντος ῥυακίου καὶ μορμυριζούσης κρήνης, ὑπὸ τὰ δειλὰ καὶ ἐν μονοτονίᾳ ποικίλα τῶν πτηνῶν ᾄσματα, ἀπολαύει καὶ ὁ ἀναγινώσκων τὰς περιπαθεῖς καὶ φύσεως ἀποπνεούσας περικοπὰς, ὅσας ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ εὐδαίμονι Ἐλσατικῇ χώρᾳ συνάψας, εἰς ἓν ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ Φιλαργύρου.

Ἡ φιλόστοργος Γαβριήλλη, ἡ εὐτυχὴς μήτηρ τοῦ Λουκιανοῦ, τοῦ ῥεμβώδους καὶ ποιητικοῦ ἐκείνου παιδίου, τοῦ ἀναδιφῶντος τὰς παραδόσεις τῆς μουσοτρόφου Ἐλσατίας· ἡ εὐεργετικὴ Γαβριήλλη, ἐρχομένη νὰ παρηγορήσῃ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τὴν δυστυχῆ χήραν, ἥτις, ἐργαζομένη ἀπὸ πρωΐας μέχρι μεσούσης νυκτὸς, ἀγοράζει ἑαυτὴν θυσιάζουσα ἄρτον διὰ δύο ὀρφανά. Ἡ παιδιόθεν ἀγρία καὶ ἄκαμπτος καρδία τοῦ τέκνου της Πέτρου, ἡ ἀνεκτικὴ καὶ παραγνωριζομένη καρδία τοῦ μικροῦ καὶ καλοῦ Στεφάνου, ἡ σκελετώδης τοῦ φιλαργύρου Βομβολίνου χεὶρ, ἥτις, ἀντιπρόσωπος τοῦ Σατανᾶ, ἅμα ἐγγίσασα μετέτρεψε τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος Μοννὼ ἀπαλυνθεῖσαν καρδίαν τοῦ σκληροῦ Πέτρου εἰς καρδίαν γρανίτου· ἡ ἁπλοϊκὴ καὶ σώφρων νεᾶνις Σοφία, ἡ ματαιόφρων Ὀδιλία, ὁ Πλατωνικὸς Λουκιανὸς καὶ ὁ ἀτυχὴς ἔρως του, ὁ ὑλισμὸς τοῦ Κράφτ ἐν συναφείᾳ τοῦ ἰδανικοῦ νεανίου, οἱ ἀντιπαλαίοντες κόσμοι τῶν ἰδεῶν, ὁ ῥαδιοῦργος τυχοδιώκτης Πέτρος, ἡ ἐν Στρασβούργῳ συναπάντησίς του μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ Λουκιανοῦ, ἡ νίκη τῆς ἐπιπολαιότητος καὶ τῆς κακοβουλίας, ἡ ἀνεκτικότης τῆς ἀρετῆς, ἡ δύστηνος μήτηρ ἀχαρίστου υἱοῦ, τὰ καταπεσόντα ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τῆς κακίας οἰκοδομήματα, ἡ τύχη τοῦ Φιλαργύρου καὶ τῶν θησαυρῶν του, συνενούμενα μετὰ τῆς ἀφελείας τῆς ἐπικεχυμένης ἐπὶ τῆς τοῦ Μαρμιέρου μυθιστορίας, ἀφίνουσιν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀναγνώστου τὴν γοητευτικὴν ἐκείνην ἔκτασιν, εἰς ἣν εὑρίσκεται ὁ θνητὸς συνομιλῶν μετὰ τῆς ἐκφραστικῶς σιωπώσης φύσεως, ἥτις ἐστὶν ἡ ποίησις τοῦ Θεοῦ. Ὁ Μαρμιέρος, μεταγράφων μέρη τῆς ποιήσεως τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ δυνατὸν, καὶ τὸ μὲν πιθανὸν ἐκ τῶν κοινωνικῶν ἠθῶν ἀρυόμενος, ἐκ δὲ τῆς σχολῆς τῶν ἰδανικῶν τὴν ἐπίχρω-

τῶν χαρακτήρων λαμβάνων, ἔγραψε βιβλίον τοῖς πᾶσι προσιτὸν, ἀρεστὸν καὶ χρήσιμον. Διὰ τοῦτο εἴπομεν ὅτι ἀδιάφορον ὅλως ἡμῖν ἐστὶν ὁ τοῦ βιβλίου τίτλος· ὅταν τι ἔστι καλὸν, ἀδιάφορον πῶς καλεῖται· ἀρκεῖ ὅτι ἐστὶ καλὸν, ὅπως καὶ τ' ἀνάπαλιν. Ἔπειτα ὁ μυθιστοριογράφος εὑρέθη εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην, εἰς ἣν εὑρισκόμεθα πάντες κρατοῦντες εἰς χεῖρας ἡμῶν ῥόδον, τοῦ ὁποίου τὰ μὲν φύλλα πάντα ἐξίσου εἰσὶν εὐώδη, εὔχροα καὶ τρυφερὰ, ὁ δὲ κορμὸς ἢ τὸ στέλεχος ἀκανθοφόρον. Ἐρωτώμενοι, δὲν θὰ τὸ ἀποκαλέσωμεν ῥόδον καλλίφυλλον, ἀλλὰ ῥόδον ἀκανθοφόρον· καθότι καὶ τὰ ἄλλα εἴδη τῶν ῥόδων καλλίφυλλα ἐξίσου εἰσὶ, δὲν εἶνε ὅμως καὶ ἀκανθοφόρα. Οὕτως ἐν τῇ μυθιστορίᾳ ταύτῃ ὁ Μαρμιέρος, χαράξας ἀφελῶς καὶ ἐντέχνως πάντας τοὺς χαρακτῆρας καὶ ῥόδον εὔοσμον ποιήσας ἐκ τούτων τὴν ὅλην μυθιστορίαν, ἔθηκεν ἄκανθαν τὸν φιλάργυρον, καὶ τὸ ῥόδον ἐκάλεσεν ἀκανθοφόρον, ἤτοι φιλάργυρον.

Καὶ τῷ μὲν Μαρμιέρῳ τὸ χαίρειν λέγομεν. Τῷ δὲ μεταφραστῇ τῆς ἠθικῆς καὶ τερπνῆς μυθιστορίας ταύτης ἀμερολήπτως ὅλως δικαίους ἀποδίδομεν ἐπαίνους, διά τε τὴν γλαφυρὰν καὶ πιστὴν μετάφρασιν αὐτοῦ καὶ τὴν ζωηρότητα, μεθ' ἧς ἐξελλήνισε τὰ ἐν τῷ Γαλλικῷ πρωτοτύπῳ, χωρὶς ποσῶς νὰ προσκρούσῃ εἰς τοὺς κανόνας τῆς μεταφράσεως καὶ τῆς καλαισθησίας.

Εὐχαρίστως, τῇ ἀληθείᾳ, βλέπομεν ὅτι ὁ Κύριος Ν. Δεστουνιάνος ἠννόησεν εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς τὴν ἐντολὴν, ἣν πᾶς πεπαιδευμένος πρέπει θρησκευτικῶς ν' ἀναλαμβάνῃ· τὴν προαγωγὴν καὶ διάπλασιν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης. Διότι ὅταν τις λέγῃ γλῶσσαν, εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ λέγῃ ἔθνος· ἡ δὲ τῆς γλώσσης πρόοδος σημαίνει πρόοδον ἔθνους, ὅπως ἡ στασιμότης τἀνάπαλιν. Ἡ γλῶσσα τοῦ Κυρίου Δεστουνιάνου, μεταξὺ τοῦ ἀνθηροῦ Ἰωνικοῦ καὶ τοῦ κυρίως Ἀττικοῦ βαίνουσα, ἀποκλίνει ἐπιτυχῶς πολλάκις ἐπὶ τὸ ἰσχνότερον καὶ τραχύτερον Αἰολοδωρικὸν, μακρὰν οὖσα παντὸς ξενισμοῦ καὶ τοῦ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν συνήθους μακαρονισμοῦ.

Προτρέπομεν τοὺς ἁπανταχοῦ φιλομούσους, ὅπως ἀντὶ πάσης θυσίας ἀποκτήσωσι τὸ νέον τοῦτο καὶ ἠθικὸν βιβλίον, δι' οὗ τὴν νεοελληνικὴν βιβλιοθήκην ἐκόσμησεν ὁ Κ. Δεστουνιάνος.

ΧΡ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΗΣ.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΤΟΣ. — Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀνεκδότων, ἅτινα ἀποδίδονται εἰς τὸν ἀοίδιμον Αὐτοκράτορα πασῶν τῶν Ρωσσιῶν Νικόλαον Α', τὸ ἑξῆς παρέχει ἡμῖν ἰδέαν πόσον εὐαίσθητος ἦν ὁ ἡγεμὼν οὗτος, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐνίοτε τοὺς μεγάλα σφάλλοντας ἐπιεικής. Ὅτε, μετὰ τὸν θάνατον Ἀλεξάνδρου τοῦ Α', ἔμελλεν ὁ Νικόλαος νὰ ἀναγορευθῇ Αὐτοκράτωρ παραιτηθέντος τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του, οἱ συνωμόται τοῦ βορρᾶ, ἐν οἷς καί τινες ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων οἰκογενειῶν αὐτῆς τῆς πρωτευούσης, ἀπεφάσισαν νὰ κρημνίσωσι τὸν βασιλεύοντα οἶκον, καὶ οὕτω τὴν ἰδίαν τῆς ἀναγορεύσεώς του ἡμέραν ἤναψαν πανταχοῦ τὴν φοβερὰν τῆς ἐπαναστάσεως φλόγα. Μαθὼν τοῦτο ὁ λεοντόθυμος αὐτοκράτωρ, μόνος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πιστῶν του ταγμάτων ὁρμᾷ πρὸς τὴν πλατεῖαν ὅπου συνήχθησαν οἱ ἐπαναστᾶται, διασκορπίζει αὐτοὺς μετὰ πολύωρον μάχην μὲ κίνδυνον τῆς πολυτίμου ζωῆς του, καὶ νικητὴς ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἴδια ἐν μέσῳ τῶν γενικῶν ἐπευφημιῶν τοῦ λαοῦ. Συστήσας δὲ ἀκολούθως δικαστήρια καὶ αὐστηρὰν διατάξας ἀνάκρισιν, ἀνεκάλυψε τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς σοβαρᾶς ἐκείνης στάσεως, καὶ χαρίσας αὐτοῖς τὴν ζωὴν, ἠρκέσθη νὰ τοὺς τιμωρήσῃ μόνον διὰ τῆς εἰς Σιβηρίαν ἐξορίας. Ἀρκετὸν μετὰ τὸ συμβὰν τοῦτο χρόνον, ἐνῷ διήρχετο ἡμέραν τινὰ διά τινος τῶν πόλεων τῆς ἀχανεστάτης ἐπικρατείας του, παρατηρεῖ νεανίσκον τινὰ ἱστάμενον εἰς μίαν τῆς ὁδοῦ γωνίαν καὶ ἀναλυόμενον εἰς δάκρυα. Πλησιάζει πρὸς αὐτὸν, ἐπισύρει ἐκ προοιμίων τὴν εὔνοιαν τοῦ νέου, ὅστις, χωρὶς νὰ τὸν γνωρίσῃ, βλέπων ξένον ἄνθρωπον ἐνδιαφερόμενον ζωηρότατα εἰς τὰς θλίψεις του, ἀρχίζει νὰ τῷ ἐκθέτῃ τὴν δυστυχίαν τῆς οἰκογενείας του, ἐνοχοποιηθείσης εἰς τὰ ἐπὶ τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Αὐτοκράτορος συμβάντα καὶ ἀποσταλείσης εἰς ἐξορίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ συγκίνησίς του δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ ὁμιλῇ ἐλευθέρως, ἀλλ' ἐπνίγετο ὑπὸ λυγμῶν καὶ τὰ δάκρυα ἔῤῥεον ποταμηδὸν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του, ὁ Νικόλαος, ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου του τὸ ἴδιόν του μανδήλιον, προσέφερεν αὐτὸ εἰς τὸν νέον. Ὅτε δὲ οὗτος ἠθέλησε νὰ τοῦ τὸ ἐπιστρέψῃ ἀφοῦ ἐσπόγγισε τοὺς ὀφθαλμούς του, ὁ μεγάθυμος ἄναξ τὸ ἀπεποιήθη λέγων: «Κράτησέ το, νέε μου φίλε, καὶ ἐνθυμοῦ ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ σου ἐσπόγγισε τὰ δάκρυά σου!» Καὶ τὸν βασιλικὸν τοῦτον λόγον δὲν ἤργησεν ἀμέσως νὰ παρακολουθήσῃ ἡ ἐκτέλεσις καὶ ἡ χάρις.

ΠΟΛΥΣΥΛΛΑΒΟΙ ΛΕΞΕΙΣ. — Μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἀσιατικῶν ἐθνῶν οἱ Κινέζοι ἰδίως χαρακτηρίζονται ὡς ὀλιγόλογοι, διὸ καὶ ἡ γλῶσσά των σύγκειται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ μονοσυλλάβων λέξεων. Εἰς τὰ λοιπὰ ἄγρια καὶ ἀπολίτευτα ἔθνη παρατηροῦμεν παράδοξόν τινα ἀπεραντολογίαν, καὶ ὑπερβολῇ πολυσυλλάβους συνθέσεις λέξεων. Οὕτως οἱ Ἰαμαῖοι, κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν, ἔχουσι τόσῳ πολυσυλλάβους λέξεις, ὥστε ἀναγκάζονται ὁμιλοῦντες νὰ συντέμνωσι τὸ ἥμισυ αὐτῶν· ὁ ἀριθμὸς τρία εἰς τὴν γλῶσσάν των λέγεται παεταῤῥαροριγκουροάκ. Εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀλγογκίνων, κατὰ τὴν βόρειον Ἀμερικὴν, αἱ συλλαβαὶ αὐξάνουσιν ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ· οὕτω πρ. χρ. ὁ ἀριθμὸς δέκα λέγεται μιτασουαχινινγκουτουασού, ὁ δὲ ἀριθμὸς τριάκοντα κατ' ἀποκοπὴν νισουεμιτανααχινιγκουτουασού. Εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν Γαλλία λέγεται Μιλτιγκουχιουεκενδολακιάγκ (κατὰ λέξιν, Γάλλων πόλις). Εἰς τὴν Μεξικανικὴν γλῶσσαν τὸ φίλημα λέγεται τετεννα-μικιλίτσλι, ὁ δὲ οἶνος παρὰ τοῖς Εἰρωκουσίοις λέγεται ὀνεχαραδεσεχοεγκτσεραγερίκ.

Ἡ αὐτὴ πολυλογία παρατηρεῖται ἐπίσης καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τῶν ἀτόμων ὀνόματα. Ἀρχηγός τις τῆς νήσου Ταΐτὶ ὠνομάζετο Δεμστριγρφουομλδάμφρ, ὅπερ ἀπορίας ἄξιον πῶς ἐπροφέρετο, διότι Εὐρωπαϊκὴ γλῶσσα εἶνε ἀδύνατον νὰ συσσωρεύσῃ τόσην ἀλλεπαλληλίαν συμφώνων.

Ἰνδός τις συγγραφεὺς καλεῖται Μαϊκαμιτσικιακιὰμ (μαῦρος κόραξ), καὶ σύγγραμμά τι Ἰνδικὸν φέρει τὸν τίτλον Ἰττιχασσασαμουσάγια. Εἰς τὸ ἀρχιπέλαγος τῆς Σανδβίχης βασιλεύς τις τῆς νήσου Ἀβιὺ καλεῖται Πουραχουαουκαϊκάϊα, βασίλισσα δέ τις, Καϊκιρανιριοπούνα. Ἀνεγινώσκετο τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1839 εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας ὅτι ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς τῆς Ὁλλανδίας ὠνόμασεν Ἱππότην τοῦ τάγματος τοῦ Νεερλανδικοῦ λέοντος τὸν Σουλτάνον τῆς Τσοζοκάρτης εἰς τὴν νῆσον Ἰάβαν, ὅστις ἐκαλεῖτο Χαμανκοεβοεουονοσενοπαϊτιγκαλμκογκαβκουραχμανσαϋδινπανοταγκομοὸδ, πέμπτος τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. Ἀμφιβάλλομεν ἂν ἡ παρ' Ἀριστοφάνει ἀπαντωμένη μοναδικὴ πολυσύνθετος λέξις ἔχῃ περισσοτέρας συλλαβὰς ταύτης.

ΒΡΑΧΥΛΟΓΙΑ. — Χαρίλλος, ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ἐρωτηθεὶς διατί ὁ Λυκοῦργος ἔθεσε τόσον ὀλίγους νόμους, ἀπεκρίθη: « Εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες μεταχειρίζονται ὀλιγολογίαν, δὲν εἶνε ἀνάγκη πολλῶν νόμων. » Καὶ τῳόντι πῶς νὰ μὴ θαυμάσῃ τις τὴν βραχυλογίαν τῆς ἀρχαίας Σπαρτιατικῆς πολιτείας, ἥτις ἀπηθανατίσθη διὰ τῆς φράσεως Λακωνικῶς ὁμιλεῖν! Ἰδοὺ ἀξιοθαύμαστον παράδειγμα τῆς Σπαρτιατικῆς ὀλιγολογίας:

Ἀποτυχούσης τῆς εἰς Σικελίαν ἐκστρατείας τῶν Ἀθηναίων, καὶ καταστραφέντος ἰδίως τοῦ τάγματος, ὅπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν πρὸς βοήθειαν τῶν συμμάχων των ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μίνδαρον, ὅστις καὶ αὐτὸς ἐθανατώθη ἐν τῇ μάχῃ, ὁ ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀκρωτηριασθέντος τάγματος ἔγραφε πρὸς τὴν Κυβέρνησίν του, κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην περίστασιν, τὴν ἑξῆς μόνην σχεδὸν ἡμῖν διασωθεῖσαν λακωνικωτάτην ἐπιστολήν: «Ἐῤῥει τὰ καλά. Μίνδαρος ἀπεσούα. Πεινῶντι τῶνδρες. Ἀποῤῥέομες. Τί χρὴ δρᾶν; »

Ὁ δὲ Λύσανδρος, μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, λαβὼν τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὰς νῆας, μετ' αὐλῶν καὶ παιάνων ἀνέπλευσεν εἰς Λάμψακον, ἔνθεν ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς Ἐφόρους ἐν Σπάρτῃ τὴν νίκην του διὰ τῆς ἑξῆς λακωνικωτάτης ἐπιστολῆς: «Ἐαλώκαντι ταὶ Ἀθᾶναι.»

Τοιαῦται ὀλιγόλογοι ἀγγελίαι μόνον διὰ τοῦ τηλεγράφου ἀναγγέλλονται σήμερον, ἐποχὴν ἀφορήτου πολυλογίας.

Ἀξιομνημόνευται εἰσὶ καὶ αἱ δύο ἀπαντήσεις τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς δύο ἐπιστολὰς τοῦ βασιλέως Φιλίππου. Ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ του ὁ Φίλιππος ἐζήτει διὰ μακρῶν παρὰ τῶν Ἐφόρων τὴν ἄδειαν νὰ ἔλθῃ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πόλιν των· ἐν μέγα ΟΥ ἦτο ὅλη ἡ ἀπάντησις τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἐννοησάντων τὴν δολιότητα τῆς αἰτήσεως τοῦ Φιλίππου. Εἰς τὴν δευτέραν οὗτος, παρωργισμένος ὢν διὰ τὴν ἄρνησιν τῶν Λακεδαιμονίων, ἠπείλει αὐτοὺς ὅτι ἐὰν κυριεύσῃ τὴν πόλιν των θὰ τοὺς τιμωρήσῃ κτλ. « Αἴκα! » (ἐὰν) ὑπῆρξε καὶ πάλιν ὅλη ἡ ἀπάντησις τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τὰς μακρὰς ἀπειλὰς τοῦ βασιλέως· δηλαδὴ, ἐὰν ἠμπορέσῃς νὰ κυριεύσῃς τὴν Σπάρτην, τότε ἐκτέλεσον ὅσα ἀπειλεῖς.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ. — Ὅσον ὁ Δαρεῖος ἐπροχώρει εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Σκυθίας, τόσον ηὔξανεν ἡ σιτοδεία τοῦ στρατεύματός του. Ὅτε δὲ κατήντησεν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην, ἦλθε πρὸς αὐτὸν μηνυτὴς ἀπό τινα Σκύθην ἡγεμόνα, φέρων ὡς φιλοδώρημα ἓν πτηνὸν, ἕνα ποντικὸν, ἕνα βάτραχον καὶ πέντε τόξα. Ὁ βασιλεὺς, περίεργος νὰ μάθῃ τὸ σημαινόμενον τοῦ παραδόξου τούτου χαρίσματος, ἠρώτησε τὸν ἀπεσταλμένον, ἀλλ' αὐτὸς ἀπήντησεν ὅτι εἶχε λάβει διαταγὴν νὰ τὰ παραδώσῃ μόνον χωρὶς τίποτε νὰ εἴπῃ περισσότερον, καὶ ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ εὕρῃ τὴν ἔννοιαν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Δαρεῖος ἐνόμισεν ὅτι οἱ Σκύθαι ἔστεργον νὰ τῷ παραδώσωσι τὴν ξηρὰν καὶ τὰ ὕδατα, ἐξεικονιζόμενα διὰ τοῦ ποντικοῦ καὶ τοῦ βατράχου, ὡς καὶ τὸ ἱππικὸν αὐτῶν, τοῦ ὁποίου ἡ ταχύτης παριστάνετο διὰ τοῦ πτηνοῦ, καὶ συγχρόνως ἑαυτοὺς μὲ τὰ ὅπλα των παριστανόμενα διὰ τῶν τόξων. Ἀλλ' ὁ Γωβρύας ἐξήγησε τὸ αἴνιγμα κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: «Μάθετε, εἶπε πρὸς τοὺς Πέρσας, ὅτι ἂν δὲν πετάξετε ὡς τὰ πτηνὰ, ἂν δὲν κρυφθῆτε εἰς τὴν γῆν ὡς ποντικοὶ, καὶ ἂν δὲν κολυμβήσετε ὡς οἱ βάτραχοι, δὲν θέλετε ἠμπορέσει νὰ ἀποφύγετε τὰ τόξα τῶν Σκυθῶν. »

ΠΟΙΗΣΕΙΣ.

ΦΑΙΔΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΡΑΙΑ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδ. ΜΑ'.)

Β'.

Εἰς Ῥώμην.

Ἐντὸς αἰθούσης περιχρύσου
ὑπὸ κιόνων τεμνομένης,
ἐπὶ καθέδρας εἰργασμένης
καὶ κοσμουμένης ὑπὸ βύσσου,

ἀνὴρ μεσαίας ἡλικίας
ἐπιστολὴν ἀναγινώσκει,
καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς βιβρώσκει
τίς οἶδε ποίας ἀγγελίας.

Βραχὺς τὸ σῶμα, ἀετῶδες
ἔχει τὸ βλέμμα· αἱ ὀφρῦς του
εἰσὶ πυκναὶ, κυρτὴ ἡ ῥὶς του,
τὸ μέτωπόν του νεφελῶδες.

Ἀπὸ τῶν τοίχων ἠρτημένα
κρέμανται ὅπλα καὶ πανοπλίαι,
ἐν μέσῳ δὲ πολλαὶ λυχνίαι
χέουσι φῶτα ἡνωμένα.

Εἰς δὲ τὸ βάθος τῆς αἰθούσης,
συνομιλοῦντες σιγαλέως,
νεᾶτις κάθηται καὶ νέος,
μορφῆς ἀμφότεροι ἀνθούσης.

Ἑλικοβλέφαρος ἐκείνη,
μελανοβόστρυχος ὁ ἄλλος·
ἡ μὲν γλυκύτης, ὁ δὲ κάλλος·
ὁ μὲν ἀστὴρ, ἡ δὲ σελήνη.

« Ἐράρδε! λέγει ἡ νεᾶνις,
« σοὶ εἶπον ψεῦδος. — Λόγοι φίλου,
εἶπεν ὁ νέος, « ἀντιζήλου. »
Ἡ νέα εἶπεν « Ἀμαρτάνεις. »

— « Καὶ ἡ συνέντευξις; — Ἀστεῖον!
εἶπε καγχάζουσα ἡ νέα.
« Πῶς σοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα
« προδοσιῶν μου παρομοίων;

— « Σοὶ λέγω ἔχω τὰς ἐνδείξεις.
— « Πῶς; πῶς; — Ἀλλ' ἄκουσον. Εἰπέ μου...
— « Πλὴν προσοχή, ἀγαπητέ μου,
« μήπως οὐδὲν μοὶ ἀποδείξῃς.

— « Ἰδοὺ ὀλίγα καὶ ἐννόει!
« Ἐκ τῶν πολλῶν θὰ σ' ἐνθυμήσω
« ἓν μόνον. — Ποῖον; — Χθὲς δὲν ἦσο
« ἐκτὸς τοῦ οἴκου, Θελξινόη;

— « Ὦ! ναί! — Ποῦ ἦσο; — Εἰς τὸν κῆπον.
— « Καὶ ἦσο μόνη; — Ἤμην μόνη.
— « Μόνη! — Ναί, λέγω. — Μὴ λησμόνει!
— « Πλὴν ἤμην μόνη, σοὶ τὸ εἶπον.

— « Δὲν σὲ συνώδευεν ὁ Φίλων,
« μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Κλεισθένης;
— « Πλὴν χθὲς, Ἐράρδε, δὲν ἠσθένεις;
— « Ἠσθένουν ναί, πλὴν εἶχον φίλον.

— « Κατάσκοπόν μου; — Αἴ! περίπου.
— « Καὶ ἤκουσε; — Θερμὰς ἐκφράσεις.
— « Ἄφες αὐτάς σου τὰς προφάσεις!
« δὲν ἠτό τις ἐντὸς τοῦ κήπου.

— « Πλὴν . . . — « Θελξινόη μου, ποῦ εἶσαι; »
ὁ τῆς μεσαίας ἡλικίας
εἶπεν ἀνὴρ μετὰ γλυκείας
φωνῆς. — « Παροῦσα. — Ἐνθυμεῖσαι

« ὅτι πολλάκις τὸν ἀρχαῖον
« συστρατιώτην μου Νίκίαν
« ἀνέφερα, καὶ τὴν οἰκίαν
« τὴν πατρικήν του; — Ναί. — Τὸν νέον

« υἱόν του πέμπει νὰ σπουδάσῃ
« ἐδῶ εἰς Ῥώμην ζωγραφίαν.
« Τὴν Ἑλληνίδα παραλίαν
« καὶ τὰ πατρῷά του τὰ δάση

« ἀφήσας, πλέει ἴσως ἤδη
« πρὸς τὴν ὡραίαν Ἰταλίαν,
« καὶ μετ' ὀλίγον τὴν ξενίαν
« ὑπὸ τὴν στέγην μας θὰ ἴδῃ.

— « Χαίρω! ἀντεῖπεν ἡ νεᾶνις.
— « Τί; ψιθυρίζει ὁ Ἐράρδος·
« ζωγράφος ἔρχεται, ἡ Βάρδος;
« Τοὺς ἐραστὰς δὲν θὰ προφθάνεις!

— « Νὰ μοῦ κοπῇ αὐτὴ ἡ γλῶσσα
« πρὸς καλλιτέχνην ἂν λαλήσω,
« πρὸς ποιητὴν ἂν ὁμιλήσω! »
ἀντεψιθύρισε γελῶσα.

Καὶ « πάτερ! » λέγει ὑψιφώνως,
« ὁ νέος οὗτος πῶς καλεῖται;
— « Φαίδων . . . Πλὴν, φίλε, συγχωρεῖτε!
(στραφεὶς ἐξαίφνης λέγει·) μόνος

« λοιπὸν δὲν ἤμην! ἐδῶ εἶσθε,
« Ἐράρδε; — Πρὸ μικροῦ. — Συγγνώμην!
— « Συγγνώμην! (ψηλαφῶν τὴν κόμην,
εἶπεν ὁ νέος·) μὴ λυπῆσθε.

— « Εἶσθ' εὐγενής. — Καθὸ Ῥωμαῖος.
— « Ἐγωϊσμός! (ἡ κόρη κράζει).
« Ἰδὲ, ἰδέ τον πῶς κομπάζει!
— « Κομπάζω ναί, ἀλλὰ δικαίως. »

Καὶ μετ' ὀλίγον ὁ μὲν νέος
ἐκ τῆς οἰκίας ἀνεχώρει,
ἀπεμονώθη δὲ ἡ κόρη
καὶ ὁ πατήρ της νυσταλέος.

Ὁ ταξειδιώτης.

« Ἀκταὶ πατρῷαι, χαίρετε!
« Ὦ γῆ τῆς γεννετῆς μου,
« καὶ σεῖς, ὦ δάση εὔσκια,
« κοιλάδες προσφιλεῖς μου!
« Ἐλάται προαιώνιοι,
« τὴν κεφαλήν σας ὅσαι
« ὑπερηφάνως αἴρετε,
« ἀκρώρειαι γελῶσαι,
« χαίρετε!

« Χαρᾶς ἡμέραι, χαίρετε!
« εἰς τὴν θολήν μου φρένα
« τὰ πάντα μαῦρα φαίνονται,
« τὰ πάντα τεθλιμμένα.
« Ἀγροὶ πατρῷοι, χάνεσθε
« ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου,
« ἀλλ' ἐρωμένος φέρεται
« κατόπιν σας ὁ νοῦς μου.
« Χαίρετε!

« Καὶ σὺ, Ῥαχὴλ, ἡ κλαίουσα,
« σὺ, φίλη τῆς ψυχῆς μου,
« σὺ, τῆς χαρᾶς μου ἴνδαλμα,
« εἰκὼν τῆς προσευχῆς μου!
« Ματαίως εἰς τὰ ἴχνη μου
« θὰ τρέχῃς τεθλιμμένη,
« καὶ πῦρ ἐρώτων πνέουσα·
« θὰ φεύγῃς, ἐρωμένη,
κλαίουσα!

« Μακράν σου τώρα φέρεται
« τὸ σκάφος, ὦ πατρίς μου,
« καὶ νὺξ σὲ κρύπτει μέλαινα,
« ὦ χώρα προσφιλής μου!
« Ἀφρίζουσι τὰ κύματα,
« βοᾷ πνοὴ ὀργίλη,
« τὸ σκάφος τρίζον δέρεται,
« πατρὶς καὶ σὺ, ὦ φίλη,
« χαίρετε! »

Αὐτὰ ὁ Φαίδων εἰς τὴν πρῴραν
τοῦ σκάφους ἔλεγε δακρύων,
ἀπεχαιρέτα δὲ τὴν χώραν
τῶν εὐτυχῶν του γενεθλίων.

Καὶ τὴν καλλίκομον Ἀστραίαν
τὴν ποθητήν του ἐρωμένην,
ἀπεχαιρέτα, τεθλιμμένην
τὴν φρέναν ἔχων τὴν ἀκμαίαν.

Αἴφνης τὸ ἅρμα τὸ ἀτμῶδες
τῆς μελανῆς νυκτὸς προβαίνει·
σιωπηλὸς ὁ Φαίδων μένει,
βοᾷ τὸ πέλαγος ἀφρῶδες.

Ἤδη ἐχάθη ἡ πατρία
ἀκτὴ, αἱ φίλαι του κοιλάδες,
ἡ πάτριός του παραλία
καὶ αἱ πατρῷαι πεδιάδες.

Φῶς ἱλαρὸν τῶν τεθλιμμένων,
ἐπάνωθέν του τοῦ Ἑσπέρου
τὸ ἄστρον ἔλαμπε, προβαῖνον
ἐν μέσῳ δρόμου διαστέρου.

Ἀπεκοιμήθη· τῶν ἐρώτων
χορεῖαι ἦλθον, τῶν ὀνείρων
νὰ τῷ δωρήσωσι τὸ μοῦρον
καὶ τὸ μειδίαμα τὸ πρῶτον.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΜΕΛΕΤΗ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΘΛΙΩΝ ΤΟΥ ΒΙΚΤΟΡΟΣ ΟΥΓΟΥ.

Ὑπὸ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΟΥ.

Α'.

Ὑπάρχουσι δύω κόσμοι ἀντίθετοι: Ὁ ὑλικὸς κόσμος, καὶ ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν, ἤτοι τοῦ πνεύματος.

Ὁ Θεὸς ἔθηκε νόμους ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ὕλης, καὶ ἡ ὕλη ἀπαρεγκλίτως ἐβάδισε καὶ βαδίσει ἐντὸς τῆς ὁδοῦ τῶν νόμων τούτων.

Ἔθηκεν ὁ Θεὸς νόμους καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ἰδεῶν, τῷ πνευματικῷ.

Εἶπε τῇ ὕλῃ «κινήθητι!» καὶ ἐκινήθη. Τῷ πνεύματι εἶπε «κινήθητι!» καὶ κινηθήσεται εἰς αἰῶνα.

Συνήνωσε τὸ θετικὸν καὶ τὸ ἀρνητικὸν, καὶ ὁ σπινθὴρ ἀνέλαμψεν.

Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος:

Ὕλη, κινουμένη ὑπὸ κινοῦντος πνεύματος. Συνένωσις τῶν δύο ὑψηλοτέρων ἐμπνεύσεων τοῦ Θεοῦ: τοῦ κόσμου τῆς ὕλης, καὶ τοῦ κόσμου τοῦ πνεύματος.

Εἶπε τῇ ὕλῃ «κινοῦ ἵνα φθαρῇς!» τῷ πνεύματι εἶπε «κινοῦ ἵνα ζήσῃς!» Τῇ δὲ ἐκφάνσει ἀμφοτέρων, τῷ ἀνθρώπῳ, εἶπε «κινούμενοι ἐξαγιάσθητε! σὺ μὲν, ὕλη, ὡς ἱερὸν φορεῖον τῆς ὑψίστης μου τῶν ἰδεῶν, τῆς ζωῆς· σὺ δὲ, ψυχὴ, ὡς τοῦ πηλοῦ ἡ πλάστρια! Ἀγαπώμενοι μισήθητε ἐν τῷ «θάνατος καὶ ζωὴ,» μισούμενοι, ἀγαπᾶσθε ἐν τῷ «Ἐγώ·» ἀλλὰ βαδίσατε.

Ποῦ; — Ἡ μὲν τῆς ὕλης πυξὶς πρὸς τὸν πόλον σιωπηλῶς, λέγει· τὸ ἀκρότατον τῆς ὕλης σημεῖον· ἡ δὲ τοῦ πνεύματος πυξὶς, ἡ νοερὰ ἀκτὶς, πρὸς τὸν ὑπέρτατον νοερὸν πόλον· τὸν Θεὸν, τὴν τελειότητα.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐβάδισε κατὰ τὸν ὑπέρτατον νόμον· ἐν δὲ τῇ κινήσει αὐτοῦ τὴν σχέσιν εἴδομεν τῶν ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν νόμων.

Εἰς τὸν οὐρανὸν νέφη; ἄραζόφος· ἡ φύσις συλλογίζεται.

Εἰς τὸ πνεῦμα μελαγχολία καὶ δυσθυμία; τὸ πνεῦμα συλλογίζεται. Διατί;

Ὑπάρχει κάτωθεν τῶν νεφῶν γῆ ξηρανθεῖσα.

Κάτωθεν τοῦ πνεύματος ὑπάρχει ξηρασία ἰδέας.

Τὰ νέφη σύρονται πρὸς ἄλληλα.

Αἱ ἰδέαι προσεγγίζονται.

Τὰ μὲν τῶν νεφῶν ἔχουσι τὸν θετικὸν, τὰ δὲ τὸν ἀρνητικὸν ἠλεκτρισμόν.

Τὰ μὲν τῶν πνευμάτων κατέχονται ὑπὸ ἰδεῶν φασκουσῶν, τὰ δὲ ὑπὸ μὴ τοιούτων.

Εἷς βρόμος· τὰ νέφη, ἤτοι οἱ ἠλεκτρισμοὶ, συνεκρούσθησαν.

Μία βοή· τὰ πνεύματα μάχονται.

Εἷς σπινθήρ· ἐκ τῶν νεφῶν ὁ κεραυνός.

Εἷς σπινθήρ· ἐκ τῶν ἀντιπαλαιουσῶν ἰδεῶν τὸ φῶς, — ἡ ἀλήθεια.

Καὶ μετὰ τὸν κεραυνὸν, βροχὴ γόνιμος.

Καὶ μετὰ τὴν ἀλήθειαν, ὑετὸς ἰδεῶν.

Ἡ γῆ ἔλαβε τὸν σπόρον· ἀνθήσει.

Τὸ πνεῦμα ἐκτήσατο τὴν ἀλήθειαν· λάμψει.

Καὶ τὴν ἐπαύριον γαλήνη.

Καὶ τὴν ἐπαύριον τελειότης.

Β'.

Πάντες, οἱ μὴ παραδεχόμενοι τὰ ἀνωτέρω, ἂς μὴ λάβωσι τὸν κόπον ν' ἀναγνώσωσι τοὺς Ἀθλίους τοῦ Οὔγου. Οἱ βλέποντες τὸν χοῦν καὶ ἀδυνατοῦντες νὰ τρέψωσι τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ἥλιον, μακρὰν τῶν Ἀθλίων!

Ὁ γράψας τοὺς Ἀθλίους ἠτένιζε τὸν ἥλιον. Ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἱσταμένου μέχρι τοῦ ἐδάφους μία ὀργυιά· ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀτενίζοντος τὰ ὕψη μέχρι τοῦ ἡλίου δισεκατομμύρια δισεκατομμυρίων ὀργυιῶν. Ἐπειδὴ οἱ ὑλισταὶ ὑλικῶς θὰ προσβλέψωσι τὸν ἥλιον, ἡ ὕλη αὐτῶν ἑκατοστυίας τινὰς ὀργυιῶν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς των θὰ ἐξαλειφθῇ ἐκτεινομένη. Ἀλλ' οἱ προσβλέποντες τὸν ἥλιον διὰ τοῦ ἀύλου φθάνουσι μέχρι τῶν ὑποποδίων τοῦ ἀπειροτελείου οἱ αὐτοὶ πάντοτε.

Τοῦ πνεύματος, σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν ὕλην, ἡ ἐλαστικότης ἄπειρος. Ὁ γράψας τοὺς Ἀθλίους ἤναπτε φλόγα· ἐντὸς τῆς φλογὸς ἡ ὕλη φθείρεται, τὸ πνεῦμα ἀγνίζεται. Τὸ ἐν τῷ κόσμῳ πνεῦμα ἂς ἀναγνώσῃ τὴν φλόγα, ἂς περιστοιχισθῇ ὑπ' αὐτῆς· δι' αὐτὸ θὰ ἦνε δροσερά. Ἀλλ' ἡ ὕλη; ὁ Μαμωνᾶς;... ὁ... ὁ ...; μακράν! μακράν!... ἐκτὸς μόνον ἂν ἀπεφάσισε νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν φλόγα τὴν ὕλην, νὰ παραδοθῇ τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ ἀνακαινισμοῦ, νὰ ἀνακαινισθῇ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ φωτός.

Γ'.

Τί ζητεῖ τὸ βιβλίον τοῦ Βίκτορος Οὔγου;
Ἰδοὺ τί ζητεῖ.

Ὑπάρχει εἷς αἰὼν, ὁ ΙΘ', παλαιῶν πρὸς ἅπασαν τὴν σειρὰν τῶν παρελθόντων αἰώνων. Τὸ παρελθὸν ἐστὶν ἀρνητικὸν, ἤτοι ὀπισθοδρόμησις· τὸ παρὸν εἶνε θετικὸν, ἤτοι πρόοδος.

Ὑπάρχουσιν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων κληρονόμων τῶν ἰδεῶν τοῦ παρελθόντος, τῆς ὀπισθοδρομήσεως· χιλιάδες τινὲς ἀνθρώπων ἀσπαστῶν τοῦ μέλλοντος, τῆς προόδου· καὶ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων καραδοκούντων. Ἡ ὀπισθοδρόμησις καὶ ἡ πρόοδος εἰσὶ δύω νέφη σκιάζοντα τοὺς καραδοκοῦντας, τὴν γῆν. Ἡ γῆ εἶνε ξηρά. Οἱ καραδοκοῦντες διψῶσι φῶς, ἀλήθειαν. Τὰ νέφη προσηγγίσθησαν, καὶ μία ἀστραπὴ φῶς ἀπέστειλε τοῖς ἐν σκοτίᾳ πορευομένοις· ἀνήγγειλε τὸν ἐγγίζοντα κεραυνόν. Τὸ βιβλίον τοῦ Οὔγου εἶνε ἡ ἀστραπὴ τῆς ἐγγιζούσης κρίσεως. Ἄρα τὸ βιβλίον τοῦ Οὔγου οὐδὲν ἄλλο ζητεῖ, ἢ νὰ ἀγγείλῃ τοῖς ἐν σκότει τὸν κεραυνὸν, ἤτοι τὴν ἐγγίζουσαν νίκην τῆς ἀληθείας, ἥτις ἐστὶ τὸ φῶς. Ἡ γῆ θὰ βραχῇ, καὶ καρποὶ θαλεροὶ ὑπὸ γλυκὺν ἥλιον, τὸν νοερὸν ἥλιον, θὰ βλαστήσωσι — τὰ ἄνθη τῆς ἰδέας.

Δ'.

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπάρχουσιν ἄτομα. Τὰ ἄτομα συνενούμενα ἀπαρτίζουσιν οἰκογενείας. Αἱ οἰκογένειαι, ἔθνη· τὰ ἔθνη, κοινωνίας· αἱ κοινωνίαι, τὴν ἀνθρωπότητα. Τεθέντος ὡς προορισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ σημείου τῆς προόδου, ἀνάγκη νὰ χαραχθῇ ὁδὸς πρὸς αὐτήν. — Ποία αὕτη; — Ἡ ἀνάπτυξις, τὸ «γνῶθι σαυτόν!» — Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ θὰ χαραχθῇ ἡ ὁδός; — Διὰ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἀτόμου, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀρχικὴ μονὰς τῆς ἀνθρωπότητος. Ὑπάρχει ἀριθμὸς ἓν καὶ ὑπάρχει ἀριθμὸς χίλια· τὸ ἓν δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ τοῦ χίλια, ἀλλὰ τὸ χίλια ἄνευ τῆς μονάδος

ὑπάρχει; Διὰ νὰ ὑπάρξῃ λοιπὸν φωτεινὴ κοινωνία, ἀνάγκη νὰ ὑπάρξῃ φωτεινὸν ἄτομον. Φωτιζομένου τοῦ ἑνὸς, τὸ σκοτεινὸν θαυμάζει τὸ φωτεινόν· ὁ θαυμασμὸς ἐστὶν ἔφεσις, αὔριον τὸ σκοτεινὸν γίνεται φωτεινόν.—Χιλιάδες ὅμως ἐτῶν παρῆλθον καὶ τὰ φωτεινὰ ἄτομα ἦσαν ὀλίγα. —Ναί.—Ἀλλὰ πόθεν τοῦτο; ἔγεινεν ἆρα παράβασίς τις τῶν αἰωνίων νόμων;—Οὐχί.—Ἀλλὰ τί;—Ἀκούσατε.

Τὸ ὕδωρ ῥέει ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, καὶ ὁ ἄνθρωπος τρέχει ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω. Τὸ ὕδωρ σημεῖον ἔχει τὴν θάλασσαν, ὁ ἄνθρωπος· τὸν ὠκεανὸν τῆς ζωῆς καὶ τῆς προόδου.

Ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ ῥεύματος ὑψώθη βράχος, ἢ ἐνώπιον τοῦ ἀνθρωπίνου ῥεύματος εἰς προσωποποιημένος βράχος, ἡ βία.

Τὸ ὕδωρ πρέπει νὰ βαδίσῃ· μὴ δυνάμενον ἐμπρὸς, στρέφει πρὸς τὰ ὄπισθεν· κλονίζον ὅμως τὸν βράχον, καὶ ζητεῖ κάθοδον. Οὐδὲν ἄλλο χάνει, ἢ χρόνον· θὰ φθάσῃ τὴν θάλασσαν.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ βαδίσῃ· ὑπὸ τῆς προσπεποιημένης ἐμποδιζόμενος βίας, στρέφεται καὶ βαδίζων τείνει πρὸς τὸν προορισμόν του, κλονῶν τὴν βίαν ἀπαύστως καὶ οὐδὲν ἄλλο χάνων ἢ καιρόν.

Τὰ θεμέλια τοῦ βράχου θὰ ὑποσκαφθῶσι· καὶ αἱ ῥίζαι τῆς βίας θὰ φθαρῶσιν ὑπὸ τὸ ῥέον ὕδωρ καὶ τοὺς πόδας τοῦ βαδίζοντος ἀνθρώπου.

Ἰδοὺ ἡ αἰτία τοῦ εὐαρίθμου τῶν φωτεινῶν· — ἡ βία.

Τῆς βίας αἱ ῥίζαι δανείζονται δύναμιν ἐκ τοῦ βάθους. Ἡ βία εἶνε τέκνον τοῦ σκότους. Σκοτεινὴ οὖσα, μισεῖ τὸ φῶς, ἀποστρέφεται τοὺς φωτεινοὺς, δίδει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ βεβιασμένον προσωπεῖον τοῦ Ἄραβος· ἀναγκάζει αὐτὴν νὰ μισῇ τοὺς λευκοὺς, τοὺς φωτεινούς· πλάττει νόμους, γράφει αὐτοὺς μελανοῖς γράμμασιν, ἀλλὰ, ῥίπτουσα δέλεαρ, τοὺς ἐπιχρυσόνει. Αἱ ψυχαὶ εἰς τὸν φωσφορίζοντα χρυσὸν ζητοῦν νὰ πίωσιν ἀκτῖνα· λείχουσι διὰ τῆς γλώσσης· τὸ ἐπιχρύσωμα φεύγει, καὶ αἱ ψυχαὶ ἀμέριμνοι ἀμαυροῦνται ὑπὸ τῶν αἴφνης παρουσιαζομένων μελανῶν χαρακτήρων.

Ὑπάρχουσιν ἄτομα φύσει ἀκτινοβολοῦντα ἐν ταῖς σκοτειναῖς αὐτῶν μόναις· ἄνωθεν αὐτῶν ἡ βία ῥίπτει μέλανα πέπλον. Οἱ σκοτεινοὶ ἐρωτῶσι διατί; ἀποκρίνεται ἡ βία, διότι ἔσφαλον λάμποντα. Ἡ ἀρετὴ πεινᾷ, ζητεῖ ἄρτον· ὁ ἄρτος δὲν τῇ δίδεται. Ὁ ῥόμαχος ζητεῖ ἐκ νέου· ἡ ἀρετὴ λαμβάνει τὸν προστυχόντα ἄρτον. Ἡ βία κραυγάζει: «τὸ φῶς ἔκλεψε! καταδικασθήτω τὸ φῶς!» Καὶ ὁ μέλας πέπλος ῥίπτεται ἐπ' αὐτοῦ.—Ἰδοὺ τὰ ἐφήμερα ἐμπόδια τῶν φωτεινῶν.

Ἀλλ' ἄνωθεν τῆς βίας ὑπάρχει ὁ ἥλιος. Ἡ βία τὸν ὑποφέρει, ἀδυνατοῦσα νὰ τὸν σβέσῃ, οἱ δὲ φωτεινοὶ ἐγκαρδιοῦνται ἀτενίζοντες πρὸς τὸ ἄστρον αὐτὸ, τὸ κραυγάζον τὴν μέλλουσαν νίκην των. Καὶ οἱ λησμονήσαντες ἑαυτοὺς, κατὰ τὴν ἀνατολὴν αὐτοῦ συνέρχονται, μετανοοῦσι. Καὶ... τὸ φῶς ἀπαύστως βαδίζει.

Ε'.

Ἐν τῇ φύσει ὑπάρχουσι σώματα θερμαγωγά.

Ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπάρχουσιν ἄτομα φωταγωγά.

Ἐν τεμάχιον σιδήρου ἐντὸς καμίνου καιούσης πυρακτοῦται, φλέγεται, φωσφορίζει.

Ἓν ἄτομον ἐντὸς τῆς φλογώδους τῆς ἀληθείας καμίνου ἀνάπτει, φωσφορίζει, λάμπει.

Ἀλλὰ σῶμα θερμαγωγὸν σημαίνει ἐπιδεκτικὸν θερμάνσεως.

Καὶ ἄτομον φωταγωγὸν δηλοῖ ἄτομον ἐπιδεκτικὸν φωτισμοῦ.

Διὰ νὰ πυρακτωθῇ ὁ σίδηρος, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ὁ συνδαυλίζων τὴν κάμινον.

Διὰ νὰ φωτοβολήσῃ τὸ ἄτομον, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ὁ τοῦ φωτὸς πάροχος.

Ἐὰν αἱ μεταξὺ τοσούτων ἑκατομμυρίων ἀτόμων ὑπάρχουσαι εὐάριθμοι σπεῖραι τῶν φωτεινῶν εἶχον ἐλεύθερον τὸ βῆμα τοῦ φωτισμοῦ, ἤτοι τὴν κάμινον τῆς ἀληθείας, ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἠδύνατο ἐν τῷ ΙΘ' αἰῶνι νὰ ἴδῃ ὅσα μεγάλα ἐν τῷ τριακοστῷ ἢ τεσσαρακοστῷ αἰῶνι θὰ γίνωσιν.

Ἐὰν ἡ ἀναίσθητος ὕλη τοῦ σιδήρου φωτοβολῇ, ἀμφιβάλλει τις ὅτι εὐκολώτερον δύναται νὰ φωτοβολήσῃ τὸ ἀντικατόπτρισμα τοῦ αἰωνίου φωτὸς, ἡ ψυχή;

Ὑπάρχουσι λοιπὸν φωταγωγὰ ἄτομα.—Διατί δὲ ἡ εὐάριθμος μερὶς τῶν φωτεινῶν δὲν μεταδίδει αὐτοῖς τὸ φῶς; —Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν δὲν ψήνεται ὠὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον εἰς δύο ὥρας.

Ἐπέρχεται ἡ νὺξ, καὶ τὴν μεταδοθεῖσαν θερμότητα τοῦ ἡλίου ἀφαιρεῖ τὸ κρυερὸν σκότος αὐτῆς.

Οἱ φωτεινοὶ, ἢ τὰ φωτεινὰ ἄτομα, μεταδίδουσιν εἰς τὰ φωταγωγὰ τὸν σπινθῆρα· παρεμπίπτει ἡ θυγάτηρ τοῦ σκότους βία, καὶ γυμνόνει αὐτὰ τοῦ μεταδοθέντος σπινθῆρος.

Τὸ ἄτομον μένει, ἂν καὶ φωταγωγὸν, ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἕτοιμον ὅμως πάντοτε νὰ ἐκτελέσῃ τὸν αἰώνιον νόμον.

Ἡ διάρκεια τοῦ σκότους κτᾶται ἐπ' αὐτοῦ βεβιασμένον τι δικαίωμα. Λέγει τῷ φωταγωγῷ σώματι, «τὸ σκότος εἶνε καθῆκόν σου!» καὶ τὸ φωταγωγὸν λέγει, «καθῆκόν μου τὸ σκότος!»

Τὸ νὰ ζητῇ τις νὰ εἴπῃ τὸ ἀντίθετον, εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ζητῇ παρὰ τοῦ ἐν τῷ μεταλλωρυχείῳ σιδήρου νὰ εἴπῃ, «εἰμὶ σῶμα θερμαγωγόν.» Ὁ σίδηρος ἀγνοεῖ, ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς κείμενος, τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸ ἄτομον ὑπὸ τὸ σκότος τὴν δύναμιν αὐτοῦ.

Ἀλλ' αἴφνης διὰ τῶν πυκνῶν τοῦ σκότους νεφελῶν ἀκτὶς παροδικὴ ἀλλὰ γλυκεία φωτὸς ἔπεσεν ἐπὶ τὸ φωταγωγὸν ἄτομον; Τὸ ἄτομον λάμψει παροδικῶς, καὶ φωνὴ τότε μία ἀκούεται, «ἀπάτη! καθῆκον τὸ φῶς.» Καὶ πάλιν τὰ νέφαλα πυκνοῦνται.

Ἡ παρελθοῦσα ἀκτὶς ἐστὶ τότε ἀπολεσθεὶς παράδεισος· τὸ ἄτομον ἀεννάως ζητεῖ φῶς, καὶ θρηνεῖ· ἐν τῇ κινήσει θερμαίνεται, ἐν τοῖς θρήνοις οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐρυθροὶ λάμπουσι, τὰ δάκρυα αὐτοῦ θερμὰ ἀκτινοβολοῦσι. Τὸ ἄτομον ἀνέπτυξε τὸ αὐτόματον πῦρ.

Ἆρα τὸ αὐτὸ δὲν θὰ ἔπραττε καὶ ὁ σίδηρος, ἂν ἠδύνατο νὰ κινηθῇ; Ἐν τῇ ἀεννάῳ αὐτοῦ κινήσει τριβὴ, ἐν τῇ τριβῇ, θέρμη· μετὰ τὴν θέρμην, πυράκτωσις, ἀκτινοβόλησις.

Ἀλλὰ τὰ ἐν τῇ σκοτίᾳ φωταγωγὰ κράζουσι, «παράβασις καθήκοντος! Τὸ σκότος καθῆκον, τὸ φῶς παράβασις!» Καὶ ἡ βία σαρδώνιον γελάσει· τὸ δὲ ἐν τῇ κινήσει καὶ τοῖς θρήνοις φωτισθὲν ἄτομον τῷ σαυρῷ παραδοθήσεται. Ἀλλὰ τὸ φῶς ἐκτήσατο ἕνα στρατιώτην. Καὶ... τὸ φῶς βαδίζει.

ΣΤ'.

Τίς ὁ σταυρὸς οὗτος; Ἆρα μὴ ὁ ἐν Γολγοθᾷ;—Οὐχί. —Ἀλλὰ τίς;

Οἱ νόμοι! — Τίνες νόμοι; — Οἱ μέχρι τοῦδε τὸν ἄνθρωπον διοικήσαντες. — Καὶ πῶς; μήπως δὲν εἶνε νόμοι οὗτοι; — Δὲν εἶνε. — Τί δὲ εἰσίν; — Ἀρνήσεις. — Ἀλλὰ προβλέπουσι περὶ κοινωνίας, περὶ σχέσεως, περὶ ἀσφαλείας, περὶ εὐδαιμονίας ἀτόμων, ἀνθρωπότητος. — Ναὶ, προβλέπουσι περὶ διατηρήσεως σκοτεινῆς κοινωνίας, περὶ σχέσεως σκοτεινῶν ἀτόμων, περὶ ἀσφαλείας σκότους, ἤτοι σκοτεινῶν, περὶ εὐδαιμονίας ἀτόμων ἀγνοούντων ἑαυτὰ, περὶ σκοτεινῆς ἀνθρωπότητος!

Ἀλλὰ πῶς τοῦτο;—Ἁπλούστατον.

Ὁ μέγιστος ὅρος τῆς ἀνθρωπότητος ἐτέθη ἅπαξ τὸ φῶς; — Ναί. — Νόμοι, περὶ παντὸς ἄλλου σκεπτόμενοι ἢ περὶ φωτὸς, νόμοι ἀντιφάσκοντες πρὸς τοῦ Ἀπείρου τοὺς νόμους, πῶς καλοῦνται; — Ψεῦδη, ἀρνήσεις, ἀντιφάσεις. — Καλῶς.

Διατί ὅμως αἱ ἀρνήσεις νὰ ἔχωσι τοσούτους ὀπαδούς; — Τὸ εἴπομεν· οἱ ἐν σκότει νομίζουσι καθῆκον τὸ σκότος. — Τί δὲ ὡς ἐκ τούτου συμβαίνει; — Οἱ σκοτεινοὶ καθῆκον τὸ σκότος, οἱ φωτεινοὶ καθῆκον τὸ φῶς... Τὸ ἓν καθῆκον μάχεται πρὸς τὸ ἄλλο.

Ζ'.

Τί δὲ ἐστὶ καθῆκον;

Ὑπάρχει ἀπόλυτον εἶναι, ὁ Θεὸς, καὶ σχετικὸν εἶναι, τὸ τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα.

Ὁ Θεὸς, ἀπολύτως ὤν, συνελάμβανε τὴν ἰδέαν τοῦ σχετικοῦ εἶναι· εἶπε, «γεννηθήτω εἶναι καὶ φῶς!» καὶ ἐγένετο εἶναι καὶ φῶς.

Τὸ σχετικὸν εἶναι καὶ τὸ φῶς εἶναι, εἰσὶ ποίησις τοῦ Πλάστου.

Τὸ ὂν ἐστράφη γεννώμενον πρὸς τὸ φῶς· εἶχε τὸν λόγον. Ἦν ἄρα ἐλεύθερον. Εἶπεν, «εἰμί!» Τὸ φῶς ἔδυσε, καὶ ἠθέλησε νὰ πλάσῃ αὐτὸ φῶς· ἀλλ' ἠδυνάτει. Εἶπε τότε «οὐκ ἐγώ». Ἐλυπήθη τὴν νύκτα, καὶ ἐμειδίασε τὸ πρωΐ· καὶ εἶπεν, «ὅρος μου τὸ φῶς.»

Ἡ διὰ τῆς ἐλευθερίας πρὸς τὸ φῶς κίνησις, τοῦτο τὸ καθῆκον τῶν φωτεινῶν.

Ἀλλ' ἐπῆλθεν ἡ βία. Ὁ Θεὸς ἀπέστρεψε τὸ φῶς αὐτοῦ ἀπ' αὐτῆς. Καὶ ἐγεννήθησαν ἄτομα ἰδόντα τὸ σκότος, καὶ ἐλυπήθησαν εἰς τοῦ φωτὸς τὴν ἀκτῖνα· οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν δὲν ἀντεῖχον. Εἶπον, «ὅρος ἡμῶν τὸ σκότος.» Καὶ ἰδοὺ, ἡ διὰ τῆς ἀγνοίας ἑαυτῶν πρὸς τὸ σκότος κίνησις καθῆκον τῶν σκοτεινῶν.

Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ καθῆκον πράττουσιν· ἀλλ' οἱ μὲν ἐν αὐτοσυνειδησίᾳ, οἱ δὲ ἐν παραβεβιασμένῃ καὶ οὐχὶ αὐτοδότῳ συνειδήσει.

Ἀλλὰ τὸ μὲν φῶς ἀληθῶς ὑπάρχον, τὸ δὲ σκότος ἀνύπαρκτον, ἔλλειψις ἁπλῆ φωτός. Καὶ τὸ μὲν ἀλήθεια, τὸ δὲ ἄρνησις.

Ἆρα τὸ ἀληθὲς καθῆκον ἐστὶν ἡ διὰ τῆς ἐλευθερίας πρὸς τὸ φῶς, τουτέστι τὴν πρόοδον, κίνησις.

Τὸ καθῆκον ἐστὶ νόμος ἐσώτερος. Συγγεννᾶται παντὶ ἀτόμῳ, ἀλλὰ διαφέρει ἐν τῷ φωτεινῷ καὶ σκοτεινῷ.

Πᾶν ἄτομον δὲν εἶνε μόνον· περιστοιχεῖται ὑπὸ ὁμοίων. Ἐν τῇ μετὰ τῶν ὁμοίων σχέσει ἀκούει τὸν ἐσώτερον νόμον.

Ἐν τῇ πολυπληθεστέρᾳ συμβιώσει τῶν φωτεινῶν, τὸ φωτεινὸν ἄτομον αἰσθάνεται ἀνάγκην, ἀλλ' ἀνάγκην μὴ προσασσομένην ὑπ' ἄλλου, ἢ ἐκ μέρους τοῦ αἰσθανομένου αὐτήν· ἆρα ἀνάγκην, ἐκ τοῦ ἐγὼ πηγάζουσαν.

Ποίαν ἀνάγκην λοιπὸν αἰσθάνεται τὸ φωτεινὸν ἄτομον;

Τὴν ἀνάγκην τοῦ εἶναι ἄτομον μεταξὺ τῶν ὁμοίων, ἴσον μετὰ τῶν ἀτόμων· ἐγὼ ἴσον τῶν ἄλλων ἐγώ.

Τὸ εἶναι ἴσον μεταξὺ τῶν ὁμοίων, ἐγὼ μεταξὺ τῶν ἐγώ, καὶ ἄτομον μεταξὺ τῶν ἀτόμων, σημαίνει εἶναι ἐλεύθερον.

Ἡ αὐτοπρόσακτος λοιπὸν αὕτη ἀνάγκη εἶνε ἡ ἐλευθερία.

Ἀλλ' ἵνα διαιωνισθῇ ἡ ἐλευθερία, ὅπως ἐννοοῦσιν αὐτὴν οἱ φωτεινοὶ, ἀνάγκη νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ ἐσώτερος νόμος, τὸ καθῆκον.

Ἆρα βάσις αὐτῶν ἡ αὐτοπρόστακτος ἀνάγκη· μέσον, ἡ ἰσότης· κορύφωμα, ἡ ἐλευθερία· ἐφαρμογὴ, τὸ καθῆκον· ὅρος, τὸ φῶς.

Καὶ ἐν τῇ πολυπληθεῖ τῶν σκοτεινῶν σχέσει τὸ σκοτεινὸν ἄτομον αἰσθάνεται ἀνάγκην.

Ἀλλ' ἡ τοῦ σκοτεινοῦ στάσις δὲν εἶνε ἡ φυσική. Τὸ ἄτομον αὐτὸ ἐγεννήθη ὅπως ἢ φωτεινόν· διεστράφη, ἐβιάσθη, εἶνε ἐν στάσει βεβιασμένῃ. Καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτοῦ εἶνε φυσικῶς βεβιασμένη.

Τὸ σκότος ἀντίθετον, εἴπομεν, τοῦ φωτός.

Οἱ φωτεινοὶ ἰσότητα, οἱ σκοτεινοὶ ἀνισότητα· οἱ φωτεινοὶ ἀπόλαυσιν ἴσην τοῦ ἐγὼ, οἱ σκοτεινοὶ ἄνισον· οἱ φωτεινοὶ ἐλευθερίαν, οἱ σκοτεινοὶ δουλείαν.

Ὡς πρὸς τοὺς σκοτεινοὺς λοιπὸν ἡ δουλεία σημαίνει ἐλευθερίαν· μέσον δὲ τῆς δουλείας ἡ βία, φυσικῶς ἐκ τοῦ καταβιβασμοῦ τοῦ ὁμοίου ἀτόμου προκύπτουσα. Βάσις αὐτῶν λοιπὸν ἡ παραβεβιασμένη ἀνάγκη· μέσον, ἡ ἀνισότης· κορύφωμα, ἡ δουλεία· ἐφαρμογὴ, ἡ βία· σκοπὸς, τὸ σκότος.

Ἀλλ' ὁ ἐσώτερος νόμος, ἤτοι τὸ καθῆκον, παρ' ἀμφοτέροις ἰσχυρόν· διότι εἶνε ἐσώτερος νόμος. Δι' αὐτὸ ἰσχυρῶς καὶ παλαίουσι.

Ἀλλὰ τὸ σκότος στάσιμον, ἀνύπαρκτον· τὸ φῶς ζῶν, τρέχον. Ἆρα τὸ φῶς νικήσει.

Η'.

Τίνες οἱ ἰσχυροί; — Οἱ καταχρασταὶ τοῦ ἐγώ.

Τίνες οἱ ἰσχυρότεροι; — Οἱ ἐν τῷ ἰσοδυνάμῳ ἐγὼ ζῶντες.

Διατί; — Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν μία παχεῖα ῥάβδος θραύεται εὐκολώτερον ἑνὸς δέματος ῥάβδων λεπτῶν.

Ἀλλὰ ζῶσιν οἱ ἄρχοντες καὶ διαιωνίζονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν!—Ζῶσιν, ἀλλ' ἀπέθανον.—Τοῦτο εἶνε ἀκατάληπτον. — Οὐδόλως. — Πῶς; — Ἀκούσατε.

Τίς ὁ ζῶν, ἡ ὕλη ἢ τὸ πνεῦμα; — Τὸ πνεῦμα. — Τί τὸ ἀληθὲς, τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς.—Τὸ φῶς.—Ποῖον ἰσχύσει τῶν δύω; — Τὸ δεύτερον. — Καλῶς.

Ποία ἡ βάσις τῶν σκοτεινῶν; — Ἡ ἀνισότης.

Ποία ἡ βάσις τῶν φωτεινῶν; — Ἡ ἰσότης.

Εἰσὶ κεκηρυγμένοι ὡς θανόντες οἱ ἄνισοι ὑπὸ τῶν ἴσων; — Βεβαίως. — Ζῶσιν οἱ ἴσοι ἐν φωτὶ καὶ πνεύματι; — Ναί.—Ζῶσιν οἱ ἄνισοι ἐν ὕλῃ καὶ σκότει;—Μάλιστα. — Ἔστιν ἀπὸ τοῦδε μηδὲν ἡ ὕλη καὶ τὸ σκότος ἀπέναντι τοῦ φωτός; — Ἔστιν. — Εἰσὶ συνώνυμα τῷ θανάτῳ; — Εἰσί. — Οἱ ἄρχοντες τί εἰσίν; — Οἱ μεταξὺ

τῶν ἀνίσων ἄνισοι. — Ζήσωσιν; — Οὐχί. — Τίνες λοιπὸν οἱ ἰσχυρότεροι; — Οἱ ἐν τῷ ἰσοδυνάμῳ ἐγὼ ζῶντες.

Οἱ σκοτεινοὶ ἢ οἱ ἄνισοι ἔχουσι σημεῖόν τι ἀκουσίου συνενώσεως μετὰ τῶν φωτεινῶν ἢ ἴσων· τοῦτο δέ ἐστι σημεῖον τῆς ἀδελφότητός των. Οἱ ἐν κευθμῶσι ζῶντες σκοτεινοὶ γογγύζουσι μετὰ τῶν φωτεινῶν κατὰ τῶν ἀρχόντων τοῦ ὑπερτάτου ἐγώ.

Ὑπάρχει κύκλος τις ἔχων κέντρον. Ὁ κύκλος εἶνε ὁ κόσμος, ἡ ἀνθρωπότης· κέντρον δὲ ἔχει τὸ φῶς. Οἱ σκοτεινοὶ καὶ οἱ φωτεινοὶ ἀπὸ τῆς περιφερείας μέχρι τοῦ κέντρου δύνανται νὰ βαδίσωσιν. Ἀποφυγὴ οὐδεμία. Ἐκεῖ τὸ «ὅριον ἔθου.» Αἴφνης φωτεινός τις ταράττει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐν κευθμῶσι κρυπτομένων. Οἱ θετοὶ υἱοὶ τῆς νυκτὸς τρέχουσιν ἔκπληκτοι πρὸς τὸ κέντρον. Ἐκεῖ φῶς ἄπλετον. Ταράσσονται, καὶ φεύγουσιν ὁρμητικῶς πρὸς τὰ ὀπίσω· κατέχονται ὑπὸ εἴδους τινὸς φρενήτιδος. Ἐν τῇ κινήσει τοῦ σκότους ἐπέρχεται ἡ πεῖνα· δευτέρα φρενῆτις. Σκοτοδινιῶντες πίπτουσιν ἐπὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν ἀνίσων. Ὁποία πλάνη! ὁποῖος γέλως! Οἱ κατ' ἐξοχὴν ἄνισοι, οἱ ἄρχοντες τοῦ σκότους ἔχουσιν ὅπλον. Ποῖον νομίζετε; Τὴν φλόγα! Βλέπουσι τοὺς φρενητιῶντας· κράζουσιν «ἐπανάστασις!» Τὸ πῦρ αὐτῶν διαδέχεται τὴν λέξιν ταύτην· ἐκεῖ τότε ὁ θάνατος μαίνεται. Οἱ φωτεινοὶ ἀθροίζονται, μιγνύονται μετὰ τῶν σκοτεινῶν. Τὸ πῦρ φωτίζει τοὺς σκοτεινούς. Εἰς τὸ πῦρ τοῦ τηλεβόλου οἱ φωτεινοὶ κράζουσι πρὸς τοὺς σκοτεινούς: « Ἴδετε! » Τότε τὸ πᾶν ἀλλάσσει φάσιν. Οἱ σποράδην ἐκεῖ κείμενοι νεκροὶ φωτίζονται ὑπὸ ἀλλοκότου αἴγλης· τῶν νυκτίων τὰ πρόσωπα λάμπουσι, καὶ οἱ φωτεινοὶ κραυγάζουσι θνήσκοντες μετὰ τῶν νεοφωτίστων: « Τὸ φῶς βαδίζει! »

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩ ΦΥΛΛΑΔΙΩ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΘΕΙΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΛΕΙΔΟΣ.

ΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΕΣ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Λαφονταίνου μύθων.)

Χελιδών τις πολλὰς χώρας εἶχε περιηγηθῆ,
κ' ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων γνώσεων ἐμφορηθῆ.
Κ' ἐπειδὴ πολλὰ ἰδοῦσα, πολλὰ τούτων κ' ἐνθυμεῖτο,
προὔβλεπε καὶ τρικυμία ἄν ποτε ἐπαπειλεῖτο·
κ' εἰς τοὺς ναύτας, πρὶν ἀρχίσῃ,
ἔτρεχε νὰ τὴν μηνύσῃ.
Τῇ συνέβη δὲ νὰ ἴδῃ εἰς τὰ πέριξ γεωργὸν
καναβόσπορον νὰ σπείρῃ εἰς γῆς μέγα ἐμβαδὸν,
κ' εἰς τοὺς νεοσσούς της λέγει: «Τοῦτο μὲ δυσαρεστεῖ!
« Κινδυνεύετε μεγάλως, ἀλλ' οὐχὶ κ' ἐγὼ αὐτή·
« ἐπειδὴ ν' ἀποσυρθῶ
« δύναμαι καὶ νὰ κρυφθῶ.
« Βλέπετε τὴν χεῖρ' ἐκείνην, ἥτις παίζ' εἰς τὸν ἀέρα;
« Μακρὰν δὲν εἶν' ἡ ἡμέρα,
« θὰ γενῇ, φίλα στρουθία,
« τοῦ ὀλέθρου σας αἰτία.
« Ἐκ τοῦ σπόρου φεῦ! ἐκείνου δίκτυα θὲ νὰ πλεχθῶσι,
« καὶ σχοινία, καὶ μυρίαι μηχαναὶ θὰ γεννηθῶσι,
« διὰ νὰ σᾶς ἀφανίσουν
« ἢ νὰ σᾶς αἰχμαλωτίσουν.
« Ὅθεν ἵνα μὴ ψηθῆτε
« ἢ εἰς τὸν κλωβὸν κλεισθῆτε,
« τρώγετε αὐτὸν τὸν σπόρον! » — Ἀλλ' οἱ νεοσσοὶ γελῶσι,
τροφὰς ἄλλας δαπανῶσι·
« ὁ δὲ κάναβις βλαστάνει. Πάλιν λέγ' ἡ χελιδών:
« Ἀποσπᾶτε φύλλον φύλλον τὸ κακὸν αὐτὸ φυτὸν,
« εἰδεμὴ θέλει σᾶς φέρει θάνατόν σας τὸν πικρόν! »
« — Ψαλιδόστομε! φωνάζουν, κακῶν μάντισσ', ἀγνοεῖς
« πόσον εἶν' ἡ συμβουλή σου ἐργασία δυσχερής;
« Ἓν τοιοῦτον ἔργον χρήζει μυριάδας ἐργατῶν
« διὰ νὰ μαδίσουν τόσον ἓν διάστημα σπαρτῶν. »
Ἀλλ' ὁ κάναβις ἐν τούτοις ηὔξησεν ὁλοτελῶς,
ἡ δὲ χελιδὼν προσθέτει: « Τοῦτο δὲν ἔχει καλῶς!
« Ὁ κακὸς ὁ σπόρος πρῶτος πάντα δυστυχῶς βλαστάνει·
« πλὴν τοὐλάχιστον εἰς τοῦτο ἂν μ' ἀκούσητε σᾶς φθάνει.
« Ἅμα ἴδητε τὰς γαίας μὲ σπαρτὰ κεκαλυμμένας,
« καὶ τῶν ἐργατῶν τὰς χεῖρας πλέον μὴ ἀσχολουμένας,
« πόλεμον ἐπιχειροῦσι τότε κατὰ τῶν πτηνῶν,
« στήνοντες ἰξοὺς, καλάμους καὶ παγίδας κατ' αὐτῶν·
« μὴ ἐξέρχεσθε διόλου, ἢ ἀλλάξατε τὸ κλίμα,
« ὡς οἱ γέρανοι κ' αἱ νῆσσαι, ὅπως μὴ γενῆτε θῦμα.
« Πλὴν δὲν εἶσθ' ἔτι εἰς θέσιν νὰ πετάξητε μακρὰν,
« νὰ διέλθητε τὸ κῦμα ἢ τὴν ἔρημον ξηράν.
« Τὸ καλήτερον θὰ ἦνε δι' ἐσᾶς εἰς τὴν ὀπὴν
« νὰ κλεισθῆτε τινὸς τοίχου μὲ μεγίστην σιωπήν. »
Ἐβαρέθησαν πλὴν τέλος τὰ πτηνὰ νὰ τὴν ἀκούουν,
θορυβοῦν, πτερυγοκρούουν,
ἀπαράλλακτ' ὡς οἱ Τρῶες ἐσυγχίζοντο ἀκόμα
πρὶν ἀνοίξῃ ἡ Κασσάνδρα τὸ προφητικόν της στόμα.
Καὶ λοιπὸν ἰξοὶ, παγίδες, δίκτυα μὲ εὐκολίαν
ἐνεργοῦσι τῶν μωρῶν μας τὴν οἰκτρὰν αἰχμαλωσίαν.
Δὲν ἀκούομεν φεῦ! ἔνστιγμ' ἄλλο ἢ τὸ ἐν ἡμῖν,
τὸ κακὸν δὲ τότ' ὁρῶμεν, ὅταν δὲν ἔχ' ἐκφυγήν.

Κ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ.

43.

Μὲ ἐμὲ συνήθως παίζουν οἱ ἀργοὶ καὶ ἀμαθεῖς,
μ' ἐρευνοῦν ὅμως καὶ τόσοι Γεωμέτραι ἐμβριθεῖς.
Ἀλλ' ὁπόταν σὺ τὸ πρῶτον τὸ στοιχεῖον μ' ἀφαιρῇς,
εἴς τινων ἀνθρώπων ῥάχιν, βλέπεις, κάθημαι βαρύς.
Κι' ἂν συγχρόνως μεταθέσῃς τῶν συστατικῶν μου ἕν,
τότε, ἄοκνον τετράπουν, σοὶ δουλεύω ὁλονέν.

Κ. ΔΙΜΗΣΣΑΣ.

44.

Εἰμὶ δένδρον καὶ ὡραῖον. Ἂν μὲ ἀναγραμματίσουν,
θὰ θελήσουν
νὰ πασχίσουν
μὲ χαρὰν καὶ προθυμίαν ἅπαντες νὰ μ' ἀποκτήσουν.

ΓΡ. ΒΑΝΝΙΕΡΗΣ.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙ ΦΥΛΛΑΔΙΩ ΛΕΞΙΓΡΙΦΟΥ.

Φωσφόρος. (Φῶς — φόρος).